PETRE SĂLCUDEANU

BUNICUL Şl DOI DELINCVENŢI MINORI

DESENUL COPERTEI DUMITRU RISTEA

EDITURA ION CREANGĂ, – BUCUREŞTI, 1974

1

Bunicul se pregătea, tocmai, să-şi pună pijamaua – o pijama cu dungi mov, culoarea lui preferată – când telefonul sună strident. Detectivul se uită la Alsacian cum stătea tolănit la gura sobei stinse, pe pledul ros de atâta întrebuinţare, dar câinele, sau că nu înţelese ordinul din privirile stăpânului, sau se afla într-una din acele stări speciale, de care era tot mai des cuprins în ultima vreme, când se dovedea absent la tot ce-l înconjura.

Bunicul îşi trase iute pantalonii de la pijama şi, ţinându-i strâns cu o mână, ca să nu-i cadă, se repezi la telefon, apostrofându-şi, în gând, câinele că se dovedea atât de insensibil la ţârâitul care altădată îl făcea să sară grăbit pe cele patru labe. Telefonul era aşezat pe un taburet cu roţi de cauciuc, anume ca Alsacianul să-l ppată împinge cu picioarele spre sofaua unde detectivul, în puţinele lui clipe de răgaz, avea obiceiul să se odihnească.

Cum am spus, taburetul rămase la locul lui, câinele aşijderea, lângă sobă, clipind alene din singurul lui ochi sănătos, iar Bunicul, rostind o maximă latinească privitoare la bătrâneţe, puse mâna pe receptor. Era căpitanul Alexiu.

— Tovarăşe maior, începu Alexiu, şi, după felul oficial cum i se adresă căpitanul, Bunicul înţelese că se petrecuse ceva grav.

— Ce s-a întâmplat, căpitane? Vorbeşte, te rog, mai tare… Da, da, acum aud. Cred că aparatul meu e de vină, cu toate că a fost reparat doar acum câteva zile… Andrei?… Ce-i cu el?…

Bunicul puse receptorul în furcă şi îşi scoase grăbit pantalonii de la pijama, îi împături cu grijă, îi vârî alături de haină sub pernă şi se îmbrăcă în uniforma militară, costum pe care nu-l mai pusese de la aniversarea Republicii. Şi dacă detectivul pleca de acasă într-o asemenea ţinută, într-adevăr, la mijloc era ceva deosebit de important.

Înainte de a ieşi îl sună pe Panaitescu, îi spuse pe scurt despre ce e vorba şi fără să-i dea plutonierului major posibilitatea sa comenteze informaţia, apăsă prelung pe un buton ascuns privirilor de o faţă de masă. Rodovica, femeia lui din casă, coborî de la mansardă în felul ei aparte, venind parcă de-a berbeleacul. Apăru în faţa Bunicului îmbrăcată ca de zile mari şi rujată pe buze de un deget. „Iar se cară undeva” îşi

spuse Bunicul, apoi, cu cel mai delicat glas din lume, o întrebă dacă în ziua aceea Andrei, băiatul cel mai mic al lui Alexiu, n-a fost cumva pe la ei.

— Apăi da' ce, io-s chioară?

Asta însemna în limbajul ei că Andrei nici măcar n-a călcat pe acolo.

Cu fruntea adumbrită de griji, Bunicul îşi căuta chipiul, apoi şi-l potrivi pe cap nu înainte de a-i da două bobârnace cu degetul arătător de la mâna dreaptă, pentru a-l scutura de un nevăzut fir de praf.

Ajuns în stradă se uită la cer. Era senin. Un senin de aprilie, profund, cu înaltul înstelat, cu carul mare dispus, ca de obicei, exact deasupra capului său. Adia un vânt cald de primăvară, mângâind frunzele jilave şi crude ale pomilor. Abia în clipa aceea Bunicul îşi dădu seama că îşi luase şi bastonul din lemn de teck, ceea ce era într-o totală discordanţă cu costumul militar. Se-ntoarse, sună la uşă şi îi întinse Rodovichii bastonul, spre părerea de rău deopotrivă a detectivului, că trebuia să renunţe la tovarăşul său de umblet şi a Rodovichii, că era deranjată pentru a doua oară, la un ceas când avea propriile ei griji.

Sosi Panaitescu cu Buickul lui personal de culoare neagră, de forma unei broaşte. Nu opri motorul, aşa cum de regulă proceda din motive de economie; coborî şi veni întins spre Bunicul.

— Maestre dragă, cum s-a întâmplat? întrebă Panaitescu agitat. Neprimind niciun răspuns luă poziţia de drepţi, abia atunci observând uniforma detectivului…

— Tovarăşe maior, înseamnă că e ceva grav, zise tot el şi, deschizând portiera, făcu o plecăciune plină de respect.

La acel ceas de noapte străzile erau aproape pustii, aşa că Panaitescu nu se sfii să apese pe accelerator până ce acul kilometrajului urcă vertiginos la viteza de cincizeci de kilometri pe oră.

Şoferului îi ardea de vorbit dar, văzând figura gravă a Bunicului, se mulţumea să înghită în gol, ori de câte ori ar fi vrut să-i pună câte-o întrebare. Andrei era prietenul lui, tot aşa cum Alina era prietena Bunicului şi gândul că mezinului lui Alexiu i s-a putut întâmpla ceva îl făcu să treacă peste un stop, a cărui încăpăţânare de a sta pe roşu fu socotită de Panaitescu de-a dreptul o obrăznicie.

— Cum a putut să dispară?! nu se putu abţine şoferul şi, ca să marcheze şi mai mult această mirare, ridică mâinile de pe volan exact o secundă, timp în care ştia bine că maşina, în ciuda vârstei sale respectabile, îşi va păstra direcţia.

Bunicul nu voi să răspundă sau pur şi simplu nu auzise întrebarea, din pricina profundei meditaţii în care se afla şi atunci, Panaitescu, dând din cap, se mulţumi să tacă.

Prietenia dintre Andrei şi Panaitescu era veche. Din cei şapte copii ai lui Alexiu, singur Andrei se dovedise, pe parcursul a câţiva ani, un constant ascultător al poveştilor lui Panaitescu, poveşti din ce în ce mai năstruşnice. El şi nimeni altul era gata, oricând, să creadă pe deplin şi să participe sufleteşte la toate aventurile şoferului, fie ele trecute sau prezente. Şi şoferul, nu-i vorbă, avea ce povesti, iar Andrei, la puţinii săi ani, zece la număr, nu-l contrazicea niciodată, motiv destul de important ca Panaitescu, la fiecare nouă întâlnire cu băiatul, să scoată din traista lui arhiplină, întâmplări din ce în ce mai gogonate.

Când Andrei încă nu împlinise patru ani, Panaitescu, cu consimiţământul lui Alexiu, îl luase la plimbare prin Obor şi, văzând o vacă, se opriseră amândoi în faţa ei, apoi o şi înconjuraseră de câteva ori, înainte ca şoferul să facă prezentările de rigoare.

— Bună ziua, doamnă vacă! spusese atunci Panaitescu, şi, cu o voce schimbată, tot el dăduse răspunsul:

— Bună ziua, prietene!…

— Uite, îţi prezint pe amicul meu, continuă Panaitescu. Andrei, făcând o mică reverenţa, aşa cum îl învăţase maică-sa că e frumos să facă în faţa oamenilor mari, spuse timid:

— Andlei Lexiu…

— Bucuros de cunoştinţă, răspunse Panaitescu, în locul vacii, îndepărtându-se, apoi, în grabă, cu Andrei de mână, spre tarabele cu zarzavat, Panaitescu fericit şi serios, Andrei consternat că prietenul lui mai mare avea asemenea puteri nebănuite. Acesta a fost începutul. Pe urmă lucrurile au mers cu mult mai uşor… La fiecare nouă întâlnire, Panaitescu făcea tot mai mult dovada unei nesecate fantezii şi, aşa, rând pe rând, Andrei află de luptele de la şaptezeci şi şapte, la care Panaitescu fusese cel puţin general, de călătoriile lui prin ţările calde, la bordul unor corăbii de piraţi, de traiul de unul singur în jungla africană alături de toate jivinele pământului care-i dădeau

o ascultare fără margini. Luase parte Panaitescu şi la construcţia Canalului de Suez şi la ridicarea zidului chinezesc şi la câte altele. De atunci între Panaitescu şi Andrei se legă o prietenie, cum se spune, la cataramă. Când Alexiii plecau în concediu pe la ţară sau în alte părţi, lucru ştiut, Panaitescu rămânea cu Andrei şi cât erau zilele de lungi, în grădina lui în care creşteau doi meri şi un vişin, şoferul povestea de strâmtoarea Magelan, de toate câte le pătimise şi le trăise pe acolo. O singură dată îi pusese Andrei la îndoială adevărul spuselor, şi anume, atunci când Panaitescu îi redase convorbirea cu unul din marii regi ai Egiptului. Că vorbise cu un rege, Andrei nici măcar nu se îndoia, se îndoise doar că şoferul ar fi ştiut acea limbă aparte în care vorbesc regii. Panaitescu, uşor înroşit la obraz, se duse împreună cu el la gardul unei vecine, o chemă cu o mână – semn că voia să-i comunice ceva – şi, când femeia ajunse lângă ei, şoferul începu să vorbească într-o limbă neînţeleasă care îi uimi, deopotrivă, şi pe femeie şi pe băiat. Proba fusese făcută. Fantezia avea din nou drumul larg deschis.

Şi acum, dintr-o dată, Andrei, sârguinciosul elev din clasa a patra a Şcolii generale nr. paisprezece…

— Nu se poate, nu se poate! murmura Panaitescu şi opri maşina în faţa casei lui Alexiu.

2

Familia Alexiu era adunată, cum se zice, în păr, mai puţin cei patru băieţi mai mari. Alecu era ofiţer de miliţie la Deva, Costel şi Vlaicu elevi la şcoala militară, iar Vasile, care nu reuşise la facultate, lucra în schimbul de noapte la Uzina Nr. 2. Deci acasă erau Alina care, supărată, rezema şifonierul, Doru, Alexiu şi nevasta acestuia, ultima undeva pe la bucătărie, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Bine c-ai venit, Bunicule! spuse Alexiu şi-l pofti pe detectiv să se aşeze pe un scaun.

Panaitescu se aşeză lângă Doru pe canapea, în timp ce Alexiu scoase din buzunar un carnet şi-l aşeză pe masă. Se uită la ceas.

— E ora unsprezece şi trei minute şi jumătate, spuse el, uitându-se la cronometrul de la mână şi Andrei n-a venit acasă. Am sunat la şcoală. Mi s-a spus că a fost la cursuri şi a plecat la ora optsprezece şi patruzeci şi cinci de minute. De la şcoală şi până la noi sunt exact un kilometru şi trei sute şaizeci şi cinci de metri. Avea de luat un tramvai. Staţia e chiar în faţa casei. Pe acest drum s-a întâmplat ceva cu Andrei, dar ce anume s-a întâmplat nu ştiu, Bunicule.

Alexiu se uită spre bucătărie şi, dându-şi seama că soţia nu-l poate auzi, adăugă:

— Am sunat, cum e obiceiul, în asemenea cazuri la toate instituţiile de urgenţă, se exprimă el delicat, dar pe ziua de azi n-a fost înregistrat nimeni sub numele de Andrei Alexiu. Te rog citeşte Bunicule, citeşte cu voce tare, să audă şi fraţii lui Andrei, adevăratele motive pentru care cred că n-a mai vrut să vină acasă, spuse căpitanul şi-i întinse un carnet în scoarţe de plastic, ale cărui foi, pe cele mai multe dintre ele, Alexiu le capsase. Erau neinteresante pentru cazul în speţă, iar căpitanul, care ţinea la personalitatea copilului său şi la secretele lui, nu lăsase libere din jurnalul de zi al lui Andrei decât două pagini revelatoare, după părerea lui.

Bunicul luă însemnările zilnice ale puştiului, se uită la copertele curate, apoi îşi trecu privirile peste scrisul lui mărunt şi format, dacă ne gândim că Andrei era numai în clasa a patra. E adevărat că Panaitescu îl învăţase să scrie şi să citească încă de la vârsta de patru ani, mai târziu îi pusese la dispoziţie modesta lui bibliotecă de romane poliţiste, din care Andrei se înfruptase copios, dar scrisul nervos şi sigur era, înainte de toate, o trăsătură de familie: în frunte cu Alexiu toţi scriau aşa, puţin într-o parte, dar nu spre dreapta, cum era normal, ci spre stânga, din cauza aceasta literele având o cursivitate aparte.

Bunicul citi câteva rânduri, se strâmbă uşor, dar ridicând privirile spre căpitan îşi aduse aminte de rugămintea acestuia şi citi cu voce tare.

„Şase aprilie 1965. E ora douăsprezece noaptea. Toţi ai mei s-au culcat. Am aşteptat până ce l-am auzit pe tata sforăind, apoi m-am sculat şi m-am dus la bucătărie. Am aprins lampa şi, după ce am cotrobăit prin frigider, am rămas pe gânduri cu creionul în mână şi cu carnetul în faţă. Poate voi ajunge scriitor, nu ştiu, dar tare mai îmi place să mă gândesc, să las să-mi fugă mintea. Pe

ziua de azi, Alina m-a tras numai de două ori de urechi pentru că am gâdilat-o şi n-am lăsat-o să doarmă; Doru mi-a tras şase picioare în fund pentru că i-am umblat iar la colecţia lui cu timbre de mari personalităţi juridice. E tare rău să fii mic. Foarte rău. Nimeni nu te bagă în seamă, toţi vin la tine cu pretenţii, toţi cer câte ceva. Nu ştiu de ce nu m-au făcut pe post de femeie de serviciu de la început, cel puţin aşa aş şti şi eu cum devine chestia. Cu toate astea, eu îi iubesc pe toţi, pe tata cel mai mult, că el duce greul pentru familie. Uneori aş vrea să fiu mare, să ajung un om important sau chiar un pirat, să-l ajut pe bunul meu tată, care mai mult nu e pe-acasă. De fapt, după mine gradul de căpitan pe care-l are tata e cel mai frumos, maior nici nu-mi place şi dacă Bunicul n-ar fi maior aş şi desfiinţa acest grad, ca să nu fie altul mai mare decât cel de căpitan. După gradul tatii, cel care îmi place cel mai mult, e cel de plutonier major, gradul lui nea Panaitescu. Ce păcat că sunt la şcoală şi că nu pot umbla toată ziua cu el să-mi spună poveşti ca altădată şi ce păcat că nu mai cred în toate poveştile prietenului meu, cu toate că el e convins că eu am rămas tot mic ca atunci când cu vaca!“

„Şapte aprilie 1965.

Ai mei s-au culcat mai devreme. Mama săraca n-a mai putut spăla vasele, s-a culcat moartă de oboseală. Cât de mult ar vrea ea ca Alina s-o ajute din când în când la bucătărie, în orele ei libere, dar Alina, în afară de lecţii şi de exerciţiile ei de viitoare dctectivă, nu se ocupă cu nimic. Las carnetul de-o parte şi spăl eu vasele… Le-am spălat şi, sunt sigur, mama va fi fericită dimineaţă. Va crede că le-a spălat Alina. Are s-o sărute la plecare fără să-i spună de ce şi ea n-are să ştie, „marea detectivă”, că sărutul acela îl meritam eu. Am terminat de citit „Căpitan la cincisprezece ani”. Mişto carte, pe cuvânt. Dacă mă năşteam pe vremea aceea, mamă, mamă… Dar aşa… Dacă nea Panaitescu ar mai fi amiral pe corăbiile Indiilor mi-ar da şi mie un post de căpitan…

Apostol, prietenul meu de la şcoală, e singurul meu prieten mare. Şi Bunicul îmi e prieten, cu toate că el o iubeşte mai mult pe Alina. I-a intrat sub piele, şmechera."

— Nu-i adevărat, strigă Alina de la locul ei, supărată şi cu lacrimi în ochi, dar Alexiu ridică mâna în sus, dându-i de înţeles că nimeni, până la terminarea lecturii, n-are voie să scoată un cuvânt.

Bunicul, oprit pentru o clipă din lectură, îşi roti privirile prin cameră; îl văzu pe Panaitescu destul de stânjenit de cele pe care le auzea la adresa lui şi după ce soţia lui Alexiu le aduse câte-o cafea, reluă lectura.

„De multe ori îmi pun întrebarea dacă un prieten, un adevărat prieten, merită, ca să zic aşa, o dragoste împinsă până la sacrificiu? Eu cred că merită. Uneori un prieten înseamnă mai mult decât un frate sau o soră. Simt că Apostol ar merita un asemenea sacrificiu din partea mea. Da, sunt sigur că pentru el aş face totul. Am vrut să discut cu tata despre treaba asta, dar tata şi astă-seară a venit târziu. I se închideau ochii. Cred că nu există muncă mai grea ca la miliţie… Acolo nu merge că, stai, să vedeţi, acolo ce spune superiorul e sfânt, tot aşa cum e la noi, la şcoală, când profesorul zice ceva, numai că la şcoală îl mai tragi uneori pe profesor pe sfoară. Astăzi n-am prea ştiut la matematică şi i-am zis profesoarei că mi s-a pus atropină în ochi şi că n-am putut învăţa. Asta o ştiu de la cei mai mari ca mine, dintr-a cincea, care fac deseori aşa ca să se scuze când nu-şi învaţă lecţia. Mi-a fost ruşine, dar pe urmă nu mi-a mai fost. Numai când am venit acasă şi l-am văzut pe tata obosit, mi-em zis că n-am să-l mai înşel. Mi se părea că pe el îl înşelasem, nu pe profesoară. Tata mă crede mic şi prost, dar eu nu sunt. Habar n-are câte îmi trec mie prin cap. De fapt nimeni nu ştie ce-i în capul meu. M-am jurat că în fiecare zi să o ajut pe mama cu câte ceva fără ca ea să ştie. Astăzi când s-a dus la prăvălie i-am scuturat covorul şi l-am bătut cu bătătorul. Am să-i cumpăr un bătător nou, cel vechi, vai de capul lui. Am avut azi o discuţie lungă cu Apostol. Mi-a zis să nu spun la nimeni ce am discutat cu el. Pentru asta nici nu scriu. Am înţeles că sunt oameni pe lumea asta cu mult mai necăjiţi ca mine şi cu mult mai buni. Am să mă străduiesc şi eu să fiu bun şi mai ales s-o ajut pe mama. Şapte copii… Nici nu pricep ce le-au trebuit atâţia. Dacă mă gândesc bine, eu eram suficient, ba poate şi Alina, care nu totdeauna e rea cu mine… Pe urmă, când m-am gândit mai bine, mi-a venit să plâng… Mi-am adus aminte de fraţii mei mai mari şi m-a apucat aşa un dor… Păi dacă eu voi ajunge vreodată la necaz numai să-i chem şi atunci să vezi… dar în necazul lui, pe Apostol, nimeni nu-l poate ajuta… M-am gândit să-i spun lui nea Panaitescu necazul acesta, el m-ar fi înţeles, dar nu pot, mi-

am dat cuvântul… Şi Bunicului am vrut să-i spun… Sunt trist, foarte trist… Nimeni nu ştie cât sunt de trist…"

„Opt aprilie 1965.

Azi am făcut toate cumpăraturile pentru masa de prânz. De mâine am s-o rog pe mama să mă lase să merg eu în piaţă. Mama mi-a zis că sunt un copil bun. M-am dus în coteţul câinelui, la Bunicul, şi-am plâns acolo de bucurie… Ce nedrept am fost! Pe Alsacian nu l-am socotit printre prietenii mei… Dacă stau bine şi mă gândesc este cel mai bun prieten al meu. El tace şi te ascultă, apoi te linge şi dă din coadă. El nu te trage de urechi şi nu-ţi dă picioare în fund. Doru vrea să ajungă şi el ofiţer, detectiv, şi nu iubeşte câinii. Vai de capul lui, ce mai detectiv o să fie! Câinele, după mine, e ca un om, atât doar că nu vorbeşte. Cine zice că un câine nu gândeşte, să vină să-i fac cunoştinţă cu Alsacianul. Când m-a văzut că plâng a venit la pieptul meu şi m-a lins. De unde ştia că plâng? De unde ştia că sunt trist? Uite, m-a văzut Alina şi nici nu s-a uitat la mine, dar Alsacianul s-a uitat şi a fost alături de mine. La noapte am să mă gândesc şi am să-i dau răspunsul lui Apostol. El crede în viaţa veşnică; eu nu ştiu ce-i aia. N-am vrut să-l întreb ca să nu creadă că sunt prost. L-am întrebat pe Doru şi mi-a râs în nas. Mă întreb, dacă aş muri, cine ar fi cel mai supărat din casă? Cred că mama, apoi tata, pe urmă nea Panaitescu, ba nu Alsacianul, pe urmă nea Panaitescu şi Bunicul… Poate şi Alina, care nu-i fată rea, dar prea se dă în lipsa mamei cu parfum şi pudră. Am s-o spun eu într-o zi. Cred că şi lui Doru i-ar părea rău şi celorlalţi fraţi, da. Azi am luat o notă proastă la educaţie fizică…

N-am vrut să fug… Eu eram trist şi îmi spunea să fug. N-am vrut… Nici Apostol n-a vrut. Mâine, dacă voi mai veni acasă, am să-i spun mamii. Nu vreau să-i ascund nota. Ea are să înţeleagă că oamenii au dreptul să fie trişti. Ori, când eşti trist…"

Aici se încheia jurnalul. Pagina pe care era scrisă data de 9 aprilie 1965 era albă.

Bunicul aşeză carnetul pe masă şi, câtva timp, rămase cu capul aplecat. Venise între timp şi soţia lui Alexiu. Ochii îi erau roşii. Probabil plânsese în bucătărie, singură, pe tăcute şi acum, ascunzându-şi amărăciunea, încerca să pară cât mai degajată cu putinţă. Numai Alexiu ştia cât suferea. Îşi cunoştea tovarăşa

de viaţă mai bine ca nimeni altul. Făcea parte dintre acele femei care iubesc pe tăcute şi suferă pe tăcute.

Căpitanul se uită roată la cei adunaţi. O privi pe Alina fără să zăbovească prea mult asupra ei, apoi pe Doru. Nu voia să le facă niciun reproş în legătură cu comportamentul lor faţă de Andrei. Credea în bunul lor simţ, în capacitatea lor de a trage fiecare în parte concluziile necesare după toate cele întâmplate. Mai ales Alina, care în ultima vreme considera casa un fel de hotel în care venea să mănânce şi să doarmă, fără s-o intereseze prea mult grijile zilnice ale familiei. Era o elevă excelentă, dar, după Alexiu, nu era suficient numai să înveţi. Ce s-ar fi întâmplat dacă el în afară de treburile serviciului ar fi fost străin de multele rosturi pe care i le cerea acest cămin în care până mai acum câţiva ani se aşezau dintr-o dată la masă nouă guri? S-ar fi dus totul de râpă!

Căpitanul tuşi încet, apoi, luând carneţelul cu însemnările lui Andrei, îl întinse soţiei.

— Ce zici, Bunicule? întrebă căpitanul şi, ca să învioreze atmosfera, îşi permise sa aprindă o ţigară, cu toate că n-avea obiceiul să fumeze în sufragerie. Fuma, de obicei, în odăiţa de lângă bucătărie, unde îşi amenajase un mic spaţiu pentru a putea lucra în linişte.

— Căpitane, te-ai interesat de colegul lui Andrei? De Apostol?

— Nu. Bunicule, adică, mai bine zis, n-am avut când. M-am întors acum o oră şi ceva. Am vrut să dau de numărul lor de telefon, dar nu sunt trecuţi în carte.

Bunicul îşi aprinse şi el o ţigară, apoi se şterse pe frunte. În casă era cald.

— Eu zic, căpitane, să laşi treaba asta pe mine. După câte ştiu, mâine ai o sarcină grea. Sunt convins că dacă Leonte ar şti ce ţi s-a întâmplat te-ar absolvi de alergăturile pe care le vei avea. După mine e cazul. Nu vreau însă nici să minimalizez întâmplarea ca atare. La vârsta asta, copiii sunt capabili de multe. Cu toate astea, ca să fiu sincer, mi-e foarte greu să stabilesc mobilul acestei dispariţii, mai spuse Bunicul uitându-se la Alina care era vădit marcată de tot ceea ce auzise şi, mai ales, de tot ceea ce îşi închipuia în clipa aceea că gândeşte tatăl ei despre ea.

— Panaitescu o să-mi dea o mână de ajutor, nu mă îndoiesc că la fel şi Alina şi Doru. E târziu, mare lucru astăzi nu mai

putem întreprinde, dar aş propune următorul plan. Eu mă duc la familia lui Apostol. Dacă Andrei a dispărut împreună cu el, atunci lucrurile se complică. În orice caz, vreau să ştiu dacă e aşa. Alina se va duce la mine acasă şi va sta lângă telefon. La mine va fi cartierul general, ca să zic aşa. Doru va merge la Gara de Nord, iar Panaitescu va păstra legătura cu spitalul de urgenţă şi cu colegii noştri de la miliţie, fără însă să-i alerteze prea mult şi să le spună despre ce e vorba. Iar dumneata, căpitane, te culci, sfatul meu e să iei chiar un somnifer. Cum am zis, mâine ai o zi grea.

Bunicul se ridică. Se uită la nevasta lui Alexiu. Ar fi vrut să-i spună un cuvânt de îmbărbătare, dar îşi dădu seama că era inutil.

— Căpitane, dacă până mâine seară nu dăm de el, îl anunţăm pe Leonte şi punem în mişcare întreg aparatul, zise Bunicul, mai mult pentru nevasta lui Alexiu, pentru liniştea ei. Se întoarse apoi spre ceilalţi:

— Din oră în oră daţi telefon la mine acasă. Aşa vom afla posibilele noutăţi. Legătura cu căpitanul o ţin numai eu, mai zise Bunicul şi, făcându-i semn lui Alexiu, se duse cu el în camera de lângă bucătărie.

— Bunicule, să ştii că n-am nimic să-ţi comunic în afară de cele aflate, spuse Alexiu, fiind sigur că detectivul ar fi vrut să-i ceară anumite amănunte care nu intraseră în discuţie până atunci.

— Totuşi, gândeşte-te bine: nu l-a supărat cineva mai mult, în ultima vreme?

Căpitanul ridică din umeri.

— Am să-i trag o mama de bătaie! Las’, o să vadă el. Adică ce, am ajuns să nu-i mai poţi spune propriului tău copil nimic, că hop, el şi pleacă de acasă? Îţi dai seama dacă vor afla tovarăşii în ce…

— Eu te-am întrebat altceva, insistă Bunicul şi îşi stinse ţigara într-o scrumieră făcută dintr-o scoică.

— Am simţit în ultimele zile că vrea să stea de vorbă cu mine. Îţi spun, am simţit, dar de cerut să discute cu mine n-a cerut… Dar ori ce s-ar fi întâmplat Bunicule, n-avea voie…

— Căpitane, ne aflăm în faţa unui fapt împlinit. După ce o să-l găsim, n-ai decât să-i ţii teoriile pe care le vrei… Acum însă…

Adevărul e că puştii de astăzi… N-ai văzut cum scrie, cum gândeşte? La zece ani… La zece ani, eu…

— Alte vremuri, Bunicule!

— Alte vremuri, dar şi în vremurile astea ar trebui să ai mai mult timp pentru el. E un copil deosebit, ţi-am spus nu odată. Cu o imaginaţie…

— Numai Panaitescu e de vină cu imaginaţia asta. El i-a băgat în cap…

— De ce eşti nedrept, Alexiule? Panaitescu putea povesti vrute şi nevrute. A găsit însă terenul propice pentru ca povestirile lui să fie ascultate. Copilul are o imaginaţie aparte, şi asta din pricina unei sensibilităţi aparte. Ştiu că, după tine, toţi ar trebui să iubească numai cariera militară. Dar una-i ce vrem noi şi alta e ce vor şi ce simt ei.

— Uite-aici, asta nu ţi-am mai spus-o, scrie poezii…

Bunicul luă două coli de caiet şi citi versurile lui Andrei, versuri de câte-o strofă, scrise cu aceleaşi litere îngrijite şi apăsate.

„Cerul este plin de stele,
Cerul meu n-are hotar.
Aş culege floricele
De pe cerul meu hoinar."

Cea de a doua poezie suna astfel:

„Prietenia-i ca şi lanţul
Care leagă două uşi.
Ori ce-ai face stau alături
Şi nu poţi să le distrugi".

— Interesant, interesant, spuse Bunicul plăcut surprins de această îndeletnicire a puştiului.

— Şi cred că mai are… Astea le-am găsit la coşul de gunoi, la mine… Înseamnă că, în timp ce eu nu sunt acasă, vine aici şi compune, spuse căpitanul, nu fără o oarecare mândrie.

Reveniră în sufragerie.

Alina era gata, îmbrăcată, Doru la fel, Panaitescu era supărat şi transpira abundent şi, din când în când, se uita la Alexiu cu nişte ochi pe care numai gradul superiorului îi făcea să mai aibă

urme de blândeţe. Ar fi vrut el să-i spună câteva lui Alexiu, dar îşi zise în gând că toate reproşurile de acum are să i le facă în concediu, la munte, când amândoi vor fi civili de rând şi când epoleţii cu patru stele n-o să-l mai facă să-i stea vorbele în gât.

Zbârnâi telefonul. Alexiu fugi la aparat dar, de la celălalt capăt al firului, nu voi să răspundă nimeni.

— Alo, alo, strigă căpitanul, apoi, auzind clacul receptorului, se uită surprins la Bunic.

— Ce-a fost asta, Bunicule?

Bunicul se mulţumi să ridice din umeri.

3

După ce o lăsă pe Alina acasă la el, Bunicul îţi dădu seama că sarcina lui, la acea ora târzie din noapte, era să caute acul în carul cu fân. Nu ştia unde locuieşte familia Apostol. Singurul indiciu pe care îl avea despre colegul lui Andrei era că învăţau la aceeaşi şcoală. În rest nimic.

Panaitescu îl duse pe Bunic cu maşina până la Şcoala nr. 14, îl lăsă acolo, iar el îşi văzu mai departe de drum, spre Spitalul de urgenţă.

Bunicul intră în curtea pustie a şcolii, se opri în faţa uşii închise şi citi cele câteva anunţuri lipite pe geamul afişierului. Erau câteva înştiinţări care nu-l puteau ajuta cu nimic. Voi să se întoarcă dar, până la urmă, îşi zise că nu se putea să nu existe în şcoală un paznic. Bătu în uşă, dar bătăile lui sunară zadarnic. Numai când ajunse în dreptul porţii de la stradă auzi o cheie învârtindu-se în broască. Privi înapoi.

— Pe cine cauţi, tovarăşe? La ora asta nu sunt cursuri! strigă omul din uşă, dar, când Bunicul se apropie şi uniforma sa deveni vizibilă la lumina becului, paznicul tuşi, îşi drese glasul şi, dintr-o dată, se îndreptă de spate.

— Dumneata păzeşti şcoala? întrebă Bunicul.

Omul, ducând o mână la şapcă, salută aproape milităreşte, aproape, deoarece mâna îi tremura într-un fel ciudat şi nu putea nici cum să se stabilizeze lângă şapca ponosită de atâta purtat.

— Moşule, n-ai putea să-mi spui ceva de elevul Apostol, elev în clasa a patra la şcoala asta? Mai multe nu ştiu despre el. Ca

să fiu sincer, nu-mi dau seama dacă Apostol este nume sau prenume. M-ar interesa foarte tare să aflu unde locuieşte.

— Tovarăşe maior, aici sunt peste cinci sute de copii, păcatele mele! zise bătrânul şi, ridicându-şi şapca, începu să se scarpine cu disperare la ceafă. Ia staţi o lecuţă. Apostol aţi zis? Apostol dintr-a patra. Greu lucru îmi cereţi, tovarăşe maior! Cu dragă inimă. Şi eu am fost în armată, caporal… Am făcut tot frontul în Cehoslovacia. Apostol aţi zis? Apostol, dintr-a patra?…

— Are el un bun prieten, tot în clasă cu el… un băiat cu nasul cârn şi cu ochii albaştri, mari… Îi place să-şi bage degetele în gură şi să fluiere, începu Bunicul să-l descrie pe Andrei Alexiu.

— A, Alexiu! Pe ăsta îl ştiu, cum să nu-l ştiu! În toate recreaţiile îmi sparge urechile. Vina mea, tovarăşe maior, vina mea. Eu l-am învăţat să fluiere. Într-o zi…

— Moşule nu te supăra, sunt foarte grăbit. Tare aş vrea…

— Apostol, Apostol… Pe Alexiu îl ştiu, cum să nu-l ştiu!… Am fluierat într-o zi după unul care s-a cocoţat acolo, în fundul grădinii, pe gard… Îmi era teamă să nu cadă… Am băgat două deşte în gură, că noi aşa făceam la ţară… Şi atunci, Alexiu a zis să-l învăţ şi pe el. Da’ pe celălalt, ori cât am încercat, n-am putut, pe ăla care zici dumneata că e prieten cu el, un băieţel mic negricios… Că astăzi, tovarăşe maior, Alexiu iar l-a bătut pe unul… Da, că ăla mic de v-am zis că e prieten cu el, că împreună vin la şcoală şi împreună pleacă, e cam pirpiriu şi toţi… De, ca la şcoală, unul îl ciupeşte, altul… Şi Alexiu l-a bătut pe Rogozea ăla dintr-a şasea, golan ce mai… I-a luat apărarea pirpiriului… Uite aici s-au bătut şi tocmai trecea directorul şi directorul i-a zis că mâine să-l cheme pe taică-său la şcoală… Eu m-am rugat de director, că eram martor şi am văzut şi, după ce i-am povestit, tovarăşul director, că e om bun şi cu dreptate, i-a spus lui Alexiu să nu-l mai cheme pe taică-său că nu mai e nevoie. Da’ cum să nu-l ştiu pe Apostol, că e aproape vecin cu mine? Stă pe… da, stă pe Armenească într-un subsol… Da, acolo stă…

— Păi, de ce n-ai spus de la început, moşule, că-l cunoşti? spuse Bunicul şi, de bucurie că tot aflase ceva, îi întinse paznicului o ţigară. Dacă ţi-ai adus aminte de el şi spui că ţi-e vecin, înseamnă că ştii ceva şi de familia lui…

— Cum să nu ştiu? Ştie bătrânul câte ceva, că de aia are ochi să vadă şi urechi să audă.

— Şi ce ştii, moşule?

— Dar de ce vă interesează, întrebă bătrânul dintr-o dată, circumspect, uitându-se pieziş la detectiv.

— Am venit acum din provincie… Am aflat că s-au mutat… Ultima dată am fost la şcoală şi…

— Tovarăşe maior, câţi ani aveţi?

— Şaizeci.

— Păi, eu îs mai bătrân, aşa că se cade că, dacă şi eu am fost militar şi-s mai bătrân să nu-mi vindeţi mie gogoşi, că eu am vândut de-adevăratelea după război, c-am rămas invalid şi bătrânul îşi lovi un picior cu mâna. Piciorul suna a lemn. Precis c-aveţi o treabă cu el, sau cu taică-său… Ce-a făcut?

— N-a făcut nimic, moşule… Dar uite nu vreau să te mint… Apostol nu s-a întors nici până acum acasă şi cu el se află şi Alexiu… Şi, dacă îţi spun că tatăl lui Alexiu e coleg de-al meu…

— Păi de ce nu ziceţi aşa, tovarăşe maior? Pe Armenească stă, dar eu în viaţa oamenilor nu mă bag… Ce ştiu, ştiu pentru mine şi ce ştiu eu s-ar putea să nu fie adevărat, aşa că… Deci şi Alexiu s-a dus cu el… da, da că erau prieteni… Numai de ce să se ducă şi unde să se ducă?!…

— Uite asta mă întreb şi eu, spuse Bunicul…

— Copii, ce să le faci!… Or fi având ei vreun motiv oarecare… Da’ să ştiţi, tovarăşe maior, am aici la şcoală cinci nepoţi, care mai de care mai mic. Şi am zis, într-o zi, ia să vin să văd eu de ei, că părinţii lor sunt la lucru, la fabrică… Şi uite-aşa am venit o zi, apoi două şi am rămas aici ca paznic. Da’ pe tatăl lui Apostol îl ştiu, că dimineaţa când mă duc acasă, aşa, pe la şase, când se luminează bine, îl văd că vine de la lucru…

— Nu ştii numărul casei?

— Nu-l ştiu, da’ dacă vreţi, pot merge, că doar acum dacă oi lipsi un ceas nu se dărâmă lumea…

— Nu-i nevoie să vii, moşule! Dă-mi numai nişte indicaţii, adică cum arată casa, cum sunt casele care o învecinează…

— Păi, casa e chiar în dreptul unui magazin alimentar. Acolo târguiesc eu din când în când. Cumpăr şi câte-un sfert de drojdie, că-mi dă bani fata mai mare… Oblu în faţa magazinului e casa şi ei stau la subsol. Au două ferestre la stradă… Ziceţi să nu viu?

— Nu-i nevoie, moşule, îţi mulţumesc frumos, spuse Bunicul şi-i lăsă bătrânului două ţigări ca să-şi omoare timpul…

Când Bunicul ajunse la stradă se auzi strigat.

— La batalionul douăzeci şi patru de vânători am fost eu, căprar, aşa să ştiţi!…

4

Bunicul pândi un taxi la întretăierea şoselei Ştefan cel Mare cu strada Căderea Bastiliei şi, în mai puţin de un sfert de oră, ajunse pe strada Armenească, drept în faţa magazinului alimentar pe care i-l indicase paznicul Şcolii nr. 14. Plăti şoferului cu cincizeci de bani mai mult. N-avea mărunt, dar şoferul nu se lăsă până nu-i înapoie restul. „Haina militară”, îşi spuse Bunicul şi, coborând din maşină, se îndreptă spre blocul cu patru etaje din faţa magazinului.

La cele două ferestre de la demisol ardea lumina şi, prin perdelele albe, se ghiceau două umbre aflate cine ştie de ce în continuă mişcare. Coborî cele câteva scări, se împiedică de două pisici, prea preocupate ca să mai aibă timp să se sperie, şi ajunse în faţa unei uşi pe care scria „Familia Apostol Niculaie”. Bunicul se uită după o sonerie. Nu văzu niciuna şi atunci ciocăni în uşă de câteva ori, cu destulă tărie.

În casă se discuta cu voce tare; ar fi putut urmări întreaga discuţie care răzbătea prin uşa subţire, dar Bunicul avea oroare să fie părtaş nepoftit la secrete de familie, aşa că-şi înteţi loviturile. Uşa se deschise brusc şi, în rama ei, îşi făcu apariţia un om în jur de treizeci de ani, îmbrăcat în haină de pijama, în pantaloni de culoare închisă, încălţat cu papuci de casă.

— Domnul Apostol?

— Da, eu sunt. Ce doriţi, la ora asta? întrebă bărbatul, deloc impresionat de uniforma ca scoasă din cutie a Bunicului.

— Aş vrea să stau de vorbă cu băiatul dumneavoastră, cu elevul Apostol.

— Doarme, spuse omul şi îi trânti Bunicului uşa în nas.

Primul impuls al Bunicului fu acela de a-i transmite prin uşă bărbatului părerea sa proprie despre buna cuviinţă faţă de un om în vârstă, dar, până la urmă renunţă, zicându-şi că la urma urmei, din moment ce băiatul doarme, n-avea rost să mai lungească vorba. În fond, el fusese acela care deranjase.

Nu făcu nici doi paşi însă şi uşa se deschise din nou, de data asta în cadrul ei apărând o femeie. După ochii mari şi încă umezi, se vedea că mama lui Apostol abia îşi ştersese lacrimile.

— Ce s-a întâmplat cu Vasile? întrebă ea şi această întrebare îi dădu de înţeles detectivului că Vasile nu numai că nu dormea, dar că nici măcar nu era acasă.

— Poftiţi, vă rog, şi iertaţi-l! continuă ea şi se dădu la o parte din uşă, ca să-i facă loc maiorului.

Bunicul intră direct într-o încăpere care servea şi de dormitor şi de bucătărie. În partea dreaptă se afla o sobă cu gaze, lângă ea un bufet de bucătărie, iar sub fereastră şi pe peretele din partea uşii două paturi cu aşternuturile neatinse. Din camera vecină se auzi un scâncet, apoi un plâns cu sughiţuri. Apăru bărbatul cu un copil în braţe care n-avea mai mult de doi ani şi cu altul, ţinându-l de mână, de vreo cinci ani, care îşi ţinea, strânsă în faţă, cămăşuţa de noapte.

— Nu s-a întâmplat nimic, doamnă. Ca să fiu sincer nu ştiu dacă s-a întâmplat ceva sau nu. Am venit să-mi daţi relaţii dumneavoastră în această privinţă, cerându-vă totodată scuze că mi-am permis să vă deranjez la o oră atât de târzie.

— A mai lipsit el de acasă; se ducea la mama, dar în seara asta mama a venit la noi şi, dacă a venit la noi, înseamnă…

Şi femeia se puse din nou pe plâns.

În casă mirosea greu a igrasie şi a ţuică de prune, de proastă calitate, cu toate că altfel, după prima ochire, Bunicul îşi dădu seama că femeia era gospodină.

— Este pentru prima oară când pleacă de acasă fără să vă spună?

— Dar de unde aţi aflat că a dispărut? Noi n-am anunţat miliţia, interveni bărbatul, aşezând copilul cel mai mic pe unul din paturi.

— N-a plecat singur, a plecat împreună cu un alt copil… Părinţii acestui copil au fost, probabil, mai îngrijoraţi decât sunteţi dumneavoastră şi au făcut ei, în schimb, ceea ce văd că…

— Golani, nişte golani! spuse bărbatul şi îşi aprinse o ţigară.

Apostol Niculaie rostise cuvântul, se vedea, din obişnuinţă, fără o participare anume: era clar că nu era pentru prima oară când folosea în vocabularul lui asemenea termeni; spuse acest „golani”, cum ar fi rostit „bună ziua”.

— Domnule Apostol, vreau să vă mărturisesc că nu este întâia dată când, în îndelungata mea carieră, mi-a fost dat să aud asemenea cuvinte de la un tată. Poate că la ora aceasta copilul dumneavoastră se află cine ştie unde, poate s-a întâmplat cu el o nenorocire, a cărei cauză acum îmi este cu mult mai lesne de explicat, dar ceea ce nu-mi pot explica, este: de unde la dumneavoastră o asemenea nepăsare? Îi spun nepăsare şi nu altfel din delicateţe. Un tată…

— Nu e copilul meu, e al ei! spuse bărbatul şi ochii lui se întunecară. Şi, pe urmă, nu mă interesează. Mâine trebuie să ne prezentăm la prima înfăţişare: divorţăm cum s-ar spune, mai adăugă bărbatul şi trase absent şi cu sete din ţigară.

— V-am întrebat dacă a mai lipsit de acasă, tot aşa, fără să vă anunţe, dacă plecarea lui reprezintă o obişnuinţă sau ceva ieşit din comun.

— Vorbeşte tu, spuse bărbatul şi, fără să se jeneze de detectiv, îşi scoase haine de la pijama, îşi puse un pulover şi, aruncându-şi papucii de casă sub pat, îşi luă de lângă sobă pantofii şi se încălţă.

— Eu trebuie să plec, sunt în schimbul trei. La noi, la uzină începem la douăsprezece, facem muncă grea.

Apostol îşi puse o şapcă pe cap şi ieşi fără să mai spună nimic. Din uşă se întoarse spre copilul pe care-l aşezase în pat.

— Vezi să nu cadă… Schimbă-l, e ud… La zece vin direct la tribunal.

Femeia se repezi la copil, îl luă în braţe, îl pipăi la fund, apoi începu să-l schimbe.

— Du-te, Pavele, şi te culcă, se adresă femeia celuilalt băiat, care se uita la omul din faţa lui mirat şi totodată plăcut impresionat de ţinuta lui şi mai ales de chipiu, de la care nu-şi lua ochii.

Copilul proaspăt înfăşat se linişti: adormi cu un deget în gură, străin de atmosfera apăsătoare din casă şi insensibil la lacrimile mamei sale.

— O singură dată a mai plecat, acum un an, tot pe vremea asta…

— Şi unde a fost? întrebă Bunicul.

— Mi-a spus că a dormit în gară… Eu cred că a fost la mama, dar mama n-a vrut să-mi spună.

— Din câte am înţeles de la soţul dumneavoastră se pare că Vasile e copilul dumneavoastră.

Femeia încuviinţă din cap.

— Cu toate astea îl cheamă Apostol, ca şi pe tatăl lui.

— Da, l-a înfiat, după ce ne-am căsătorit.

Bunicul îşi pipăi buzunarul unde avea ţigările, dar se abţinu până la urmă. Se aşeză pe un scaun de bucătărie fără să fie poftit.

— De ce credeţi, doamnă, că a plecat băiatul dumneavoastră? Şi, mai ales, unde credeţi că a plecat?

Femeia se şterse cu un şorţ la ochi, apoi se duse la bufet şi scoase un pachet cu lapte praf. Puse o cratiţă cu apă pe unul din ochiurile aragazului.

— Nu ştiu unde s-a putut duce… Poate s-a săturat şi el de traiul ăsta… Altceva ce să zic… N-am putut să mă duc nicăieri… Ce să fac cu ceilaţi doi?… El n-a vrut să meargă la miliţie… Lucrează la oţelărie, la uzina doi, muncă grea, vine acasă mai mult mort de oboseală…

— Doamnă, nu vreau să mă amestec în viaţa dumneavoastră de familie, n-am niciun drept, dar e vorba de copilul dumneavoastră şi de un alt copil, care, bănuiesc, a plecat odată cu el… Nu ştiu care e motivul şi dacă, totuşi, înţeleg într-o oarecare măsură de ce a plecat de acasă Vasile, nu ştiu de ce l-a însoţit Andrei, celălalt băiat. Deci, nu pot face niciun pas înainte în găsirea lui Andrei, dacă nu ştiu de la dumneavoastră adevăratele motive pentru care a plecat Vasile.

— Noi mâine trebuie să mergem la tribunal… Ne despărţim… Am mai vrut noi să ne despărţim şi până acum, dar până la urmă ne-am împăcat. Să ştiţi că Nicu nu-i un om rău, aş zice că-i un om chiar cumsecade: nu întârzie la servici, e fruntaş în producţie, dacă vreţi vă arăt şi medaliile de fruntaş şi femeia voi să deschidă unul din sertarele bufetului…

— Nu-i nevoie, doamnă, vă cred.

— N-aş putea zice că avem un motiv special. Poate să aibă el, eu n-am; el a înaintat divorţul… În ultima vreme cam bea, dar la servici să ştiţi, pe cuvânt de onoare, nu se duce beat şi nu lipseşte. N-a lipsit niciodată nemotivat şi nici când a avut gripă n-a lipsit… Îşi iubeşte munca… Poate eu să fiu de vină, poate nu uită că Vasile nu-i copilul lui… Dar când m-a luat a ştiut, de ce m-a luat atunci?…

— Aţi mai fost căsătorită?

— Da, am fost, cu un coleg de-al lui: lucra tot la topitorie, oţelar era, şi ei erau prieteni. Bărbatul meu a murit: se stricase ceva la cuptor şi l-au reparat, aşa cum era încins cuptorul. O săptămână n-a avut nimic, pe urmă a murit dintr-o dată. I-a plesnit ceva la cap. Apostol ne vizita şi pâna atunci, când trăia răposatul, erau prieteni, aşa cum am zis. După ce a murit, la o lună, a venit Apostol la mine şi a zis că dacă n-am nimic împotrivă mă ia de nevastă, cu copii cu tot, că o să le dea copiilor numele lui, că el cu răposatul au fost prieteni… Eu lucram atunci la Filatură, la Dacia, ţesătoare şi îndeplineam planul şi eram bine văzută şi poză am avut la grafic. M-am lăsat. M-am lăsat, a venit şi cel de-al treilea copil. Şi acum el vrea să divorţeze.

— Între soţul dumneavoastră şi Vasile au existat discuţii, adică s-au certat? Credeţi că băiatul a avut vreo ceartă cu el?

— Nu, tovarăşe, n-a avut… Dacă vreţi să ştiţi el cu Vasile era cel mai bun prieten şi, dacă mă credeţi, niciodată n-a făcut deosebire între copii, toţi erau ai lui. Aş zice chiar că de Vasile avea mai mare grijă. Nici nu ştiu de ce a zis faţă de dumneavoastră, care sunteţi un străin, ce-a zis. Nu-i felul lui… L-a apucat… Aşa e el: are zile bune şi altele proaste…

— Bine dar nu înţeleg, care e atunci motivul divorţului, un motiv trebuie să existe, nu-i aşa?

Femeia ridică din umeri. Turnă două linguri de lapte praf în apă, apoi începu să mestece. Îi făcea copilului cel mic griş. Lângă ea era punga, o pungă albă pe care scria cu cerneală verde „Griş”.

— El ştie, eu nu ştiu, spuse ea şi începură să-i curgă, din nou, lacrimi mari pe care femeia acum nici măcar nu se mai străduia să le şteargă. Lacrimile îi cădeau în oala cu lapte. Bunicul chiar le numără: opt lacrimi căzuseră în laptele acela cu care avea să se hrănească pruncul cel mic: lapte praf cu apă şi cu lacrimi, asta era hrana lui de la ceasul acela de miez de noapte.

Doru se urcase într-un troleibuz cu destinaţia Gara de nord. Deşi ceasul era târziu, era înghesuială: în special femei, femei de toate vârstele cu chipurile obosite, strângând fiecare în poală, sau ţinând sub braţ, câte o sacoşă din care răzbăteau cele mai diferite mirosuri de mâncare. Predomina mirosul de salam şi de brânză, izul cepei de primăvară, puternic. Erau muncitoarele de la filatura de bumbac care se întorceau spre casă din schimbul doi. În spatele troleibuzului, câteva muncitoare tinere povesteau ceva şi râdeau în gura mare. Numai la un pas de ele altele moţăiau sprijinite de bara de susţinere.

— Te culci Florentină, ai tu? Dacă ajungi acasă, te culci? întrebă una, uitându-se într-o oglindă şi potrivindu-şi sprâncenele frumos arcuite şi aşa.

— Ce să mă culc? Fac mâncarc pentru mâine, că dimineaţă trebuie să mă duc după lemne. Acum noroc că se găsesc lemne bune de stejar, fără noduri. Mi-a spus Saveta de la războaie. Aici eşti tu, Saveto? strigă femeia şi din capătul troleibuzului se auzi o voce înceată, rostită parcă de la o mare depărtare.

— Hai!

— Vii şi tu după lemne?

— O să meargă al meu!

Era noapte, cald, şi femeile, în ciuda oboselii, erau vesele şi vorbeau de câte în lună şi stele.

— Al meu e premiant, săracul, nici nu ştiu cum, măi Lenuţă! El îşi face de mâncare. Aur, nu copil. Acu’ la salar, vreau să-i iau pantofi şi o pereche de ciorapi roşii… De ce i-or fi plăcând ciorapii roşii, zău că nu pricep!… Aseară m-a aşteptat cu masa pusă şi mi-a făcut şi limonadă dintr-o jumătate de lămâie. Taică-său l-a certat că de ce risipeşte atâta lămâie, dar el, când s-a uitat odată la Victor, nimic n-a mai zis ăla. Am avut parte de copil bun. Că ce m-aş fi făcut. El îl duce pe Mihai la creşă, el îl aduce şi pe deasupra învaţă sărăcuţu. Premiul doi…

— Da Victor al tău nu te ajută, tu?

— Cum să mă ajute? Taie lemne, asta-i a lui şi aduce apă… Când vine de la lucru mănâncă, mai face şi el câte unele şi apoi se culcă. Seara, pas de-l mişti de lângă televizor! La toate se uită…

— Al meu, numai cu sportul… Să nu care cumva să-i zic să nu se ducă la stadion, că până şi ochii i se înroşesc. Asta-i viciul lui.

— Zi mersi, Mioară, că n-are decât viciul ăsta. Că ai văzut-o pe Valentina cum a venit astăzi la servici. Parcă era viţă de vie, stropită de piatră vânătă.

Doru nu mai avu timp să asculte. Coborî din troleibuz şi traversă strada spre gară. Era mâhnit, mâhnit din cale afară. Nu i-ar fi trecut prin minte ca Andrei, piciul de Andrei să aibă o asemenea părere despre el. Crescuse, nici el nu ştia cum, începuse să gândească şi să judece şi în această judecată el, Doru, nu ieşise prea bine.

Ascultase ce vorbeau muncitoarele acelea în troleibuz şi îl cuprinse remuşcarea pentru felul cum se comporta el acasă. Nu se socotea un băiat rău, dimpotrivă. Şi el aducea acasă în fiecare an câte un premiu sau o menţiune, dar acum, după ce ascultase însemnările lui Andrei, îşi dăduse seama că piciul, era cu mult deasupra lui în înţelegerea obligaţiilor familiare. Şi el învăţa bine, şi el se juca, cu toate astea numai lui îi trecuse prin cap, numai el se gândise la greutăţile pe care le întâmpina maică-sa cu ei. Acum, cel puţin, rămăseseră cu patru mai puţin, dar când erau cu toţii… Simţi că transpiră la frunte şi se şterse cu dosul mâinii… Niciodată maică-sa nu-l certase, niciodată nu-l rugase să facă una sau alta şi el nu făcuse… În afară de carte şi de îndeletnicirile lui preferate, care îl bucurau în primul rând pe căpitan, altceva nu ştia… Nu-i făcuse niciodată maică-si o limonada, n-o aşteptase niciodată cu masa pusă… Dimpotrivă, el era acela care dimineaţa se ducea la bucătărie şi, când nu vedea masa aşezată strâmba din nas, ca şi cum ar fi fost frustrat de un drept al lui, dreptul de a avea de toate, inclusiv masa servită la timp… Avea şaisprezece ani, nu mai era copil, ar fi trebuit să se gândească că în casă nu era decât un salariu, salariul lui taică-său şi puţinul pe care îl aducea Cornel de la Uzină de când se angajase ca strungar şi se calificase la locul de muncă… Uite şi Cornel, îşi spuse Doru, ar fi putut foarte bine să-şi ţină banii pentru el… Nu numai că nu-i ţinea, dar, cum primea chenzina venea acasă cu flori; flori ieftine, cumpărate de la ţigănci, dar totuşi flori. Punea florile în glastră fără să zică nimic şi-i dădea banii lui Alexiu. Nu-şi oprea decât pentru tramvai şi pentru masa de prânz de la cantină.

Acum îşi aducea perfect de bine aminte de zâmbetul cald al mamei când îl vedea pe Cornel apărând pe uşă cu florile sub braţ şi cu plicul albastru în buzunarul de afară al hainei, ca să se

vadă… Probabil că fratele lui era capabil, prin felul lui de a fi, să-i dea mamei bucurii destule în schimbul bucuriilor pe care el, Doru, nu i le dăduse. Tocmai el, care semăna atât de mult cu mamă-sa şi la înfăţişare şi în felul de a fi. Maică-sa era o femeie închisă. Nu-şi amintea vreodată să-l fi sărutat nici de faţă cu cineva, nici când era singur şi nici n-o văzuse cu ochii plânşi până acum, în seara aceasta, când, de la bucătărie, ascultase fără doar şi poate tot ce scrisese acolo, în carnetul lui de însemnări, piciul de Andrei. Făcea parte dintre femeile care se bucură pe ascuns, care înregistrează tot ce se petrece în casă, lucrurile bune şi cele mai puţin bune, care rânduieşte din ochi rostul gospodăriei, fără prea multe cuvinte. Sigur că ar fi putut şi el, în vacanţe, să se angajeze undeva, să sporească veniturile familiei. Nu mai era copil, ar fi putut să se ocupe de atâtea, doar era priceput. Voia să devină detectiv, dorea ca, după terminarea liceului, să se înscrie la şcoala de ofiţeri de miliţie: asta era şi dorinţa tatălui său, dar, pe lângă această pasiune s-ar fi cuvenit… dar câte nu s-ar fi cuvenit să facă?!… Erau o familie unită şi fericită în felul ei, o familie în care disciplina devenise lege şi se supuneau cu toţii acestei discipline pe care cu anii o introdusese tatăl său… Numai că, în această disciplină, până acum, cel puţin în ceea ce-l privea, nu intrase suficient suflet, suficientă afecţiune faţă de ai lui, în special faţă de maică-sa şi Andrei. De câte ori nu făcuse din Andrei un simplu servitor, de câte ori, numai în virtutea anilor lui puţini, nu-l obligase să-i cureţe pantofii, să-i perie hainele!… Acum îşi aducea aminte că, într-o zi, în locul lui Andrei, care îşi făcea lecţiile, îi curăţase pantofii mama, ca cel mic să nu fie deranjat. Îi curăţase tot pe tăcute şi nu-l apostrofase. Oare, trebuia să se întâmple această nenorocire ca să-şi dea seama de toate astea? Oare, unde era Andrei acum, ce făcea, ce mâncase în seara aceea? Poate nu mâncase nimic, poate Andrei nici nu mai era printre cei vii… Nu, nu se poate! îşi spuse Doru şi simţi cum sângele îi năvăleşte în obraz… Uneori e nevoie să se ivească şi asemenea necazuri, ca oamenii sa-şi poată face un bilanţ, să-şi dea fiecare seama cu ce a greşit faţă de semenul lui şi, mai ales, faţă de cei dragi. Şi e atât de uşor să faci un gest frumos care să-l bucure pe cel numit frate sau soră, pe cel numit tată sau pe cea care ţi-a dat viaţă şi a tremurat de griji până te-a făcut om! Dar pe taică-său cum îl ajutase? Căpitanul Alexiu pleca dimineaţa și, de cele mai multe

ori, se întorcea seara, iar acasă, după cină se închidea în cămăruţa lui, continuindu-şi munca începută peste zi. Cu ce-l ajutase pe acest om care se află permanent în pericol, care nu se gândea la viaţa lui, ci la viaţa altora, care n-avea linişte ca să aibă alţii linişte, care nu ştia ce-i odihna, pentru ca oamenii să se ştie în siguranţă şi să se poată odihni? Îşi aducea aminte cum, într-o zi, Alexiu îl dusese la Direcţia generală a miliţiei… Văzuse acolo un muzeu: un muzeu la care contribuise, prin acţiunile sale de deparazitare socială şi tatăl său. Dar nu muzeul cu obiectele lui moarte îl impresionase atât, cât un panou simplu, cu fotografii, poate tocmai prin această simplitate mai emoţionant: reprezenta miliţieni şi ofiţeri ai miliţiei care-şi dăduseră viaţa în timp de pace pentru apărarea oamenilor, a avuţiei lor şi a ţării. S-a uitat mult la acel panou şi abia când a ieşit din muzeu a realizat că, oricând, un asemenea sfârşit ar putea avea şi tatăl său, că secţia judiciară unde lucra era una din cele mai periculoase. Aveau de-a face permanent cu borfaşi înrăiţi şi cu criminali lipsiţi de scrupule. Îşi strânsese atunci tatăl de braţ, dintr-o pornire de teamă, dintr-o pornire de dragoste şi stimă pe care nu şi le putea mărturisi altfel.

„Nu-ţi fie teamă Dorule, am experienţă, ştiu să mă feresc”, îi spusese atunci tatăl său. Deci îi intuise frica, îi citise în suflet teama pentru el. Zile în şir, odată ieşit de la şcoală se ducea la miliţie şi se interesa, pe ocolite, de Alexiu şi nu odată îl urmărise pentru a-i fi la nevoie de ajutor. Înţelese mai apoi, după ce vorbise cu Bunicul, că teama lui, deşi întemeiată, nu trebuia exagerată, că Miliţia ştia să se apere singură, că borfaşii şi criminalii nu erau la tot pasul, că cei mai mulţi oameni erau cinstiţi şi că n-avea rost să-şi neglijeze învăţătura. Renunţase să-l mai urmărească pe Alexiu, dar teama nimeni nu i-o putu topi. Cu toate astea, în afară de dragostea lui tăcută, nemărturisită, nu făcuse nimic ca să uşureze munca tatălui său. La urma urmei, cum l-ar fi putut ajuta? se întrebă Doru şi, pentru că nu găsi imediat un răspuns, zăbovi îndelung în faţa celui ce aştepta cu biletul de intrare în mână, care rămase mirat peste măsură de atitudinea tânărului dinaintea lui, cu cei cincizeci de bani într-o mână şi cu biletul de peron în cealaltă, uitându-se fix într-un punct.

— Ce-i cu dumneata, tovarăşe?

— Nimic, vă rog să mă scuzaţi, îngână Dorn şi, luându-şi biletul, mai mult alergă spre peron.

Deşi era trecut de ora douăsprezece, gara era înţesată de călători. Făcu o incursiune prin faţa Biroului miliţiei şi trase cu coada ochiului în interiorul calm. Un ofiţer de serviciu scria ceva la o masă, iar un sergent citea o revistă: „Apărarea patriei”. Ar fi vrut să intre şi să întrebe, dar îşi zise că n-are rost, înainte de toate trebuia să se convingă singur. Luă peroanele pe rând. În ciuda anilor săi, avea ochiul format; Alexiu îl învăţase să treacă cu uşurinţă peste elementele nesemnificative şi să aleagă din ele ceea ce reprezenta esenţialul. Esenţialul acum erau copiii şi ochii lui căutau cu înfrigurare toate alcătuirile acelea umane care nu depăşeau în înălţime un metru cincizeci. Atâta avea Andrei. Aşa cum bănuise nu-i văzu părul cârlionţat, aproape blond, cu toate că atât taică-său cât şi maică-sa erau bruneţi. Toţi ai casei erau bruneţi, în afara Alinei şi a lui Andrei. Alina şi Andrei aveau ochii albaştri, ochii lui Alexiu, iar din spusele maică-si părul blond îl moşteneau de la bunicii ei.

Doru intră pe culoarul peronului numărul opt – chiar la capătul dinspre triaj al peronului – şi se aşeză pe o bancă. Aici era mai puţină lume, iar pe bancă, în afară de el nu mai era nimeni. Aşa cum stătea, fără bagaje, cu faţa îngândurată, numai în cămaşă şi bluză, părea un tânar rătăcit în mulţimea care forfotea la câţiva paşi de el.

— Şi tu ai fugit de acasă, auzi deodată Doru şi când se uită spre stânga văzu un băiat de vreo zece ani, exact vârsta lui Andrei, slab şi scund, cu vârful urechilor înnegrite de funingine şi cu un herpes cât un degetar în colţul drept al gurii.

Doru nu spuse nimic. Se uită câtva timp la tânărul de lângă el, apoi îi veni în minte un gând şi se aplecă spre el…

— Te-au bătut?

— Nu, nu m-au bătut, spuse Doru şi luă aminte la băiatul de lângă el, a cărui uniformă şcolară nu mai avea nimic din culoarea ei iniţială. Albastrul se făcuse gri, iar dunga de la pantaloni dispăruse de mult. Băiatul se aşeză lângă Doru, îşi scoase din buzunar un pachet de ţigări şi-l servi.

Doru refuză.

— Eu fumez…

— Câţi ani ai?

— Şaisprezece, spuse băiatul şi Doru tresări: nu-i dăduse mai mult de zece. Mă cheamă Tudor.

— Pe mine Doru.

— Tu de ce ai fugit? întrebă Tudor. Trase din ţigară profesional, scutură scrumul cu un deget negru de murdărie, apoi scuipă la fel de profesional într-o parte.

— Chestii, răspunse Doru, curios să afle din gura celuilalt ce anume l-a determinat să plece de acasă.

— La mine frăţioare, o poveste întreagă… Nu vrei să mergem la Constanţa? Începe sezonul… Vreau să mă înscriu la şcoala de ospătari…

— Şi crezi că ăia te vor primi fără acte, aşa numai de dragul ochilor tăi frumoşi?

Tudor rămase mirat. La asta nu se gândise.

— Da’ ce, ăia cer acte?

— Cum să nu ceară!?

— Măi, al dracului!

Tudor pufăi din nou, de data asta fără prea multă convingere.

— Oricum, acasă nu mă întorc. Nu vrei Dorule să facem un legământ frăţesc? Să nu ne despărţim până vom fi mari, până ne vom face un rost…

Doru îşi zise în sinea lui că Tudor era mai mult credul, mult mai copil decât anii pe care îi avea, în ciuda experienţei pe care voia, prin fiecare gest al său, s-o sublinieze.

— Eu vreau să merg la nişte rude, la Braşov, spuse Doru. Nu mă mai înţeleg cu ai mei.

Tudor se uită la îmbrăcămintea lui Doru şi dădu din cap.

— Nu se prea vede. Frăţioare, nu mai pun ei nici mâna pe mine! Afurisita de mama mă bătea de trei ori pe zi şi timp de un an n-am înţeles de ce mă bătea înainte de mâncare. Habar n-ai ce economii au făcut la alimente! Bătut, cui îi arde să mănânce?… Până am prins şpilul… Mă bătea dar eu tot mâncam, mai abitir… Asta m-a costat câte o bătaie şi după masă… Bătut, bătut, dar sătul. Acum iar se despart. Pe tine te văd gras… Nu foarte, foarte, dar oricum…

— Eşti la şcoală? întrebă Doru.

— Am fost… De o lună nu mai sunt. Vreau să mă fac marinar… sau aşa ceva… Dar până una alta trebuie să câştig… Eu… hoţ… Nu… Nu-i de mine… Cinstit… he, he!… N-am pe

nimeni frăţioare. Dacă aş avea pe cineva!… O rudă, colo, cât de depărtată…

— Şi unde dormi?…

— Prin gară… Dar nu în fiecare seară… O noapte da, una nu… Şi cu bilet de peron… Adică aştept, se cheamă… Pe urmă prin parcuri, prin curţi… E vară… Aer curat… face bine la sănătate… Mă, dar tu chiar ai fugit sau mă tragi, aşa, de limbă?

— Cum să te trag? Ce crezi?…

Se auzi un fluierat de locomotivă. Doru se uită spre partea stângă a peronului şi văzu un miliţian. Se suci brusc spre dreapta, dar lângă el banca rămăsese goală. Tudor dispăruse.

6

De pe strada Armenească, Bunicul se întoarse acasă. Voia să-şi schimbe costumul cu altul, civil, mai puţin bătător la ochi: costumul lui obişnuit gri. În plus, îl cam dureau şalele de atâta umblat pe jos, anii îşi spuneau cuvântul şi, în asemenea împrejurări, bastonul lui din lemn de teck îi era de un nepreţuit ajutor. Un civil cu baston, nu este altceva decât un civil cu baston, pe când un militar şi încă maior în grad, proptindu-şi bătrâneţele într-un lemn era ceva neobişnuit şi neîngăduit totodată. Costumul lui gri, cu haina largă, în care umerii se puteau îndoi în voie, pantalonii comozi, largi şi ei şi pe deasupra pălăria uşoară, erau incomparabil mai adecvate pentru noaptea grea şi obositoare care îl aştepta de aici înainte.

Alsacianul stătea pe scări şi, cu toate că-l văzuse intrând, nu schiţă nici cel mai mic gest de bucurie, lucru rar pentru patruped. Bunicul se apropie de el.

— Ce-i cu tine, copile? întrebă Bunicul, dar câinele îşi aşeză botul pe labele din faţă, fără măcar să-şi mişte coada, aşa cum făcea în alte daţi.

— Sper că nu te-ai îmbolnăvit, monologă detectivul, şi ca să se convingă că nu era bolnav, căscă botul câinelui şi se uită la limbă. La lumina becului de pe stradă limba era roşie, fără pete sau albeaţă pe ea şi Bunicul îşi zise că, din partea ficatului, câinele era sănătos. Îi palpă urechile la rădăcină şi Alsacianul închise ochii.

Bunicul se ridică. Îţi spuse că a doua zi are să vorbească neapărat cu medicul veterinar de la miliţie, singurul care i-ar fi putut spune ce anume s-a întâmplat cu câinele.

Bunicul intră în casă. Alina stătea pe sofa, lângă telefon și se întreţinea cu Rodovica. Fata lui Alexiu avea ochii plânși și, cu toate că auzindu-l pe bunic, Alina se ștersese cu nădejde, ochii roșii și pleoapele umflate o dădeau de gol.

— Nimic nou, Alina? întrebă Bunicul și se îndreptă spre dulap.

— Da unde mergi, unchiule, la ceasul ăsta, doamne păzeşte?! spuse Rodovica, făcându-ţi o cruce cât toate zilele.

— La datorie Rodovico, la datorie! spuse Bunicul zâmbind, alegându-și din șirul de cravate una care să meargă la costumul gri.

Rodovica fusese căsătorită în timpul războiului cu un măcelar, apoi măcelarul o lăsase și ea se întorsese la Bunic și-l slujea cu aceeași abnegaţie dinainte de măritiș, cu simpla deosebire că acum îi zicea unchi și făcea pe stăpâna în casă, deși între ea și Bunic nu exista niciun grad de rudenie. În anul 1942, Bunicul arestase un hoţ temut, îl băgase la închisoare pe mulţi ani, dar Vichentie Aron avea o fată pe care o iubea ca pe ochii din cap şi pe care o creştea singur. Această fată se numea Rodovica Aron, avea pe atunci vreo paisprezece ani şi Bunicul, în ciuda protestelor colegilor şi mai ales a Comisarului Isbăşescu, o luase la el. Vichentie se dusese liniştit la închisoare, iar Rodovica, după câteva luni, se obişnuise aşa de mult la Bunic încât începuse să socoată casa lui propria ei casa. Îşi făcuse o brumă de şcoală; nu-i prea plăcuse cartea, apoi se căsătorise. Între timp, tatăl ei, Vichentie, ieşise din închisoare. Bunicul se trezise cu el într-o noapte, dar Rodovica nu mai voise să-şi părăsească tatăl adoptiv, pe care, cu trecerea anilor, îl muştruluia şi-l chema la ordine şi la disciplină mai dihai ca o soacră.

— Ce vrei să-mi spui, Rodovico? întrebă Bunicul, ieşind din baie şi văzând-o pe femeie cu mâinile în şold, gata de atac.

— Păi, unchiule, dacă umbli noaptea, şi nu dormi, nu peste multă vreme... Da’ ce să zic?... Da’ dumneata nu mai ai douăzeci de ani ca să pierzi nopţile.

— Dă-mi ceva să mănânc, Rodovico, spuse Bunicul şi îşi legă cravata în oglindă, în timp ce cu coada ochiului se uită la Alina.

Rodovica se duse în bucătărie.

— Alina, te rog să fii liniştită, suntem pă drumul cel bun. Nu pot să-ţi spun nimic liniştitor, atât doar că n-are rost să fii îngrijorată mai mult decât trebuie.

— Nici nu sunt, răspunse prompt Alina, atât de prompt încât Bunicul tresări.

— Panaitescu n-a telefonat?

— Nu, Bunicule.

Alina îşi suflă nasul într-o batistă, apoi şi-o puse la loc într-un buzunar al pantalonilor şi, cu o mână, îşi dădu părul blond-auriu care-i căzuse pe frunte, într-o parte.

— Să ştii, Bunicule, că n-am să-i iert niciodată gestul ăsta lui Andrei şi nici cu însemnările lui nu-s de acord. Totdeauna a fost un şmecher, un şmecher sensibil, recunosc, dar, după mine, a-ţi folosi sensibilitatea pentru a sensibiliza şi mai mult pe alţii în folosul tău, asta înseamnă ipocrizie. Nu ştiu dacă faptul că n-am ajutat-o pe mama la vase e mai grav decât această dispariţie a lui, dispariţie calculată sunt sigură, ca să stoarcă compasiune.

— Poate greşeşti, Alina.

— Nu greşesc. Până şi felul cum consideră el că este iubit în casă; acea catalogare de nume aşezate într-o ordine specială, mă face să cred că şantajul sentimental nu mai e o descoperire pentru el. Niciodată nu mi-am pus întrebarea pe cine iubesc mai mult, niciodată nu mi-aş permite să fac o selecţie între sentimente. Sentimentele sunt sau nu sunt. El le vinde şi le cumpără şi le vinde ca un comerciant oarecare, cu scopuri raţionale, dar puţin oneste în acelaşi timp.

Bunicul voi să replice luând apărarea lui Andrei, cu atât mai mult cu cât pe Alina o preţuia cel mai mult, dar uşa se deschise şi Rodovica intră ca o locomotivă, lovind totul în calea ei.

— De ce nu mi-ai adus puţină şuncă? spuse Bunicul. Rodovica ridică din umeri.

— Cum să vă aduc dacă aţi mâncat-o?!

Bunicul se încruntă.

Nu mâncase în ziua aceea nici măcar o jumătate de felie de şuncă deşi el o cumpărase dimineaţa de la magazinul din colţ: cinci sute de grame, nici mai mult nici mai puţin. Ridică din umeri. Mai mult ca sigur că Rodovica iar îi împărţea alimentele cu cine ştie cine şi se comporta de parcă el ar fi fost un senil oarecare cu memoria pe drojdie. Nu zise nimic; îi era totdeauna penibil să vorbească cu Rodovica în contradictoriu, mai ales că

femeia se năpustea asupra lui acoperindu-i replicele de o delicateţe aparte cu adjective greu de găsit în dicţionarul Academiei. Ştiuse din prima clipă când fusese de acord să se întoarcă şi să-i facă menajul, că Rodovica o să-i mănânce şi sufletul. Dacă fusese de acord, conştient fiind de urmări, acum n-avea niciun rost să constate deficienţe.

— Rodovico, lasă-ne te rog singuri.

Rodovica părăsi încăperea pufăind, în mers îşi pierdu un papuc de casă; se întoarse şi-l ridică, apoi continuă să meargă cu un picior încălţat şi cu unul desculţ, considerându-se în sinea ei profund jignită de atitudinea bătrânului ei „unchi”.

— Alina, n-am timp să discut acum cu tine. Aş dori foarte mult, dar mai am încă atâtea treburi de rezolvat în noaptea asta. O să-l găsim pe Andrei şi pe urmă n-avem decât să-i judecăm comportamentul, dacă ţii cu orice preţ. Dar dacă el îşi vinde sensibilitatea să ştii că, în general, sensibilitatea e un produs cu căutare pe piaţă, în schimb răutatea n-a fost şi nici nu va fi vreodată… Ori tu acum eşti pur şi simplu rea. N-ai dreptul. Un jurnal de zi reprezintă oglinda cea mai curată a sufletului omenesc. Andrei n-avea de unde să ştie că cineva îi va umbla în jurnal. Îl ţine de doi ani; în acest răstimp jurnalul a constituit marele lui secret, de ce crezi că dintr-o dată, acum, cu acest prilej, după tine calculat, a vrut să sensibilizeze, cum zici tu, să provoace compasiunea celor din jur? Eu unul nu cred.

— Nu-l cunoşti, Bunicule… E la fel de practic şi şmecher, te rog să mă ierţi, ca şi nea Panaitescu. Nu întâmplător se înţeleg aşa de bine. A învăţat de la el nu numai cum se umblă cu caii verzi pe pereţi, ci şi cum să-i exploateze în folosul lui.

— Ar fi trist să cred, Alina, că-ţi cunosc fratele mai bine decât îl cunoşti tu. Un om când îşi părăseşte părinţii şi casa o face cu un anumit scop, ca să nu zic cu un scop precis. Înseamnă că a judecat consecinţele posibile şi cu toate astea a preferat, să procedeze aşa. De ce-a făcut-o? Uite încă nu ştiu, dar sunt sigur că o să aflu şi atunci putem să-l judecăm şi să ne judecăm. În privinţa lui Panaitescu nu cred că greşeşti prea mult, dar într-un punct şi încă în unul esenţial, greşeşti totuşi. O fi practic, deşi aş înlocui termenul de practic cu altul, de practic-vizionar, ceea ce în concepţia mea este cu totul altceva. Dacă omul ăsta pe care îl ştiu de treizeci şi cinci de ani ar fi avut posibilităţile pe care le aveţi voi, tinerii de astăzi, ar fi ajuns cineva, ascultă-mă pe

mine… A fost cules din groapa de gunoi, tata l-a dat la un internat de copii găsiţi, şi, mai pe urmă, l-am făcut ajutorul meu când am ajuns detectiv particular, în vechiul regim. Nu judeca oamenii uşor. Vrei să-ţi alegi o meserie unde vei avea de-a face cu fel şi fel de indivizi, cu fel şi fel de caractere. Dacă porneşti de la premiza că fiecare om îşi ascunde de fapt adevărata lui faţă, greşeşti. Greşeşti profund. Un om, în orice situaţie ar fi, chiar într-o situaţie condamnabilă, trebuie socotit înainte de toate ca om, eşti datoare să-i asculţi şi să-i judeci loial argumentele. Numai aşa ai să ştii să le alegi pe cele care l-au putut duce la fapte condamnabile. Nu există oameni răi, care au devenit de la sine răi. Răutatea nu este legată de om biologic, ci prin educaţie. Nimeni nu se naşte criminal şi hoţ, nimeni nu se naşte om rău sau bun; un om se naşte pur şi simplu, iar de vină, pentru anumite deficienţe, nu este totdeauna el. Crezi că eu sunt de acord cu procedeul lui Andrei? Cu emoţiile pe care le-a creat alor tăi, şi nu numai lor? Spune sincer: ştiai ceva de acest carnet?

— Ştiam, dar n-am bănuit ce scrie în el. După ce-şi făcea însemnările zilnice, îl punea în birou la tata, cu consimţământiul lui, ştiind că tata n-are să umble niciodată la el. În felul acesta îl ferea de noi, de cei ai casei: nimeni n-ar fi îndrăznit să umble în biroul tatii.

— Vezi, atunci de ce spui că intenţionat a vrut să facă negoţ cu sensibilitatea lui?

Alina tăcu.

— Doru n-a sunat? schimbă Bunicul vorba.

— Nu, Bunicule.

— Eu plec. Mănâncă ceva. Am întârziat. Trebuie să dau o fugă până la Uzina 2.

Noapte de sfârşit de aprilie cu miros de oraş adormit, cu un cer lăsat ca o pălărie albastră străpunsă de găuri înstelate deasupra caselor; noapte cu o lună ca lacrima ce stă gata să picure.

Străzile erau pustii. În depărtare se auzea câte un tramvai, iar ici, colo, cerul era luminat de străfulgerări scurte, violete: se sudau liniile de tramvai. Pârâiau electrozii la contactul cu fierul şinelor; pocneau şi atunci lumina dispărea în necunoscutul din care pornise. Rar se vedea câte un om gârbovit de spate cu servieta în mână, singur cu noaptea şi cu gândurile lui. Oraşul respira prin ferestrele deschise aer de primăvară timpurie, saturat de miresme şi de verde crud, jilav. Ploua din pământ în frunze şi frunzele se desfăceau aproape vizibil, tresărind în drumul anevoios al descătuşării.

Bunicul sări într-un tramvai de serviciu. Arătă legitimaţia vatmanului şi acesta, printr-o înclinare a capului, îi dădu de înţeles că totul era în ordine. Tramvaiul urmărea linia curbată ori dreaptă a şinelor; vatmanul fluiera o melodie greu de descifrat, iar taxatoarea croşeta la lumina puţină a becului de deasupra. Ajunse târziu, după ora două, la poarta uzinei.

Însoţit de un om de pază, ca să nu se rătăcească, Bunicul străbătu parcul din faţa clădirii administrative, apoi o luară la stânga, printre două clădiri întunecoase de culoarea catranului. Pe măsură ce se apropiau de oţelărie, clocotul fierturii albe de metal se distingea tot mai mult în tremurul pământului, în asfaltul pe care călcau, gata, gata să se crape sub miezul fierbinte: un vulcan stătea să erupă parcă şi Bunicul simţi cum acel tremur subpământean îi intră în fibrele trupului, face corp comun cu el. Se elabora o nouă şarjă.

În oţelărie era ca ziua. În preajma cuptoarelor, lumina becurilor era anulată de strălucirea materiei incandescente.

Din pricina acestei lumini, feţele oamenilor erau stranii; în zgomotul acela asurzitor, mişcările lor erau tăcute, calme, dar sigure. Păreau a fi personajele aproape ireale ale unui balet luminat feeric.

Paznicul care îl însoţise pe Bunic îl conduse pe acesta într-o cabină cu geamuri groase: biroul maistrului şi al şefului de atelier. De aici panorama cuptoarelor îşi schimba dimensiunile: fără zgomotul de ruptură geologică, lichidul incandescent părea o fiertură oarecare de culoarea florilor de mac. Până şi scânteile,

milioanele de scântei ce se ridicau în jerbe, păreau un joc de artificii nevinovat. Numai atunci când atingeau geamul gros, arsura lor făcea ca sticla să pârâie o fracţiune de secundă, până ce steaua lichidă se înnegrea sub impactul brutal cu suprafaţa rece.

Sosi maistrul. Un om între două vârste, îmbrăcat cu un halat curat, în ciuda fumului şi stropilor de metal la tot pasul. O mustaţă deasă îi adumbrea buza de sus. Meşterul îşi aşeză şapca pe birou, se şterse cu o cârpă groasă la frunte, apoi cu aceeaşi cârpă, palmele şi, abia apoi, întinse mâna Bunicului. Pesemne, paznicul îi spusese că venise un om al miliţiei, dar la vederea hainelor civile curiozitatea din ochii maistrului aproape se topi.

— Gligor, mă cheamă, Gligor Barbu.

— Tovarăşe Barbu, îmi cer scuze că vă deranjez. Sper că nimeni în afară de dumneavoastră, mă refer la oamenii care lucrează acolo – şi Bunicul arătă cu capul spre cuptoare – nu ştie în ce calitate mă aflu aici. Ştiu că Apostol lucrează în acest schimb; Apostol Nicolae, pentru el am venit.

— Divorţează, spuse maistrul sec şi îşi umplu paharul cu sifon. Câteva sifoane de metal erau aşezate pe masă.

— Văd că sunteţi la curent, spuse Bunicul…

— Nu numai că sunt la curent, dar nenorocirea face că sunt şi martor la proces. N-am vrut, el m-a pus.

— Înseamnă, deci, că-l cunoaşteţi bine.

— Pentru asta aţi venit, spuse maistrul şi răsuflă uşurat, ca şi cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă.,

Gligor Barbu se uită la un mecanism complicat: un tablou de comandă cu impulsuri luminoase, de mai multe culori; învârti de o manetă, apoi se aşeză din nou pe scaun, în faţa Bunicului.

— Cum să nu-l cunosc? Lucrăm împreună de zece ani. Zece ani nu-i o glumă.

— Asta-i şi părerea mea, spuse Bunicul.

— Nu ştiu cum a ajuns la divorţ, nu ştiu ce s-a întâmplat… M-am supărat pe el când mi-a spus, da’ degeaba.

— V-a spus cumva că băiatul lui mai mare, Vasile, a dispărut de acasă?

Maistrul se încruntă, îşi şterse din nou fruntea, apoi, fără să spună nimic îşi aprinse o ţigară. Şi ţigările erau pe masă, lângă sifoane: mărăşeşti cu filtru.

— N-am ştiut…
— Înseamnă că foarte multe lucruri nu ştiţi despre colegul dumneavoastră, deşi, cum aţi spus, lucraţi împreună de zece ani…
— Mă refeream la munca noastră, la problemele noastre comune, nu la cele personale, aici, fiecare cu viaţa lui.
— Bine, dar atunci cum puteaţi să apăreţi ca martor, martor din partea lui, fireşte, deci în cunoştinţă de cauză cu motivele divorţului. Un martor este ales de obicei atunci când are ceva de zis, când poate susţine o parte sau alta în proces.
Maistrul se uită iar la tabloul de comandă.
— Aţi fost vreodată în casă la el? Aţi văzut cum sta?
Adică mă refer la condiţiile lui de trai: trei copii şi cu ei doi, cinci într-o bucătărie şi o baie, transformată în cameră.
— Nu m-a invitat niciodată la el. Ştiam că nu stă prea bine, dar nu s-a plâns, niciodată nu mi-a dat de înţeles că ar fi nemulţumit de felul cum locuieşte şi mai ales de relaţiile lui familiale. E un om tăcut, un muncitor bun, un om de nădejde, cum avem noi obiceiul să spunem. Cu orice preţ să mă bag în sufletul omului, nu pot, nu-mi stă în fire şi cred că nici n-ar fi frumos. Bănuiesc ce-mi reproşaţi sau poate nu-mi reproşaţi încă nimic, deşi reproşuri, până la urmă, mi-am făcut eu… Dar cum a plecat băiatul şi de ce?
Bunicul ridică el din umeri, de data asta.
— Pentru asta sunt aici, să aflu. Cu el a mai dispărut un copil… Adică, să fiu mai explicit, cred că au plecat împreună, deşi până la ora aceasta n-am niciun indiciu că ar fi aşa. Ca să mă înţelegeţi exact, aş dori să fie împreună: doi oameni, chiar la vârsta lor, îşi controlează mai bine acţiunile, vrând nevrând şi le verifică. În doi se pot face mai puţine prostii, decât de unul singur: vreau să spun că în doi hotărârile nechibzuite, cu urmări tragice, sunt mai puţin posibile. Niciodată două caractere nu sunt la fel. Aş dori în cazul lor să fie aşa, cum cred.
— Tovarăşe maior, paznicul mi-a spus că sunteţi maior… vreau să vă spun că am o mare vină în privinţa lui Apostol. Sunt dator să vă povestesc. Nu vreau să iau asupra mea mai mult decât merit, dar nici nu vreau să mă disculp. Bărbatul Leonorei, Gavrilă Ursu – ăsta a fost bărbatul ei dintâi – a lucrat tot aici la noi. Din patruzeci şi patru lucra aici. Dacă ar fi trăit, ar fi avut

aproape patruzeci de ani. Un muncitor, dar, ce să zic, om ca el mai rar.

Doctorii au spus că nu există nicio legătură între moartea lui şi repararea cuptorului: Apostol era viu, n-au avut arsuri… Adică… Dar cine mai ştie… Poate căldura, poate… Doctorii au zis că moartea s-a datorat unei comoţii cerebrale… Câţi nu mor aşa?… Dar, oricum ar fi murit, pentru noi moartea lui a fost o lovitură şi mai ales pentru Apostol: erau prieteni buni. La pomenirea lui Ursu am fost cu toţii, după înmormântare, apoi am lungit aducerea aminte la o crâşmă. Într-un moment de înălţare, pe care acum îl regret profund, i-am zis lui Apostol că ce-ar fi să se căsătorească cu Leonora? Am glumit, adică am zis aşa, în glumă, dar în sinea mea eram serios, chiar aş fi dorit să se întâmple aşa. Am mai băut un kil de vin şi ceilalţi, care erau la masă, au luat vorbele mele în serios, l-au îndemnat, l-au rugat…

A trecut noaptea, a trecut şi s-a dus, dar vorbele noastre au rămas. Vine într-o zi Apostol şi ne spune că se căsătoreşte cu Leonora. Asta era la vreo şase luni după discuţia noastră. Aşa s-au căsătorit şi ne-am bucurat. Au trecut doi ani, n-am auzit nimic rău despre ei, mai mult: numai lucruri bune şi, dacă a doua zi după noaptea aia, după ce mi-au trecut fumurile mi-a fost puţin ruşine de propunerea pe care am făcut-o mai mult în glumă, pe urmă am fost chiar fericit: un om are dreptul să fie fericit când face o faptă bună… Şi-acum, mâine mă duc la proces… adică azi, că uite-i trecut de două… Ca să povestesc ce v-am povestit şi dumneavoastră, atât şi nimic mai mult… Nu ştiam de Vasile… Nu ştiam nimic… Apostol nu mi-a spus…

Bunicul îl ascultase pe maistru cu atenţie, vădit interesat de toată povestirea lui şi contrariat totodată.

— Cred, că pe urmă, după ce a trecut timpul, a regretat pasul pe care l-a făcut; dar acest pas l-a făcut şi cu vrerea noastră, mai mult la îndemnul nostru. Nu l-am îndemnat, aşa cum v-am zis, decât la început, dar acum mă apasă pe inimă acest îndemn. Am crezut că toate merg bine… Stăm departe unul de altul, eu tocmai în Balta Albă, l-am tot ameninţat că îl calc, că o să merg pe la el, dar nu m-am dus…

Bunicul zâmbi trist.

— Un îndemn nu-i o crimă, desigur, începu Bunicul; putea să nu vă urmeze îndemnul, putea să-l ia ca o glumă… Gestul lui mi

se pare de un omenesc fără seamăn, dar căsniciile nu se clădesc probabil numai pe atât… Nu în îndemn văd eu vina dumneavoastră, tovarăşe Gligor, dacă poate fi vorba de o vină. Nu, după mine n-aveţi vină în această privinţă. Mi-aţi povestit omeneşte un fapt: uite, nici nu ne-am cunoscut până acum şi discutăm ca doi oameni care ne ştim de mult, discutăm fără ascunzişuri, depăşind acea latură formală care intervine deseori între oameni puşi să analizeze un caz, să descopere ceva, cum se întâmplă cu mine. Înseamnă, deci, că oamenii au puterea să fie oameni în cel mai bun înţeles al acestui cuvânt, chiar şi atunci când viaţa i-a făcut să se întâlnească cu totul întâmplător… Meştere, vina dumitale, dacă ai vreuna, şi nu numai a dumitale, ci şi a colegilor care au participat atunci, după înmormântarea lui Ursu, la acea masă, vina, zic, a început după aceea. Mă uit la cuptorul de care mi-aţi vorbit: cuptorul în care a intrat Ursu şi Apostol. Uite, de lucrurile astea avem mai mare grijă decât de oameni şi, cu toate astea, zicem că omul înseamnă totul pentru noi. N-aţi aşteptat să se răcească, aţi intrat în el, l-aţi reparat poate cu preţul vieţii unuia dintre dumneavoastră, l-aţi redat vieţii, viaţa cuptorului însemnând activitate, dar pe Apostol l-aţi lăsat după acel sfat la voia întâmplării, nu v-a mai interesat că poate în căsnicia lui pragul s-a ars, aşa cum aţi zis; poate ceva nu merge cum trebuie, ceva scârţâie. Ştii de ce, meştere, nu ţi-a spus nimic de copil? Nu ţi-a spus pentru că nu te mai considera prieten, poate în sinea lui te socoteşte chiar un duşman care i-ai distrus viaţa. Dar poate această viaţă nu s-ar fi distrus, acest cămin n-ar fi ajuns să se destrame şi copilul n-ar fi plecat de acasă, dacă la vremea respectivă v-aţi fi îngrijit de ei, aşa cum vă îngrijiţi de cuptoarele astea.

Ştiu, acum sunt chiar convins, ce-a fost în sufletul lui Apostol în noaptea aceea după înmormântarea lui Ursu: el în sinea lui se socotea vinovat că scăpase şi că prietenul lui murise. N-avea, fireşte, nicio vina, dar sufletul omului e mai complicat; în momentele de emoţie, o vină închipuită, se transformă într-o vină reală şi el voia să plătească această vină de a fi rămas viu. Păcat că n-aţi fost la el acasă să vedeţi cum stă; în asemenea condiţii de viaţă nu e greu ca nervii unui om să cedeze.

— Dar n-a cerut casă, încercă maistrul să intervină…

— El n-a cerut nici altceva şi dumneavoastră… Dar ce să mai zic!…

— Tovarăşe maior, credeţi-mă că-mi pare rău…

— Sunt uneori, în viaţa omului, momente când părerile de rău nu se mai pot repara…

Sună telefonul, Gligor ridică receptorul, apoi se uită la Bunic.

— Pentru dumneavoastră!

La aparat era Panaitescu. O sunase pe Alina şi fata lui Alexiu îi spusese unde se află.

— Bunicule sunt la urgenţe. A fost adus acum un sfert de oră un tânăr, elev după uniformă; a căzut din tren. N-are la el niciun act, niciun document. E brunet, slăbuţ, în buzunar avea matricola şcolii, dar n-am putut distinge mare lucru… Roata…

— Bine, Panaiteseule, viu imediat! Am să-l iau şi pe Apostol cu mine.

— Ce s-a întâmplat, tovarăşe maior, întrebă maistrul speriat…

— A fost găsit un copil, tăiat de tren… N-are niciun document la el. Un elev de vreo zece ani, din spusele subofiţerului care mi-a relatat cazul… Cheamă-l pe Apostol…

— Doamne dumnezeule, cum să-l chem?!…

— E preferabil să-l chem pe el, decât pe soţia lui, nu crezi? S-ar putea foarte bine să nu fie Vasile, dar de identificat trebuie identificat… Nimeni n-a anunţat miliţia de dispariţia unui copil, în schimb noi căutăm unul, un elev de zece, unsprezece ani… E neplăcut meştere, e foarte neplăcut, dar dacă avem tăria să venim la lucru, când un copil a dispărut de acasă, nu ştiu de ce n-ar trebui să avem şi calmul să vedem un copil mort.

Gligor apăsă pe un buton, apoi vorbi la aparatul care făcea legătura cu hala cuptoarelor.

La semnalul emiţătorului, Bunicul observă prin fereastra apoasă cum un om se îndreaptă spre telefonul prins pe un zid al oţelăriei.

— Să vină Apostol la birou, spuse Barbu şi închise emiţătorul.

Apostol apăru ud leoarcă la faţă, cu un şorţ gros de asbest în faţă şi cu o pălărie cu borurile mari din acelaşi material, din care ieşeau aburi subţiri. Când dădu cu ochii de Bunic, rămase cu gura deschisă: nu se aşteptase la o asemenea vizită.

— Ce s-a întâmplat, nea Barbule? întrebă Apostol.

Maistrul se şterse la ochi şi ieşi din birou.

— Are să te înlocuiască cineva pentru o oră sau două... Sau poate pentru mai multe, domnule Apostol. Mergem la morgă, spuse Bunicul.

8

Leonora îşi aşezase copilul cel mic pe pat. Copilul sugea un biberon, avea ochii închişi, mâinile strânse ghem sub bărbie, cu unghiile mici şi roze ca petalele de cais înflorit. Leonora stătea ghemuită pe marginea patului şi legăna, cu o mână, ghemotocul acela de om învelit în scutecele cu miros acrişor de poamă răscoaptă.

Pavel, mijlociul, se urcase în patul din camera mai mare: patul lui taică-su şi al maică-si, patul la care râvnea de totdeauna. De fiecare dată când se urca în patul acela, somnul îi era mai dulce şi el părea mai mare, mai bărbat, şi în ochii lui şi în ochii celorlalţi. De obicei dormea în camera mică, cu Vasile, amândoi într-un pat, el la perete, mirosind zidul încins de igrasie, un miros care cu timpul devenise plăcut, mai ales vara când peretele era răcoros şi bobiţele de pe el îi umezeau fruntea încinsă de soarele zilei. Maică-sa cu Ionel şi cu taică-său dormeau aici, în patul mare, pe somieră şi somiera era mai moale, nu era învârtoşată ca salteaua lor.

— Mamă, de ce-a plecat Vasile de acasă? întrebă Pavel, răsucindu-se pe-o parte ca s-o vadă prin deschizătura perdelei, dintre cele două camere, pe maică-sa.

— S-a dus la o rudă.

— Şi unde e ruda aia?

— Departe.

— Şi nu se mai întoarce?

— Se întoarce, mamă, culcă-te!

— Nu mi-e somn.

— Numără până la trei...

— Nu pot decât până la cinci.

— Atunci până la cinci.

— Dar cinci nu e trei.

— Nu e.

— Atunci înseamnă că nu dorm.

— Strânge tare ochii şi ai să dormi.
— Dar tata de ce-a zis că nu-s copilul lui?…
— A glumit, taică-tău…
— Şi de Vasile a zis.
— Şi cu el a glumit…
— Da’ atunci tu de ce nu glumeşti aşa?
— Eu n-am vreme de glume…
— Dar eu pe tata îl iubesc, că e tatăl meu…
— Aşa şi trebuie…
— Dar el de ce nu ne iubeşte?
— Cine a spus că nu vă iubeşte?
— Păi ieri a zis să mă duc dracului cu tine cu tot.
— Culcă-te, Pavele!
— Dar nu pot număra până la trei.
— Atunci numără până la cinci.
— Unu, doi, trei, patru, cinci… Uite, că n-am adormit…
— Mai numără şi numără încet.
— Dar tu de ce nu dormi?
— Nu doarme Ionică.
— Dacă nu doarme Ionică, lui de ce nu-i zici să numere până la cinci?
— E prea mic.
— Atunci să numere până la trei.
— Pavele de ce mă superi?
Pavel tăcu. Se uită în tavan, închise pleoapele şi văzu pe tavan un vapor. Un vapor mare şi la cârmă se văzu pe el căpitan.
— Mamă, eu sunt căpitan de vapor.
— Bine, Pavele.
— Dar de ce zicea tata că vă despărţiţi? Adică cum să vă despărţiţi?
— Aşa zice tata când e supărat.
— Atunci el e des supărat.
— Numai câteodată.
— Mamă, eu dacă mă fac mare, am să te ajut, am să câştig bani mulţi şi ţie îţi iau bomboane, bomboane din alea de care îmi plac mie şi tu nu-mi cumperi, din alea galbene şi albastre şi verzi şi roşii şi de ciocolată şi prăjituri cu bomboane şi bomboane cu prăjituri şi multe altele, din alea mici şi colorate şi iară colorate, verzi, galbene…

— Culcă-te, Pavele!

— Dar Vasile unde e? De ce-a plecat la ruda aia, că noi n-avem rude? N-ai zis tu, aseară, după ce-a plecat tata la serviri că dacă ai avea pe cineva te-ai duce cât ai vedea cu ochii?

— Tu prea multe auzi, Pavele.

— Păi de aia am urechi, ca să aud.

— Să vezi tu dacă iau lingura cum nu mai auzi…

Pavel râse. Se cutremura patul.

— De ce râzi?

— Am ascuns lingura în pivniţă, s-o mănânce şobolanii.

— Şobolanii au sa te mănânce pe tine, dacă te mai duci în pivniţă singur.

— Nu mă mânâncă… Dar nu-i aşa că tata e un om bun?

— Bun.

— Tare bun?

— Tare bun.

— Nu e tare bun.

— De ce?

— Aşa, că de moş Gerilă nu mi-a adus nicio bomboană… Numai lui Ionică i-a adus lapte praf… Că nici n-aş mânca praf…

— Ionică e mic…

— Şi eu sunt mic…

— Copiii mici la ora asta dorm.

Pavel tăcu. După puţin timp i se auzi respiraţia regulată. Adormi şi Ionică, numai Leonora, chircită lângă el, nu putea să doarmă.

Îi venea mereu în minte Ursu, Ursu Gavrilă, primul ei bărbat. În ultima vreme tot mai des îi venea în minte. Se ivea ca o arătare, apoi îi zâmbea şi dispărea. Leonora se trezi brusc şi de data asta şi se duse să bea apă.

Trebuia a doua zi să fie la tribunal: scria pe citaţie în ce sală. Îşi spălase rochia albastră cu buline roşii, îşi călcase gulerul alb, îşi pregătise pantofii. Le făcuse pe toate mecanic şi nici nu ştia pe unde vine tribunalul din raionul lor. Nu avusese de-a face cu tribunalul. Numai cu notariatul avusese de-a face şi cu sfatul: atunci când murise Gavrilă.

Aţipi. Se văzu în sala tribunalului, înconjurată de oameni: aşa trebuia să fie la tribunal, mulţi oameni, să afle toţi de necazurile şi de durerile ei. Cineva o întrebă de ce vrea să divorţeze şi ea tăcuse, apoi îl întrebase pe el, pe Apostol, de ce a înaintat

acţiunea de divorţ. Tăcea şi el şi se uita la ea, apoi şi ea a început să se uite la el. Tăceau amândoi şi oamenii făceau feţe, feţe. Bine, dar dacă nu vreţi să divorţaţi, de ce aţi venit aici, de ce ne puneţi să ne pierdem timpul? Auzi, să piardă timpul, adică ei pierdeau timpul? Atunci, Apostol tuşi odată sec şi începu să vorbească. Zicea de cei doi copii care nu-s ai lui, de celălalt mic care era al lui, de faptul că n-o iubeşte şi că Vasile, de la o vreme, n-a mai vrut să-i zică tată. De ce n-ai vrut să-i zici tată? întrebă unul care stătea acolo sus, îmbrăcat în negru. A strigat la mama. Cel care îndrăzneşte să strige la mama, pentru mine nu poate fi tată. Apostol vorbi iară şi zise acolo, faţă de toată lumea, că Vasile l-a ameninţat. L-ai ameninţat? întrebă vocea aceea de acolo de sus. Da, l-am ameninţat. De ce e rău cu mama. Mama e mama mea. Leonora zâmbi în somn: Ionel îşi sugea biberonul, iar Pavel, cu mâinile sub cap, visa la mări şi oceane, la vapoare mari şi mici şi el căpitan pe un vapor mare, cel mai mare dintre toate vapoarele din lume.

9

Şeful atelierului, un inginer tânăr, căruia meşterul Gligor îi povestise despre ce era vorba, le dădu o maşină: un I.M.S. vechi, cu vopseaua scorojită. Bunicul şi Apostol se urcară în spatele şoferului, unul pe o bancă, altul pe cealaltă: băncile erau laterale şi, după ce ochii detectivului se obişnuiră cu întunericul, putu să-l privească pe Apostol drept în faţă; de fapt orice ar fi făcut numai în faţă îl putea privi, scaunele erau unul în faţa celuilalt, tot aşa cum şi ei doi erau unul în faţa celuilalt. Apostol tăcea, o tăcere de piatră: când maşina se clătina, el continua să rămână în aceeaşi poziţie, ca şi cum între el şi mişcarea maşinii n-ar fi existat nicio relaţie, maşina fiind incapabilă să-i transmită mişcările ei, el fiind incapabil să se integreze acelui calcul static al maşinii. Nu-şi schimbase hainele, nu mai avusese când, vestea îl luase pe nepregătite şi îl lovise în cap ca un ciocan

greu de forjă, îl ţintuise apoi, îl modelase într-un fel aparte, condensându-i fiecare fibră, întărindu-i-o la densitatea pietrii.

Nicio clipă nu crezuse Apostol că Vasile nu se afla la mama Leonorei: fusese aproape sigur că băiatul plecase acolo cu consimţământul nevestei, mai mult ca să-l impresioneze pe el, să-i schimbe hotărârea de a se duce a doua zi la tribunal. În sufletul lui o condamnase şi mai rău pe Leonora pentru acest gest, pentru acest plus de făţărnicie pe care-l aducea în salvarea propriilor ei copii. Era sigur că, de fapt, ea nu-l voia pe el; voia numai prezenţa lui, banii lui, pe urmă... Dar iată că realitatea era alta. Vasile plecase, nu mai avea niciun dubiu, altfel el n-ar fi acum aici, în această maşină cu ofiţerul acesta de miliţie, care între timp, cine ştie de ce, îşi schimbase hainele şi se juca cu bastonul lui ascuţit, ca şi cum din clipă în clipă s-ar fi pregătit să-l străpungă. Simţi o mare apăsare la piept, apoi la rădăcina arcadelor: somnul era de vină, oboseala, nopţile nedormite, gândurile care îl măcinaseră în ultima vreme. Adică Leonora nu era înţeleasă cu Vasile, nu ştiuse nici ea de plecarea lui şi cu toate astea nu plânsese, nu se zbătuse, cum ar fi făcut probabil alte mame: plecarea lui Vasile fusese şi pentru ea o necunoscută pe care el, acum, în drum spre morgă, era dator s-o dezlege.

Şi, dacă te gândeşti că toate certurile lor au pornit de la nimic, de la nimicuri. Doamne, dar cum au ajuns aceste nimicuri să!...

Cu Ursu Gavrilă a fost coleg de şcoală şi de internat.

La început, când internatul cel nou nu fusese încă gata, au dormit într-un pat. Ce de vise!...

Au jurat să nu se însoare niciunul, să înveţe, să se înscrie la liceul seral, apoi la o şcoală de subingineri. Amândoi fuseseră copii săraci, în afară de mintea lor şi de puterea de muncă nu aveau nimic. Au muncit, au învăţat; el, Apostol, mai bine şi cu mai puţine dificultăţi, avea mintea mai iute; Gavrilă mai greu, cu eforturi uneori supraomeneşti, dar a învăţat, totuşi. Primul salariu Apostol i l-a dat lui Gavrilă, ca să-şi cumpere un costum de haine de trei sute cincizeci şi nouă de lei, şi o cămaşă de patruzeci; al doilea salar i l-a dat Gavrilă lui Apostol, ca să-şi cumpere pantofi de şaizeci şi şapte de lei şi un pardesiu din bumbac amestecat cu lână, pardesiu de culoare gălbuie.

Aşa-i plăcuse lui, gălbui închis, aproape de culoarea cafelei. Niciodată nu fusese prea tare la amestecul de culori. Cunoştea cu exactitate doar câteva; pe celelalte le deducea, luând totdeauna o culoare de bază şi adăugându-i alta, ca din această comparaţie să iasă culoarea pe care o iubea el, dar pe care nu ştia cum s-o numească, într-un an de zile s-au îmbrăcat amândoi. Tot împreună s-au dus la primul bal, un bal de cartier dat de sindicatul fabricii în cinstea tinerilor fruntaşi: ei erau fruntaşi amândoi. Acolo au cunoscut-o pe Leonora, lucra la Filatura de bumbac; era îmbrăcată într-o rochie tot galbenă, nu tocmai galbenă, cafenie parcă. Apostol a dansat primul dans cu ea. Slabă, înaltă, numai ochii erau de ea şi Apostol ţinea şi acum minte cum i-a spus în seara aceea: „De unde ţi-ai cumpărat ochii ăştia mari ca nişte vedre?“ Îi plăcuse tare mult comparaţia, o rostise nu odată maistrul lui, îi plăcuse şi o vânduse, ca şi cum ar fi fost a lui. Ce mai comparaţie! Dar pe-atunci fusese tare mândru de ea, fusese convins că o dăduse pe Leonora gata şi, într-adevăr, fata râsese şi parcă îşi mărise şi mai mult ochii, ca el să găsească altă comparaţie şi mai şi. Dar el nu găsise şi înghiţise în gol. Nu mai ştiuse ce să-i spună. S-a dus după bere la bufet şi i-a spus lui Gavrilă să aibă grijă de fată şi Gavrilă a avut, a dansat cu ea pe muteşte, nu i-a spus Leonorei niciun cuvânt frumos, numai îşi muşcase mustaţa de câteva ori şi fata a înţeles că, de fapt, voise să-i spună ceva şi nu i-a spus. Şi Gavrilă dansa frumos, uşor, ca un fulg şi, când l-a întrebat ce meserie are, ei nici nu i-a venit sa creada că un oţelar poate dansa aşa uşor. A venit Apostol cu berea, au băut, apoi au dansat din nou, pe rând, ca între prieteni.

De atunci Apostol n-a mai văzut-o. A căutat-o, dar n-a dat de ea şi, dacă n-a dat de ea şi-a zis că asta e, că aşa trebuie să fie, că dacă ar fi dat ar fi fost altfel. Până într-o zi când Gavrilă a renunţat la şcoală şi s-a căsătorit cu Leonora. El, Apostol, şi-a terminat liceul, s-a înscris la şcoala de subingineri, apoi a venit necazul cu Gavrilă. Închise ochii înroşiţi de arşiţa cuptorului şi de zilele şi nopţile nedormite, îi redeschise cu greu şi speriat clipi de câteva ori. Omul din faţa lui avea acelaşi chip ascuţit, dar parcă nu mai era el, aceeaşi mustaţă, dar nici mustaţa nu era a lui: bastonul dispăruse şi, în locul lui, era parcă o rangă de fier asemănătoare celora cu care se dă cep la cuptoarele de oţel. Şi hainele gri se schimbaseră: erau nişte haine din asbest. Mustaţa

aceea se ridică în sus şi, sub negrul ei, văzu licărirea dintelui de aur din faţă, cu care Gavrilă se mândrise atât, după ce şi-l pusese, la al patrulea salar din viaţa lor.

„Unde e Vasile? De ce n-ai avut grijă de el?“ spunea mustaţa aceea care tremura deasupra buzei de sus şi, atunci, Apostol îşi duse mâinile la faţă ca să alunge din faţa ochilor vedenia aceea care-l trăgea la grea răspundere. Când deschise din nou ochii, imaginea se limpezi. Bunicul îşi aprinsese o ţigară şi chipul lui strălucea la lumina băţului de chibrit aprins.

— Ce-am făcut, spuse Apostol ca pentru el, ce-am făcut…

Bunicul îi întinse ţigara aprinsă şi Apostol, după ce o luă, îşi aduse aminte de ultima ţigară care se dă celor condamnaţi la cea mai grea dintre osânde.

— Domnule Apostol, nu uitaţi că băiatul care a fost găsit n-are niciun act, ori Vasile a plecat de la şcoală cu geanta, cu numărul pe mână… Este mai mult o formalitate ceea ce facem noi acum şi aş dori din toată inima să fie aşa…

— Nicio clipă n-am crezut că nu-i la bunică-sa… Eram sigur că…

Apostol se împotmoli.

Bunicul îşi aprinse şi el o ţigară, trase puternic fumul acru în piept, apoi îşi aplecă fruntea.

Maşina stopă. Abia în clipa aceea, omul care şezuse neclintit în faţa Bunicului se clătină, gata să cadă şi, dacă n-ar fi fost detectivul să-l sprijine pe Apostol, cu siguranţă că acesta s-ar fi întins pe podeaua murdară de zgură şi ulei a camionetei, între cele două bănci de scândură de brad care ascundeau, în mijloc, parcă un sicriu.

10

Panaitescu îi aştepta la poartă. Se uită la omul care îl însoţea pe Bunic, bănui cine este apoi păşi primul în incinta spitalului.

— Pe aici, le spuse un însoţitor. Cei trei oameni coborâră într-un subsol.

Un gang vopsit până la jumătate în ulei verde îi conduse spre o uşă albă pe care scria: „Sala de autopsii”. Un miros de formol persista în camera în care intraseră.

— Salut maestre, îl întâmpină Gogu Pomişor pe Bunic. Nu ştiam că o să ne întâlnim la ceasul ăsta! Te-aş fi aşteptat cu un coniac mai bun. Aşa, dacă nu te superi, nu-l refuza pe cel pe care-l am!

— Mulţumesc Gogule, nu de coniac îmi arde acum. Unde e?

— Aici, pe dreapta.

Gogu dădu cearceaful la o parte şi, în faţa Bunicului, apăru figura de ceară a unui copil. Nu-l dezbrăcaseră încă, nici nu-i făcuseră autopsia. Nu-l reclamase nimeni, iar Panaitescu îl rugase pe Gogu ca până la venirea Bunicului să lase cadavrul aşa cum a fost adus. Bunicul descoperi cadavrul în întregime, apoi se uită la Apostol. Ochii acestuia cercetau cu aviditate, apoi dintr-o dată Apostol se clătină. Îl duseră în sala de gardă şi Gogu îi dădu la început apă rece. Văzând că omul nu-şi revine îi trecu pe la nas o sticlă în care se afla amoniac şi Apostol se trezi brusc.

— Nu-i el, spuse. Apoi, un plâns amarnic, un plâns greu, cu sughiţuri, puse stăpânire pe el.

Bunicul le făcu semn celorlalţi să-l lase pe Apostol singur şi reveniră în sala de autopsii.

Copilul, aşa cum stătea întins pe masa de piatră, se afla parcă în poziţie de drepţi: mâinile îi erau aşezate pe lângă trup, capul ridicat în sus, numai un picior, piciorul drept îl avea puţin răsucit spre stânga, ca şi cum copilul voise să intre în nefiinţă cu un picior peste celălalt.

— La gât, maestre! îi atrase Gogu atenţia.

Gâtul copilului era vânăt, iar sub mărul lui Adam, abia perceptibil, se vedea o dungă şi mai vânătă, o tăietură adâncă ca de brici.

— A căzut de pe trenul de Constanţa… Mai bine zis a fost lovit de o sârmă. Probabil că a vrut să treacă de pe un vagon pe celălalt, a vrut să fugă de conductor, n-avea bilet copilul şi, ce şi-a zis, nimeni nu-i nebun să se urce pe tren. Era noapte, n-a văzut, şi sârma care lega doi stâlpi l-a agăţat în dreptul gâtului. Izbitura a fost puternică, în loc să cadă sub tren a căzut într-o parte, la un metru de linie, dar pe acolo trecea un vagon de

marfă, aflat în manevră, de aici piciorul stâng, îşi încheie Pomişor observaţiile.

— O fi fugit de acasă, spuse Bunicul şi, când întoarse capul, îl văzu lângă el pe Apostol care, liniştit, ieşise din camera de gardă şi se uita şi el la cadavru. Doar un tremur nervos al bărbii mai amintea de leşinul prin care trecuse.

— După îmbrăcăminte pare a fi elev, spuse un felcer, atunci intrat pe uşă.

— Elev, fără îndoială…

— Ce mărunt e, cu toate că, după anumite date, cred că are mai mult de cincisprezece ani…

— Crescut ca vai de el, conchise Panaitescu şi ieşi din sala cu miros greu de formol.

— Cu sănătatea cum o mai duci, maestre? Tot tânăr, tot tânăr, întrebă Gogu după ce ieşiră pe coridorul vopsit în verde.

Nu mai aşteptă răspunsul; la o fereastră, Apostol se ţinea cu mâna de stomac. Spasme îngrozitoare îi frământau măruntaiele.

Nimeni nu se uită la el. Panaitescu ieşise, iar Bunicul şi Gogu, opriţi la marginea coridorului, urmăreau ce se petrece cu Apostol.

— Băiatul lui a fugit?

— Al lui. Dar e o poveste mai complicată, Gogule…

— Dacă a ajuns aici, sigur că e mai complicată…

— Ei, te las, cu bine, Gogule! Mai treci pe la mine. Am un vinişor şi ce trebuie pe lângă el…

— Luna asta nu pot. Schimbul e în concediu… Poate pe urmă.

Bunicul privi în urma colegului său: îl cunoştea de treizeci de ani, se împrieteniseră aici, la morgă, şi tot aici aveau să se despartă, cum spunea, deseori, în glumă Gogu.

„Glumă sinistră”, îşi spuse Bunicul şi, prinzându-l pe Apostol de braţ, îl scoase afară, la aer curat.

— Te simţi mai bine, domnule Apostol?

Apostol încuviinţă.

— Eu aş propune să mergi acasă, dau eu un telefon maistrului Gligor să-l liniştesc şi să-l rog, în numele dumitale, să te înlocuiască cineva în noaptea asta. Cred că-ţi ajunge şi, apoi, dimineaţă la zece, din câte am înţeles, trebuie să fii la tribunal.

În stradă, Bunicul îl rugă pe şoferul întreprinderii să-l ducă pe Apostol până acasă, el urmând să plece cu Panaitescu, dar

Panaitescu îl strânse pe Bunic de cot, nemulţumit de această hotărâre.

— Tovarăşe maior, eu am un cauciuc dezumflat. Mai bine mergi şi dumneata cu gazul.

Bunicul înţelese teama lui Panaitescu şi, deşi o considera neîntemeiată, se supuse voinţei lui, numai că Apostol nu mai voia să meargă cu maşina, voia să meargă pe jos; aşa că Bunicul, mort de oboseală, nu avu încotro şi trebui să-l însoţească, cu toate că începea să aibă faţă de Apostol un soi de nemulţumire: alta decât cea de la început, o nemulţumire nouă şi această nemulţumire îl făcea să nu fie bucuros că trebuia să-l însoţească.

Era ora patru dimineaţa. Începea să se lumineze de ziuă. O ciocănitoare îşi începuse trudnica meserie şi plopul putred în care lovea cu ciocul scotea un zgomot surd de lemn găunos.

— N-am să uit noaptea asta câte zile voi avea, spuse încet Apostol…

— Eu nu uit sute de asemenea nopţi, domnule Apostol.

Mergeau amândoi pe o stradă pustie. În noapte, undeva sus, se auzea zgomotul tot mai îndepărtat al ciocănitorii, iar lângă el, Apostol îşi ştergea mereu nasul şi dădea din cap. Vorbea probabil cu el însuşi şi, din această discuţie tăcută, mocnită, cel care avea cel mai mult de suferit era el, Apostol.

Merseră câtva timp în tăcere. Tramvaiele ieşite din depou scârţâiau la curbe. Începură să cânte păsările, triluri amestecate, voioase pentru acel început de nouă zi. Lăptarii lăsau sticlele în faţa magazinelor alimentare, iar câteva gospodine grăbite se îndreptau cu sacoşele spre piaţă.

Bunicul ştia, din propria lui experienţă, că Apostol, după emoţiile prin care trecuse, îşi va da drumul – după emoţii puternice, oamenii simt totdeauna nevoia descătuşării – chiar şi cei mai puţin sensibili, cu nervii de oţel, ori Apostol, după cele întâmplate, nu era unul dintre aceştia; simt nevoia dacă nu să se disculpe, să vorbească: orice, numai să vorbească, să-şi mărturisească gândurile. Dar Apostol continua să meargă lângă Bunicul, cu capul aplecat. Ofta doar, din când în când, reţinut, voind probabil să-şi ascundă faţă de omul de lângă el multele întrebări care îi răscoleau sufletul.

— Nu puteam altfel, începu Bunicul, trebuia identificat. Singurii care erau în căutarea unor copii eram noi; eram datori,

domnule Apostol. Să ştii că n-am făcut-o cu un scop ascuns. N-am vrut să-ţi solicit sentimentele într-un anumit fel. Acum, după ce ne-am convins că nu e vorba nici de Vasile, nici de Andrei, spre norocul nostru, eşti liber să faci ce vrei cu sentimentele dumitale. Poţi fi fericit, nu s-a întâmplat încă nimic grav, nu apasă asupra dumitale nicio vină care să-ţi apese conştiinţa…

— Să nu credeţi că nu mă apasă… Dar de ce-a făcut asta? Putea să n-o facă…

— Desigur, nici eu nu sunt de acord cu ce-au făcut… Sunt mai mult decât sigur că Vasile şi Andrei se află împreună, de aceea folosesc pluralul… Numai că fiecare a plecat din motive diferite şi, totuşi, oarecum comune, altfel nu s-ar fi legat unul de celălalt. N-au făcut bine, dar copiii, să ştii, nu trebuie judecaţi numai ca nişte copii. Sunt oameni, de vârsta lor, fireşte, şi judecă ca nişte oameni de vârsta lor. Se apără cum pot, ţelul suprem e apărarea în faţa unui pericol sau altul, abia pe urmă îi interesează mijloacele, abia după aceea judecă dacă mijloacele alese pentru această apărare au fost bune sau nu…

— A luat un patru la română, a ascuns nota… Când i-am găsit carnetul în geantă, l-am întrebat de ce nu mi-a spus. A zis că voia sa şi-o îndrepte, că voia să ia o notă bună şi pe urmă să-mi spună… L-am certat, cred că şi tatăl lui bun l-ar fi certat, şi el ar fi fost nemulţumit. De să nu mint, i-am tras cu cureaua două la fund… Poate n-am făcut bine, dar în clipa aceea eu nu făceam deosebire între el şi propriul meu copil…

— Domnule Apostol, l-ai bătut pe Vasile din pricina notei, dar de fapt dumneata n-ai făcut altceva decât să-ţi descarci pe el propriile dumitale nemulţumiri. Copilul a simţit asta, te-a judecat ca atare, şi-a dat seama că de fapt nu-i doreşti prezenţa… Uite, domnule Apostol – şi Bunicul scoase din buzunar o scrisoare – am găsit plicul acesta pe noptieră, lângă patul dumneavoastră… Nu l-aş fi luat dacă nu-ţi era adresat şi dacă n-aş fi văzut că expeditorul nu era altul decât Vasile… Aţi trecut pe lângă această scrisoare fără s-o vedeţi: nu el vă preocupa, mai ales pe dumneata, altfel ai fi dat de aceste rânduri, după părerea mea, mişcătoare…

Bunicul desfăcu plicul. Căută din priviri o bancă – tocmai treceau pe lângă un părculeţ – şi nevăzând niciuna, propuse să se aşeze pe gardul de piatră care împrejmuia scuarul.

Iată ce conţinea scrisoarea pe care Bunicul o citi cu voce tare:

„Dragă tată şi mamă,

Ar fi trebuit să vorbesc cu dumneavoastră, nu să vă scriu. Mi-am dat seama că de vorbit nu se poate vorbi. De luni de zile am vrut să vorbim, dar aţi fi zis că sunt un copil, m-aţi fi repezit, aşa că m-am hotărât să vă spun totul pe calea asta. Mi-am dat seama că stau în calea fericirii dumneavoastră, cu toate că ceea ce am văzut în ultimele luni că se petrece în casă, numai fericire nu se poate chema. De altfel, ce-i aceea fericire?... Pentru mine fericirea e atunci când mă scol şi văd că afară e soare, că în ziua aceea după orele de şcoală am să pot bate mingea. Pentru voi, nu ştiu ce poate să însemne, cu toate că ori de câte ori vedeam că vă împăcaţi bine eram bucuros până la lacrimi. Dragă tată... ţie vreau să mă adresez. Îţi spun tată, deşi nu-mi eşti. Când a murit tatăl meu adevărat aveam opt ani... Era un om bun, un om drept, cu toate că nu l-am văzut zâmbind niciodată. Poate făcea parte din acei oameni – cum am văzut odată la televizor într-o emisiune – care îşi sărută copii în somn, care nu le arată dragostea pe faţă, dar dragostea o au în ei, e acolo, se vede şi se simte. Mi-ai dat de mâncare mie şi fratelui meu Pavel, ai avut grijă de mama şi mi-am zis că un om care poate să facă aşa merită să fie numit tată. Cred că şi tatăl meu adevărat nu ar fi supărat că gândesc aşa... Mama e o femeie bună dar e necăjită, mama mea e cea mai bună dintre femei pentru că e mama mea, pentru că ştiu cât suferă la fiecare cuvânt urât de-al tău... Mama n-are atâta şcoală câtă ai dumneata, mama a fost simplă filatoare, dar mama n-a fost capabilă niciodată să ridice glasul la noi, să ne împroaşte cu cuvinte de care pe urmă să-i roşească obrazul. Oare, e nevoie de carte tocmai pentru a-ţi putea permite faţă de ea vorbe pe care nimeni, până la venirea ta, n-a îndrăznit să i le spună?... Mama nu are pe nimeni, eu sunt cel mai mare băiat al ei, cine să-i ia apărarea, dacă nu eu? Te-ai revoltat că i-am luat apărarea, te-ai supărat şi ai lovit-o... Dacă pentru asta a trebuit să înveţi şi să te zbaţi atâta, nu ştiu zău, de ce-ai făcut-o. Nu-ţi reproşez nimic în mod special... Te-ai purtat cu noi frumos, ca un adevărat tată şi să ştii că şi acum, cu toate că sunt supărat, recunosc că eşti un om tare bun, atunci când vrei. Am să cresc mare, am să câştig şi am să-ţi plătesc tot, până la ultimul leu. Mi-am dat seama ca te încurc. Nu mai vreau să rămân acasă. Pot trăi şi fără voi, cu toate ca nici nu ştiţi ce greu mi-a fost să iau această hotărâre. Am să merg undeva, la o

fabrică, aşa cum s-a dus şi tata, am să mă înscriu la seral… Am prieteni buni, mă vor ajuta şi doamna dirigintă, nu o dată, mi-a spus că unui om harnic n-are de ce să-i fie frică: în ţara asta nimeni nu moare de foame. N-am să mor nici eu… Nu-l pot lua cu mine pe Pavel, e prea mic şi nici eu nu sunt prea mare… Dar am să fiu, şi atunci am să-l iau… Dar te rog nu te purta urât cu mama… Să ştii ca e mai bine să vă despărţiţi, decât s-o văd mereu tristă şi supărată… Ea a renunţat la viaţa ei ca să ne dea viaţă nouă și să aibă grijă de noi. Merită și stimă şi dragoste. Pentru asta am plecat de acasă, pentru asta am fugit, căci asta am făcut. Aș vrea însă tare mult să nu vă despărţiţi, să trăiţi împreună, cu Ionică și Pavel, până ce Pavel o să crească… Ştiu că atunci când vrei ești un om bun, gândește-te! Dacă nemulţumirea pornește de la mine, atunci eu mă dau la o parte din calea dumneavoastră. Nu pot îndura s-o văd pe mama necăjită, nu pot îndura să te văd pe tine mereu supărat și nemulţumit….

Al vostru copil Vasile Apostol, elev în clasa a patra la școala numărul paisprezece."

— După cum vezi, domnule Apostol, asta e o compunere de nota zece. Nicio greșeală ortografică, de unde deduc că profesoara de română a fost cam severă cu el.

— De ce nu mi-aţi dat-o până acum? întrebă Apostol și luă scrisoarea din mâna Bunicului.

— Dintr-un raţionament pe care nu sunt obligat să ţi-l dezvălui încă, domnule Apostol, răspunse Bunicul.

Apostol reciti scrisoarea, apoi anumite fragmente le reluă din nou.

— Eu te las, domnule Apostol, sunt mort de oboseală. N-am anii dumitale, am cu mult mai mulţi, spuse Bunicul şi se îndepărtă.

Multă vreme se mai auzi pe caldarâm zgomotul ritmat al bastonului său cu vârf metalic.

11

După ce îşi bău cafeaua, Bunicul luă tramvaiul şi se aşeză pe una din băncile libere, la fereastră, ca să nu fie deranjat. Avea

de mers vreo şase staţii şi, cum asta însemna, după calculele lui, mai mult de cincisprezece minute, îşi rezemă capul de geam şi, în câteva secunde adormi. N-ar fi vrut să adoarmă: nu adormise în viaţa lui în tramvai, dar somnul îl luase pe neaşteptate, fusese mai puternic decât el. Auzise lângă el vocea unei femei: „O fi chefuit toată noaptea”. Voi să riposteze, dar pleoapele de plumb odată lăsate peste ochi nu voiră să se mai deschidă şi protestul lui muri urcat undeva în gâtlej. Uruitul tramvaiului dispăru ca prin farmec, vocea casierei care îndemna călătorii cu: „Alo, cei în fund aveţi bilete?“ se topi în răspunsul plin de ironie al unui tânăr, un răspuns pe care ar fi vrut să-l ţină minte, care era savuros, dar curând totul se şterse şi o altă lume se deschise în faţa lui, una cu totul aparte, de care se despărţise de mult şi care acum, în căldura acelei dimineţi de aprilie, renăştea dincolo de conştiinţa amorţită în celulele gata să hoinărească în voie în lumea seducătoare a visurilor.

— Tovarăşe, dumneata faci din tramvai dormitor, auzi Bunicul la ureche o voce şi, când se ridică şi se uită pe fereastră, îşi dădu seama că ajunsese la capătul liniei. Luă un alt bilet, ca să fie în regulă. După ce puse banii pe măsuţa taxatoarei, aceasta îşi mai îmbună privirile şi zise cu voce tare:

— Credeam că aţi fost la chef… Puteaţi să-mi spuneţi, vă trezeam eu… Schimb de noapte, aşa-i?

— De noapte, şi încă ce mai noapte! zise Bunicul.

— Schimbul de noapte e greu.

— Tare greu, se declară Bunicul de acord cu femeia.

Tramvaiul era încă pustiu: nu intrase în cursă, înaintea lui mai erau două pe linia de garare.

— De mult lucraţi la I.T.B.? întreba Bunicul, ca sa mai treacă timpul.

— De douăzeci şi cinci de ani.

— Ani, nu glumă.

— Ani… mai am şase luni şi ies la pensie.

— Şi ce faceţi dacă ieşiţi la pensie?

— Îmi cresc nepoţii.

— O să aveţi o batrâneţe fericită, constată Bunicul şi, delicat, îşi duse o mână la gură.

Îi venise să caşte…

— Măcar bătrâneţea… Tinereţea, ce să mai zic!… Da’ dumneata unde lucrezi?

— La miliţie…
Femeia nu se miră.
— Civil?
— Astă-noapte civil, cum e cazul…
— Grea muncă…
— Nu-i uşoară…
— Am şi eu un vecin, gospodar om… unul Panaitescu, tot acolo trage…
— N-am auzit de el, zise Bunicul, ca să nu se întindă prea mult la vorbă.
— Om umblat, are şi maşină şi casa lui – vai de ea, casă… Că ştiu când a făcut-o… Căra bălegarul cu coşul… Neînsurat, cuc… Şi dumneata?
— Şi eu…
— Păi, cine să vă ia, spune şi dumneata?!… Mereu cu viaţa-n băţ… Acum mai e cum mai e, dar înainte, pe la noi prin cartier, de la şapte seara, nimeni nu mai ieşea pe stradă… Şi zici că nu-l cunoşti pe Panaitescu?
Tramvaiul se puse în mişcare. Urcară doi călători. Un militar şi o femeie tot de la I.T.B. Taxatoarea schimbă cu ea câteva vorbe, apoi se întoarse iar spre Bunic.
— De când s-a mutat, stă la noi în cartier nu se mai fură… Lucra el cu unul, Bunicul îi zicea el, mai mare pe la dumneavoastră… Da’ ăla nimic pe lângă el!… Şi la Babilon a fost, da unde n-a umblat… Că mie copiii îmi ziceau… Stătea în timpul liber de vorbă cu ei… Povestea… Om singur… Cui să povestească? Păi câţi borfaşi a prins Panaitescu, n-am eu atâtea fire albe în cap!… Şi bibliotecă are… Tot copiii mi-au spus…
— Trebuie că-i un detectiv bun, nu s-a nimerit să lucrăm împreună…
— Unul burtos şi mic cu sprâncene groase ca fuioarele. Şi pe ploaie umblă cu ochelari de soare…
— O fi având ceva cu ochii?
— Biletele, haideţi la mama şi luaţi bilete!… Dacă ştiam unde lucraţi nu vă mai ceream bilet, se adresă ea Bunicului, când îl văzu că se ridică.
Tramvaiul opri.
— La revedere, poate ne mai vedem! spuse Bunicul…

— Cine ştie, numai munţii cu munţii nu se întâlnesc… Dar mâine nu lucrez, am nuntă, mi se însoară ultimul băiat… A dat dumnezeu de s-a adunat de pe drumuri…

— Atunci transmite-i din partea mea multă sănătate şi fericire!…

— Să fii sănătos şi dumneata!

12

Când ajunse acasă era şapte fără un sfert. Alexiu îl aştepta Ia poartă. Panaitescu se plimba cu paşi mari pe partea opusă a străzii.

— Unde-ai fost, maestre? Bagi şi mata, aşa, oamenii la idei!…

— Unde să fiu? În Babilon!

— Unde?

— Unde-ai auzit!

— La ceasul ăsta glumeşti, maestre.

— Nimic nou Bunicule? intră Alexiu în vorbă…

— Nimic. Nimic din ceea ce-aş fi dorit… N-am dat de urma lor. Haideţi în casă, îi invită Bunicul…

Alina era trează. Ochii-i erau încercănaţi de oboseală. Venise şi Doru. Până şi Rodovica era de faţă. Fierbea cafeaua într-un ibric mare, bombănind nemulţumită că fusese obligată să stea toată noaptea de veghe, cu toate că, de fapt, n-o obligase nimeni.

— Pe unde-ai mai fost, Dorule? îl întrebă Bunicul pe băiatul lui Alexiu…

— La gară… Nimic… M-am întâlnit doar cu un tânăr… M-a luat drept „el fugitivo”.

Alexiu îşi frecă cu dosul palmei barba care îi crescuse nesocotit de mult peste noapte.

— Dacă vine acasă, îl bat de-l sting!… Îl învăţ eu minte să mai facă din astea, spuse Alexiu, mai mult în şoaptă, fiind sigur că, dacă Andrei va veni, nu-şi va pune în aplicare niciuna din ameninţările sale.

Rodovica îi dădu fiecăruia câte o ceaşcă de cafea; îşi opri şi ei una, pe cea mai mare şi mai adăugă zahăr (aşa-i plăcea ei cafeaua, cu mult zahăr).

— Bunicule, la ora opt am întâlnire cu colonelul Leonte. Ce mă sfătuieşti să fac, să-i spun?

— Dacă vrei să anunţi cu orice preţ miliţia, fă-o, căpitane… Înseamnă că n-ai încredere în noi, în dumneata… Am prins împreună zeci de criminali şi de borfaşi şi nu suntem în stare să găsim doi copii?

— De ce doi şi nu unul?

— Pentru că am convingerea că cei doi fugari sunt împreună…

— Ai ceva argumente?

— Niciunul valabil, deocamdată… dar sunt aproape sigur…

— Mie mi-a fost teamă să nu fi plecat din oraş… Ca să fiu sincer şi acum cred că s-au dus la Deva, la frate-său, spuse Alexiu…

— Adică tot la miliţie, interveni Alina.

— Căpitane, nu sunt sigur, dar în virtutea experienţei mele pot să spun că Andrei, nu numai că n-a plecat din oraş, dar se află undeva foarte aproape… Şi-ţi mai spun ceva: nu-ţi fie teamă, nu s-a întâmplat cu ei nimic grav. Am impresia că tot acest „ritual” al dispariţiei este făcut după un anumit plan, un plan foarte bine pus la punct… Şi un asemenea plan nu putea încolţi decât în capul unuia ca Andrei… Dacă n-ar fi aşa, n-ar mai fi băiatul dumitale.

— Bunicule, aşa fiecare poate spune tot ce-i trece prin cap…

— De data asta, căpitane, nu sunt numai simple supoziţii. Eşti tatăl lui, în mod normal ar trebui să-l cunoşti mai bine decât noi toţi. Ei, cu toate astea, anumite date pe care eu le ştiu mă fac să cred că îţi scapă la Andrei tocmai acele trăsături care-ţi seamănă perfect…

De afară se auzi lătratul Alsacianului.

— Du-te, Rodovico, şi vezi, te rog, cine e.

Rodovica se ridică greoaie, nemulţumită că tocmai ea era aceea care trebuia să meargă afară, dar nu-şi mărturisi această nemulţumire.

Se auzi poarta trântită. În uşă îşi făcu apariţia un puşti, mic de statură, cu ochelari şi cu o servietă burduşită de cărţi, pe semne.

— Ce-i băiete, pe cine cauţi? întrebă Bunicul…

— Ieri, după masă, am fost la baie… Da, am chiulit de la ore.. Era şi Andrei Alexiu şi Vasile Apostol şi mai erau şi alţii…

Puştiul tăcu, strângându-şi buzele speriat…

— Mai departe, îl îndemnă Bunicul…

— Am făcut baie. Da, şi geanta lui Andrei era lângă a mea… Dar nu ştiu ce s-a întâmplat şi Alexiu n-a mai venit după servietă… Uite-o, spuse puştiul şi, deschizând servieta lui mare scoase o alta, mai mică: servieta lui Andrei. O recunoscură imediat şi Alexiu şi Alina. Era o servietă veche pe care o folosise câţiva ani la rând Doru, apoi ca să nu se mai cheltuie alţi bani, Alexiu i-o „plasase” lui Andrei. Pentru el era bună şi aşa…

— Cum te cheamă pe tine?

— Goanţă… Goanţă Teofil, tata e şofer la taxiuri… Tata m-a adus…

— Şi de ce-ai venit aici? Doar Andrei nu locuieşte în casa asta…

Goanţă se înroşi la obraz, apoi se îngălbeni.

— Tata a fost cu maşina la Andrei acasă: a luat servieta cu el… Eu nu i-am spus de ea decât azi-dimineaţă… M-a certat… Tatăl lui Andrei nu era acasă şi o femeie ne-a dat adresa asta…

Bunicul se uită la Alexiu… Căpitanul înlemnise…

— Goanţă, sper că tot ce ne-ai spus e adevărul adevărat…

— Numai adevărul, că eu sunt pionier şi eu...

— Ce eu?…

— Eu… sunt pionier, spuse Goanţă…

— Şi unde aţi făcut baie?

— În lacul Tei…

— De la ce oră până la ce oră?

— Păi toată după-masa… Că aveam matematică şi fizică, că n-am mai pomenit aşa ceva, într-o singură zi atâtea materii grele…

— Şi cum? A lăsat servieta şi ei n-au mai venit? sări Alexiu de la locul lui…

— Da, ştiţi noi nu suntem prieteni de fapt, ne-am întâlnit pur şi simplu… A lăsat servieta şi… Am tot aşteptat, am tot aşteptat, pe urmă m-am speriat şi am plecat acasă… Cum v-am zis… Acum pot să plec? Că azi avem gimnastică şi…

Bunicul se ridică în picioare. Nu mai pricepea nimic. Îl conduse pe Goanţă până la uşă. Ciudat. Alsacianul nu-l mai lătră.

Dimpotrivă îl mirosi îndelung şi-l lăsă să treacă spre poartă, ca să se aşeze apoi din nou în faţa uşii de la pivniţă.

— Goanţă, tu crezi că… întrebă Bunicul fără să-şi ducă gândul până la capăt…

— Nu ştiu, răspunse băiatul prompt… Eu de ce să zic dacă nu ştiu… Andrei înoată foarte bine, dar Vasile nu ştie… Ori eu i-am văzut pe amândoi în apă…

— Nu minţi, Goanţă? întrebă Bunicul din nou…

— Câştig parcă ceva dacă mint? Nu câştig nimic…

Goanţă plecă.

Cafeaua rămăsese nebăută. Nimeni nu mai scotea o vorbă. Alina scâncea, Doru muşca dintr-un capăt de creion, Panaitescu îşi ştergea transpiraţia de pe frunte, iar Rodovica cânta încet o rugăciune.

— Asta ne mai lipsea, Bunicule! spuse Alexiu pierit.

— Căpitane, mă crezi sau nu mă crezi, dar eu de-abia acuma sunt liniştit.

— Liniştit?

— Da, liniştit… Un fel de-a zice liniştit, căci n-o să fiu cu adevărat decât în clipa când o să dăm de ei… Termină, Rodovico, odată, nu mă mai înnebuni cu rugăciunile tale!…

— Da, că de aia se întâmplă atâtea blăstămăţii, că oamenii nu mai cred!…

— Dorule şi Alina, încercaţi şi faceţi rost de doi câini. Panaitescule, tu vii cu mine. Nu e nevoie să stea nimeni lângă telefon, dacă e ceva important comunicaţi-i Rodovichii. Rodovico, tu te duci şi cumperi un kilogram de carne: cotlete. Te rog să le faci şniţele şi să le bagi în frigider. Laşi coşul cu cumpărături pe masă. Pe urmă n-ai decât să te culci. Căpitane, hai cu mine!…

— Unde, Bunicule, la lac?

— Ce să facem acolo?

— N-ai auzit ce-a zis Goanţă?

— Am auzit, dar acolo nu mai avem ce face…

— Bunicule şi ce facem cu câinii, întrebă Alina, care nu înţelesese exact gândul Bunicului.

— Roagă-l pe locotenentul Aioanei în numele meu să vi-i dea pe Păcală şi Tândală. Mergeţi cu ei acasă şi luaţi o haină de-a lui Andrei… Pe urmă pe strada Armenească, la treizeci şi patru, cereţi o haină de-a lui Vasile Apostol… Treceţi hainele pe la

boturile câinilor şi lăsaţi-vă în voia lor. Hai, căpitane! Panaitescule, drepţi! Şi, dacă n-ai să-mi povesteşti şi mie cum a fost la Babilon şi ce-ai văzut tu pe-acolo, jur că n-am să mai beau câte zile vei trăi din zeama ta de varză…

— Am înţeles, tovarăşe maior…

13

Şcoala numărul paisprezece se afla undeva pe lângă Calea Moşilor. Era o şcoală nouă cu ferestrele mari, cu sală de sport şi laboratoare moderne; în curte, un teren de baschet şi altul de volei. Îi întâmpină acelaşi portar cu care Bunicul stătuse de vorbă cu o seară înainte. Le spuse unde se află cabinetul directorului şi ca să fie mai sigur că oaspeţii nu se vor rătăci, îi conduse personal. Era ora opt fără un sfert. Profesorii se aflau încă în cancelarie, aşa că directorului nu-i fu greu să cheme pe diriginta clasei a patra C.

— Ce s-a întâmplat, tovarăşe maior? întrebă directorul, după ce văzu legitimaţia Bunicului…

— Dacă am şti ce s-a întâmplat, n-am mai fi aici, tovarăşe director. Destul doar că doi elevi din clasa a patra au dispărut de ieri seară. Nu ştim unde sunt. Vasile Apostol şi Andrei Alexiu.

— Alexiu şi Apostol? Bine, dar sunt cei mai buni elevi din clasa lor…

— Uneori, îţi dau dureri de cap şi cei mai buni elevi, tovarăşe director.

Intră diriginta, o femeie mică de statură, îmbrăcată cu bluză albă şi fustă albastră.

Era puţin speriată.

— Tovarăşă dirigintă, ieri după-masă elevii Alexiu Andrei şi Apostol Vasile au fost la cursuri?

Diriginta făcu feţe, feţe. Se uită când la director, când la omul din faţa ei, dar dintre toţi cel mai mult o impresionă Panaitescu, singurul care era îmbrăcat militar. Din moment ce de faţă era şi miliţia, înseamnă că s-a întâmplat ceva grav.

— Tovarăşe director, ieri m-a suplinit colega mea, ştiţi, tovarăşa Aneta… Am făcut schimb cu ea: are băiatul bolnav, trebuia să meargă cu el dimineaţa la policlinică… Ea a predat

ieri după-masă şi eu am înlocuit-o astăzi… Am anunţat secretariatul…

— Deci, nu ştiţi, dacă ieri după-masă au fost prezenţi?

— Avem catalogul, spuse femeia şi, grăbită, se duse în cancelarie. Se întoarse după câteva clipe cu catalogul deschis la litera A…

— Au fost prezenţi, tovarăşe director… Şi Alexiu a fost prezent…

— Vă mulţumesc, tovarăşă dirigintă, asta am vrut să aflu. Da’ era să uit: aţi fost, vreodată, acasă la elevul Apostol?

— Nu, de obicei vin părinţii la şcoală: avem, în acest sens, şedinţe lunare…

— Părinţii lui Apostol au fost vreodată la aceste şedinţe?

Femeia stătu pe gânduri… Fără să mai ceară voie se duse din nou în cancelarie şi se întoarse cu un caiet unde avea notate prezenţele părinţilor la şedinţe…

— Nu, n-au fost niciodată…

— Şi n-aţi avut totuşi curiozitatea să mergeţi dumneavoastră la ei, dacă ei n-au venit la şcoală? Vă rog să nu vă supăraţi că vă pun asemenea întrebări directe… Este vorba de doi copii, care, aşa cum v-am spus, au dispărut de aseară şi timpul ne este mai mult decât preţios.

— De obicei mergem numai la acei copii care ne creează probleme… Elevii menţionaţi sunt elevi buni…

— Într-adevăr, sunt elevi buni. Cu toate astea, Vasile Apostol a luat acum o săptămână un patru la română…

— Da, este adevărat, dar am considerat această notă un accident. Vasile nu excelează la română în schimb este eminent la celelalte materii. În schimb Alexiu este mai slăbuţ la matematică… Acum un an eu am considerat necesar să-i mut pe cei doi elevi în aceeaşi bancă, tocmai pentru a se influenţa reciproc la materiile de care am vorbit.

— Tovarăşă dirigintă, cine trece în catalog absenţele, profesorii sau şeful clasei?

— Şeful clasei..

— Cine e şef de clasă la a patra C?

— Goanţă Teofil.

— Vă mulţumesc, tovarăşă. Asta am vrut să ştiu.

Bunicul se ridică de pe scaun. La uşă îşi aduse aminte de ceva.

— Era să uit un lucru foarte important: nu credeţi că orarul este întocmit nu tocmai judicios? De exemplu, ieri copiii dintr-a patra au avut două ore de matematică, şi pe urmă două de fizică…

— Fizica, într-a patra? Tovarăşe, dar fizica nu se face decât din clasa a şasea.

Profesoara se uită la director. Nu mai înţelegea nimic, de asemenea nici directorul…

— Cine v-a informat, tovarăşe maior? Dimpotrivă, noi veghem şi ne străduim ca orele să fie distribuite în aşa fel, încât după o oră mai grea să urmeze alta care să nu le solicite atenţia în aceeaşi măsură…

— O să vă spunem la timp, tovarăşe director. Vă mulţumim.

Ieşiră în stradă. Bunicul se uită la ceas. Era opt şi jumătate.

— Căpitane, dumneata du-te şi vezi-ţi de ale dumitale. Pe Panaitescu nu ţi-l pot da, am treabă cu el.

— Bunicule, dumneata îmi ascunzi ceva.

— Trebuie să recunosc că-ţi ascund foarte multe. Dar te rog să ai încredere în mine. În al doilea rând, nu-ţi fie teamă: până diseară formula lui Andrei va fi rezolvată. Nu ştiu ce ne făceam dacă era el tare la matematică. Atunci s-ar fi putut s-o băgăm pe mânecă.

Mai nedumerit ca oricând, Alexiu se îndreptă spre staţia de autobuz. Bunicul se urcă în maşina lui Panaitescu, dar după o sută de metri, timp în care căpitanul reuşise să se urce în autobuz, Bunicul îl rugă pe Panaitescu să oprească.

— De ce, Bunicule?

— Du-te la sectorul doi, la căpitanul Marin Panciu şi roagă-l în numele meu, să-ţi dea învoire să greblaţi lacul Tei..

— Bine, Bunicule, dar în cazul ăsta…

— Asta-i, Panaitescule, în cazul ăsta, sunt sigur că veţi descoperi ceva.

— Săracu’ Alexiu! mai spuse Panaitescu.

14

Bunicul urcă grăbit scările Tribunalului. La etajul doi se opri şi cercetă avizierul de culoare neagră, pe care erau lipite

sumedenie de hârtii. Cercetă lista proceselor din ziua aceea, memoră camera care îl interesa şi mai urcă un etaj. Scările erau înţesate de oameni: unii fumau, alţii stăteau de vorbă; la capătul coridorului, un avocat încerca să explice ceva unui ţăran care dădea doar din când în când din cap, mimând înţelegerea legilor pe care i le înşira omul codurilor şi, mai mult ca sigur, nepricepând nimic din toată peroraţia lui. Lume pestriţă, lume de toate felurile, tineri şi bătrâni, mai ales bătrâni, pentru care judecătoria era un mijloc de a-şi omorî timpul, de a se afla în treabă. Lângă o fereastră, o tânără blondă, îmbrăcată cu o rochie ţipător colorată, se farda, în timp ce un bărbat, probabil soţul ei, cu părul bine pomădat şi mirosind a briantină, îi ţinea oglinda.

— Nelule, să spui că tu m-ai părăsit, să nu creadă mama…

Bunicul îşi făcu loc cu greu prin mulţimea adunată şi se opri în dreptul sălii cu numărul patru.

Deschise uşa şi se strecură cu grijă înăuntru. Sala era plină, pe scaunele cu spătar, din faţă, nu mai era niciun loc liber, aşa că detectivul se aşeză pe o bancă, în fundul sălii, după ce rugă pe doi tineri să-i cedeze şi lui puţin loc. Se anunţase al patrulea proces. (Procesul lui Apostol era al cincilea pe rol în ziua aceea.) Deci nu întârziase. Îşi aruncă privirile prin sală: o sală de clasă în care doar pupitrele mai lipseau ca să fie o adevărată sală de cursuri: cu elevi de toate vârstele. Îşi aduse aminte că în vremea alfabetizării, aşa arătau seara sălile de clasă, cum arată această cameră, aceeaşi încordare pe feţele oamenilor în faţa literelor şi a cuvintelor necunoscute, numai că aici necunoscutele ţineau de destinul oamenilor, de viaţa lor, aşa cum şi-o făcea fiecare.

Bunicul voi să găsească printre oameni chipul lui Apostol şi al soţiei sale dar, aşa cum era aşezat, nu-şi putea da seama unde s-ar fi putut afla. Toţi stăteau cu spatele spre el: cefe brune, cefe blonde, chelii de cele mai diverse forme, coafuri întărite cu lămâie sau cu fixative puternic mirositoare, pieptănături simple de femei bătrâne, cu părul alb, basmale din molton, din stambă dar mai multe din mătasă. Predominau femeile.

— Aneta Blidaru!

— Prezent!

— Anton Blidaru!

— Aici, eu sunt!

Judecătorii se uitau în dosare. Judecător principal era un bărbat tânăr, treizeci şi cinci de ani cel mult, sobru, cu uşoare cearcăne sub ochi, cu roba neagră călcată proaspăt, poate prea apăsată la guler de fierul de călcat, altfel, soarele palid care se strecura pe fereastră n-ar fi făcut stofa să strălucească aşa de tare în partea dreaptă a gulerului.

Cineva întoarse capul spre uşa de intrare: era maistrul Gligor. Nu era nicio îndoială, se observaseră şi Bunicul nu înţelese ce voia să însemne ridicatul acela din umeri al omului aflat în rândul doi de bănci, acolo unde, de obicei, luau loc martorii.

Între timp cei doi împricinaţi, Blidaru Aneta şi Blidaru Anton, se duseră în faţă. Stăteau unul lângă altul, fără însă să se privească; aşa cum stăteau cu umerii răsuciţi, ca să nu se vadă, era lesne de înţeles că-şi erau unul altuia ostili.

— A doua înfăţişare! se auzi o voce, de la masa judecătorilor, dar, câtva timp, Bunicul nu luă aminte la desfăşurarea procesului, căci nu-l interesa. Era atent la doi oameni între două vârste, aşezaţi în faţa lui: un bărbat şi o femeie. Nu-şi putea da seama cum arată. Vorbeau şi nu-şi mişcau capetele; îşi vorbeau pe şoptite, ca şi cum le-ar fi fost ruşine unul de altul.

— Aţi rămas la acelaşi punct de vedere? se auzi vocea judecătorului şi Bunicul tresări.

— Da, răspunse Aneta Blidaru, cu o voce fermă.

— Şi eu, răspunse bărbatul, dar înainte de a da răspunsul tuşi uşor, cu oarecare jenă.

Judecătorul se uită spre grefier. Acesta nota ceva pe o hârtie, apoi o întinse judecătorului. Judecătorul citi rândurile scrise, dădu din cap şi puse hârtia lângă dosar, exact în clipa când uşa din spate se deschise şi în încăpere, îşi făcu apariţia un om îmbrăcat civil. Se apropie de judecător, îi şopti acestuia ceva la ureche, apoi aşeză în faţa lui un plic. Judecătorul deschisese plicul, scoase din el un teanc de fotografii, se uită când la ele când la cei doi împricinaţi, apoi dădu din nou din cap. Omul care venise cu plicul dispăru pe aceeaşi uşă pe care intrase, nu înainte de a-i privi cu un interes aparte pe cei doi oameni aflaţi în faţa completului de judecată…

— Aş vrea să menţionez, tovarăşe judecător, că din motivele expuse şi la prima înfăţişare şi menţionate în dosar la pagina paisprezece, Aneta Blidaru, aflată în divorţ cu soţul ei Anton Blidaru, nu se poate ocupa de creşterea unicului ei copil. Aşa

cum este menţionat în dosar, motivele sunt temeinice. Comisia de expertiză a verificat, aşa cum stă scris în adresa 2437, din 14 luna trecută, expertiză a cărei copie se află la mine şi pe care aş dori, dacă binevoiţi, să vă uitaţi…

— Care este părerea lui Anton Blidaru? întrebă unul din judecători, dar deşi întrebarea era adresată lui Blidaru, judecătorul se uită spre avocatul acestuia, un om rotofei, cu fruntea uşor transpirată…

— Din motivele expuse la prima înfăţişare şi menţionate de partea noastră în fila de dosar amintită de colegul meu, avem temei să susţinem în continuare argumentele noastre şi anume că nici Anton Blidaru nu se poate ocupa de educaţia fiului său…

— Nu pot, tovarăşe judecător! Eu, cu toate că nu sunt încă divorţată prin lege, eu sunt pe cale să-mi refac viaţa, viitorul meu soţ are un copil şi nu mă poate primi şi cu al meu. Copilul lui e mic, nu se poate descurca fără mamă, pe când al meu are un tată, căruia îi revine apartamentul unde locuim împreună, deci el poate avea şi timp şi spaţiu ca să-i dea educaţia cuvenită… Pe urmă el a vrut să divorţeze nu eu, şi dacă el a vrut să divorţeze şi nu eu, să ia copilul la el, mai ales că e băiat şi băieţii…

— Tovarăşe judecător, aşa cum reiese din mărturiile depuse de martorii împricinatei Aneta Blidaru, mărturii la care partea noastră subscrie întru totul, clientul meu dă deseori dovadă de nervozitate şi aşa cum reiese din declaraţia lui…

— Adică niciunul dintre părinţi nu vrea să se ocupe de copil? întrebă judecătorul, abia păstrându-şi calmul….

— Eu nu, domnule judecător, rosti femeia şi îşi dădu o şuviţă de păr de pe frunte într-o parte, aşa că judecătorul îi putu vedea cele două inele de aur masiv de la mâna stângă…

— Nici eu… Ea zice despre mine că sunt beţiv… Păi, cum poate un beţiv?…

— Câţi nu sunt beţivi şi au grijă!…

Se auzi lovitura ciocanului de lemn în masă şi cei doi împricinaţi tăcură pentru un moment.

— Unde este copilul? întrebă judecătorul şi privi cu buzele strânse în sală.

Aneta Blidaru şi Anton Blidaru se întoarseră ca la comandă, dar din sală nu se ridică nimeni.

— El trebuie să ştie, că la el a rămas! spuse femeia, întorcându-se spre completul de judecată.

— Cum a rămas la mine? Am fost plecat pe teren, în delegaţie… Cum poţi să spui… Eu nu ştiu, tovarăşe judecător, unde e, spuse bărbatul. Eu din treizeci de zile, cincisprezece sunt pe teren. Ea a rămas cu el.

— Deci, nici măcar nu ştiţi unde vă e copilul, spuse judecătorul încruntându-se.

— Cred că e la şcoală, spuse femeia şi, cine ştie de ce, se întoarse spre sală, ca şi cum din sala aceea trebuia să apară copilul ei…

— Atunci să-l ia statul şi eu plătesc pensie alimentară, spuse bărbatul, cu toate că nimeni nu-i ceruse părerea…

Din sală se ridică o femeie măruntă de statură, legată la cap cu o basma neagră.

— Tovarăşe judecător, cu toate că… Ştiţi, eu sunt diriginta clasei… Da, eu m-am ocupat de elevul Blidaru dintr-a noua…

— Vreţi să ne comunicaţi ceva? întrebă judecătorul?

— Da, tovarăşe judecător… Am ţinut să particip la acest proces… Vreau să vă spun de la bun început că mi-e ruşine de tot ce-am auzit… Un asemenea comportament…

— Tovarăşă, vă rog foarte mult, dacă vreţi să aduceţi date care pot ajuta la rezolvarea acestui caz, atunci poftiţi… Sentinţe, însă, nu dăm decât noi… Aşa că vă rog să vă păstraţi în perimetrul datelor pe care vreţi să ni le comunicaţi, spuse judecătorul cel tânăr, plin de importanţă…

— Vă rog să mă iertaţi… Aş fi dorit însă… Ca cetăţean al acestei ţări şi ca profesor totodată, cred că am dreptul să-mi spun părerea, aş fi dorit am zis, ca acest proces să se facă în faţa şcolii, să afle cei doi şi părerea colegilor lui Blidaru, despre felul cum s-au purtat aceşti părinţi cu propriul lor copil… Tovarăşe judecător, uneori băiatul nu mânca zile întregi… Copiii colectau mâncare pentru el… Copiii i-au cumpărat haine; nici haine nu avea, cu toate că Blidaru Anton este inspector de teren, iar mama lui este casieriţă, deci amândoi au salar… Am fost, nu o dată, acasă la elevul Blidaru… Prima dată m-a dat pe uşă afară dânsa, a doua oară tatăl lui… Cu toate acestea nu m-am lăsat… Au zis că nu-i treaba mea să mă amestec… Nici nu m-aş fi amestecat dacă acest copil nu ne-ar fi dat atâta bătaie de cap… Într-o zi a dispărut un palton… Elevul Blidaru a

recunoscut după două zile că el l-a furat şi l-a vândut, deoarece n-avea ce mânca… Atunci elevii au făcut colectă pentru mâncare. Ne-am dus o delegaţie de profesori la părinţii lui… Pe toţi nu ne-au putut da pe uşă afară… Din păcate însă, situaţia nu s-a schimbat. Tovarăşe judecător, e strigător la cer… De o lună de zile, Blidaru absentează de la şcoală, iar aici părinţii lui declară…

— Doamnă Blidaru, aveţi cumva vreo fotografie de-a copilului dumneavoastră?

Atât femeia cât şi bărbatul începură să se caute.

Femeia scoase din poşetă un buletin, se uită la el şi-l dădu judecătorului…

— I-am luat buletinul ca să nu poată fugi de acasă…

Judecătorul se uită la fotografia de pe buletin, apoi o confruntă cu una din fotografiile din plicul adus. Fruntea judecătorului se încruntă. Trecu buletinul celorlalţi judecători ca să confrunte fotografiile şi ei, apoi luă atât buletinul cât şi fotografia şi rămase un timp dus pe gânduri…

— Ce s-a întâmplat, tovarăşe judecător? întrebă femeia, când văzu faţa galbenă a judecătorului…

— Tudor Blidaru se află la morgă. Suspendăm procesul până la identificare, spuse judecătorul şi se ridică…

— Pauză pentru deliberare, o jumătate de oră! strigă grefierul şi completul de judecată se retrase din sală.

15

Trei bărci greblau un cot anume al lacului Tei, cel indicat de Goanţă, din clasa a patra C, care-i însoţise pe Apostol şi pe Alexiu la scăldat. Pe marginea lacului se adunaseră o sumedenie de gură-cască, neştiind exact ce anume căutau pescarii aceia cu atâta înverşunare. În fiecare barcă era câte un pescar. Panaitescu se afla şi el într-una din bărci şi urmărea cum se lasă plasa verde în apa verde şi ea. Înainte de a cufunda plasele, ecluza rămăsese deschisă aşa că acum apele lacului dacă depăşeau înălţimea de un metru.

Panaitescu era trist, trist din cale-afară. Nu şi-ar fi închipuit pentru nimic în lume că, într-o bună zi, va fi nevoit să caute

trupul celui mai bun prieten al lui, indiferent că acest prieten avea cu aproape cincizeci de ani mai puţin decât el.

Îşi scoase vestonul, îi era cald; îşi dădu însă imediat seama că fierbinţeala venea de undeva din lăuntrul lui, nu din afară. Îşi făcea reproşuri Panaitescu, reproşuri mari pe care nu le merita, dar în starea în care se afla, aproape că se considera singurul vinovat pentru tot ce se întâmplase. Cu o seară înainte, Andrei trecuse pe la el: era abătut, tăcut, stare care nu i se potrivea şi cu toate astea, în loc să-l întrebe ce-i cu el, se mulţumise să-l invite pe puşti la o partidă de table. „Cap sec de bătrân!“ îşi spuse Panaitescu.

Bărcile se îndepărtaseră aproape la o sută de metri una de alta. Se auzi un fluierat, apoi unul din pescari începu să vâslească vârtos înspre ţărm. La fel făcu şi pescarul din barca unde se afla Panaitescu. Cele două bărci înaintau spre ţărm, în aşa fel că la mijloc plasa făcea un cerc care tindea să se închidă, urmând ca cea de a treia barcă, cu cele două capete ale plasei legate de un rulou, să înceapă greblarea.

„Dacă mi-ar fi trecut prin cap să-l opresc la mine sau măcar să-l întreb ce-i cu el”, îşi spuse din nou Panaitescu şi, fără să-şi dea seama, îşi băgă o mână în apă ca să-i simtă răcoarea. Dar în loc de răcoarea obişnuită la care se aştepta, simţi apa rece şi Panaitescu se miră că puştii avuseseră curaj, cu o zi înainte, să facă baie într-o asemenea „gheţărie”. „Copii, de!“ mai zise el. „Când cineva vrea să moară, nu-şi alege temperatura apei”, îşi mai zise şi îşi descheie cămaşa la gât.

Plasa agăţase ceva, se vedea după felul cum era întinsă şi mai ales după chipul transpirat al pescarului care, din când în când, trăgea cu coada ochiului spre plutonierul major.

— Numai cu de-astea să nu te ocupi! zise pescarul, ca pentru el şi, plin de obidă, îşi scuipă mucul de ţigară în apa cleioasă. Apa sfârâi, apoi mucul prins într-un vârtej făcut de vâslă se învârti câtva timp, după care foiţa se dezlipi şi resturile de tutun începură să plutească în cerc în jurul ochiului tot mai mic şi tot mai fără putere al apei.

— La ce te referi? întrebă Panaitescu, care se gândea în cu totul altă parte şi pusese întrebarea aşa, într-o doară.

— Mai acum o lună am scos o bătrână: să fi tot avut şaptezeci de ani.

— S-a înecat?

— Dacă am scos-o moartă, vedeţi bine că s-a înecat, spuse pescarul.
— Trage mai tare Ioane, pe partea ta! strigă un pescar…
— Trag, trag! se auzi răspunsul…
— Dar pe copiii ăştia îi cunoaşteţi, tovarăşe plutonier?… Că vă văd tare amărât…
— Pe unul din ei.
— Vă era rudă?
Panaitescu se scărpină în barbă:
— Mai mult, îmi era prieten.
— Prieten? Un copil?
— Prieten… Că nici eu n-am pe nimeni şi venea la mine… Băiatul superiorului meu – om bun şi de omenie.
— Păi, urât din partea prietenului ăsta să facă aşa ceva! Da’ să ştiţi, tovarăşe plutonier major, că eu ieri am fost pe lac şi n-am văzut pe nimeni să se scalde. Apa e ca gheaţa… Puteţi să băgaţi mâna…
— Trage Ioane! se auzi vocea din nou.
— Trag!
Ochiul plasei se strângea tot mai mult. Fruntea pescarului era năclăită de sudoare.
— Ce să mai zic? Copiii fac prostii. Da’ de ce credeţi că s-au?… întrebă pescarul şi arătă cu capul spre apă.
Panaitescu ridică din umeri.
În mijlocul plasei se vedeau ochiuri mari de apă, şi Panaitescu simţi că un nod i se urcă în gât.
— Ehe, să fi avut eu copii! spuse pescarul cu năduf. Că aşa-i, tovarăşe plutonier major, cine nu-i are şi-i doreşte, cine-i are nu ştie să aibă grijă de ei! Că Maria mea şi la Sovata a fost, de două ori, că se zice că, pe-acolo, aşa şi pe dincolo. Nimic. Uite suntem bătrâni, singuri cuc şi nimeni la bătrâneţe n-o să aibă grijă de noi. Bruma ce-o avem o s-o lăsăm lui Gheorghiţă de e rudă cu nevastă-mea după unchi, numai pe el îl avem, băiat bun şi cu suflet. Că i-am zis nevesti-mi să luăm unul de suflet, dar ea nu şi nu, că-l vrea pe-al ei… Şi anii au trecut… Acum…
— Trage, Ioane!
— Trag!
— Mai cu nădejde!
— Om nu-i în plasă, vă zic eu, tovarăşe plutonier major, cu toate că atârnă greu, dar om nu-i… Plasa simte omul, chiar dacă

e mort. Are un semn al ei, omenesc aş zice, nu ca acum. Nu sugrumă omul, îl trage uşor, adică, vezi mata, are şi ea suflet, ştie cu cine are de-a face.

— Cu toate astea, uite ce întinsă e.

— Tocmai aicea e buba, că e prea întinsă. Când e un om înăuntru plasa se lasă dulce spre fund, omul pluteşte odată cu ea, nu se împotriveşte. Pe când acum… O fi vreo ancora sau vreo elice, cu toate ca nu cred, că doar în toamnă eu am curăţat lacul; tot cu Ion şi Pamfil l-am curăţat. Că ştiţi cum sunt oamenii. Aruncă fel şi fel de mizerii în apă, fără milă… Uită că şi apa e o fiinţă şi că vrea să fie curată.. În toamna ce-a trecut, ce credeţi că am găsit? Uite chiar în locul ăsta!… O valiză, plină de boarfe scumpe: costume, unul şi unul.

— Vreun hoţ, zise Panaitescu.

— Nici măcar. Venise un gestionar dintr-un sat, de la Cârţăneşti, adică la vreo douăzeci de kilometri. A cumpărat omul marfă, pe urmă ce şi-a zis: tot sunt în capitală! Hai s-o fac de oaie şi de oaie a făcut-o… A adormit cu valiza pe marginea lacului. Da noi înainte de-a curăţa lacul băgăm apă multă în el şi pe urmă deschidem vanele ca apa să tragă mâlul, că apa are putere, nu glumă… Omul beat, ca piatra… Apa a crescut, a ajuns la picioarele gestionarului. N-a simţit-o. Numai când i-a ajuns la cap, ca omul de la cap le face pe toate şi numai acolo are simţire când o are… Omul nostru o avea… S-a sculat speriat, a crezut că-i dracu venit aşa dintr-o dată, ori oarece inundaţie şi a fugit mâncând pământul. Valiza, a plutit ea cât a plutit: valiză de carton, odată ce prinde apă se duce la fund ca plumbul…

— Acum închide, Ioane!

— Închid.

— Dă cu vâsla spre stânga!

— Spre stânga!

— Aşa, acu’ tare!

Plasa începu să se înfăşoare pe ruloul de lemn. Picuri mari de apă verde se scurgeau din plasă peste botul bărcii, apoi apa începu, dintr-odată, să clocotească spre mijlocul plasei şi Panaitescu, spre surprinderea lui, văzu un bot de somn: un somn cât toate zilele…

— Ce v-am zis? Ăsta-i scăpat de pe undeva. Aici, somni, nu prea! Caraşi, albitură şi caracudă când scapă de la Căldăruşani… Un somn de vreo treizeci de kilograme începu să

se zbată în plasă când dădu de aer, spre mirarea şi bucuria lui Panaitescu care nu mai văzuse în viaţa lui un somn aşa de mare…

— O servietă şi trei cutii de conserve, mai auzi Panaitescu inventarierea făcută de pescar. Altceva nimic, tovarăşe plutonier major… Nu-i mort, mortul se simte, vine în plasă dulce, pluteşte ca sufletul.

— Ţine Nenciule servieta! spuse un pescar şi aruncă servieta la picioarele lui Panaitescu.

Panaitescu se uită la servietă, o deschise şi scoase dinăuntru un caiet ud pe care cerneala se ştersese pe alocuri.

— Asta-i tot, spuse pescarul.

— Ajunge şi asta spuse Panaitescu şi, când citi ce scrie pe eticheta caietului îmbrăcat în plastic simţi că se clatină. „Apostol Vasile, clasa a patra C".

— Ce-i, tovarăşe plutonier major?

— Servieta e a unuia din băieţi, băieţii ăia care au dispărut…

— Acu' vedeţi, am făcut treabă de suflet, ca lumea, am greblat tot lacul. Dacă s-a găsit numai servieta, înseamnă că numai ea e şi să ştiţi că servieta nu era la mai mult de zece metri de mal. Uite unde a fost agăţată, mai spuse pescarul, arătând un loc anumit al plasei. Partea asta a tras dinspre mal, se vede după nămol şi iarbă. Numai acolo e nămol şi iarbă.

— Ioane, ce facem cu somnul?

— Ce facem, tovarăşe plutonier major?

— Peştele-i făcut pentru mâncare, oameni buni. Păcat să-l lăsaţi să-l prindă altcineva.

— Ăsta-i peşte scăpat, adică nu-i din inventarul lacului, aşa că, Ioane…

— Dumneavoastră nu-ţi vrea? întrebă un pescar adresându-se lui Panaitescu.

Dar cu toate că şoferului îi lăsa gura apă, dădu din cap amărât. Nu-i ardea de peşte…

16

Apostol Nicolae nu se prezentase la proces. Nu se prezentase la proces nici nevasta lui. Fuseseră de faţă numai martorii,

martorii lui, ai lui Apostol: maistrul Gligor şi doi muncitori din acelaşi schimb cu el, Leordean şi Pantelie, amândoi cândva prieteni la cataramă cu Apostol, prezenţi şi ei în noaptea aceea, după ce îl îngropaseră pe Gavrilă Ursu. Se întâlniseră cu Bunicul pe coridor, după supendarea şedinţei şi se luaseră după detectiv, cu toate că acestuia numai de vorbit nu-i ardea. Gligor era vesel. Şi ceilalţi doi erau veseli, Leordean şi Pantelie; fiecare în felul lui, veselie pornită din acelaşi motiv, scăpaseră de-o cauză, de un chin aproape. Ce puteau ei să spună la proces? Faptul că Apostol nu venise le uşurase inima şi cu toate că participaseră cu toţii la o dezbatere care, în felul ei, se încheiase tragic, trecuseră peste amărăciunea aceea: amărăciunea era a altora, a lor era legată de Apostol şi Apostol le uşurase truda, prin neprezentare.

— Tovarăşe maior, ce-aţi zice de-o bere? propuse maistrul Gligor şi Bunicul nu zise nu.

Intrară cu toţii într-o berărie: berărie, un fel de-a zice: se găseau de toate numai bere nu se găsea. Luară un kilogram de vin de Ştefăneşti, garantat, cum le spusese chelnerul, vinul casei şi într-adevăr vinul era bun. Unul din muncitori, Leordean, propuse şi câteva măsline cu brânză şi ceilalţi încuviinţară căci vinul la sărătură curge mai bine, dacă e aspru devine şi mai aspru, dacă e dulce îşi pierde din dulceaţă.

— Pantelie, parcă era vorba că treci tu pe la Apostol! aruncă, într-o doară, maistrul, cu toate că în clipa aceea ar fi preferat să vorbească despre orice pe lume, numai despre Apostol nu. Era cald, dar adia un vânt uşor şi vinul era răcoros.

— M-am dus, nea Barbule. Am sunat, n-au vrut să deschidă, am bătut în uşă, nu mi-au răspuns, cu toate că erau acasă. Ala micu se auzea plângând.

— Poate i-o fi venit mintea la cap, zise Leordean.

— Ce mai, asta să ne fie lecţie! Tovarăşe maior, ce perdaf i-ai tras! Adică nu perdaf, zi-i cum vrei, după mine tot perdaf se cheamă: trăim unii lângă alţii, muncim, murim, da’ uite, până nu dă necazul peste noi, nu ştim să avem grijă unii de alţii. Că ce te costa, nea Barbule? Ori, mai bine zis, ce ne costa să mai trecem, din când în când, pe la el, să vedem ce şi cum, cum o mai duce omul, cum îşi omoară zilele? Şedinţe, producţie, iar şedinţe şi iar producţie şi, în timpul ăsta, uităm că suntem datori să nu uităm de noi…

— Pe mine, tovarăşe maior, ce-am auzit la proces m-a dat gata. Pe cuvânt!… Nu mi-a putut trece prin minte că oameni în toată firea… Dar, ce mai!… Copilul ăla care a murit parcă anume a murit ca să se răzbune, ca să-i lovească cu ciomagul în cap…

— Viaţă particulară, teritorii personale, spuse Pantelie grav şi îşi aprinse o ţigară.

— Ce teritoriu particular, ce teritoriu… Uite i-aş scoate eu din teritoriu ăsta şi i-aş băga unde ştiu eu.

— Tad, măi Leordene, că eşti neînsurat!…

— Şi ce-i cu asta? Tovarăşe maior, mai zise el, dar se opri, nemaiştiind ce voise să-i spună maiorului.

Toţi i se adresau lui, toţi îl luau drept martor la discuţie. Dar Bunicul era cu mintea la ale lui, şi ale lui în clipa aceea însemnau nu numai fiul lui Alexiu şi cu băiatul lui Apostul, dar deopotrivă Tudor, Tudor Blidaru pe care îl văzuse mort la morgă şi ai cărui părinţi îl uluiseră şi îl amărâseră peste măsură.

— Tovarăşe maior, începu Pantelie, care se înroşise uşor la obraz, din pricina celor două pahare de vin băute pe nerăsuflate, eu sunt fiu de miner, miner de la Aninoasa… Neam de neamul meu a lucrat acolo şi acolo şi-au dat obştescul sfârşit. Ţin minte şi din văzute şi din auzite, că acolo oamenii erau altfel. N-am vrut să mă fac miner. Am citit în gazete de oţelăriile de la Reşiţa, am citit despre Trifu, nu ştiu dacă vă amintiţi de el. Fruntaş, ce mai: mi-a intrat oţelul în suflet şi oţelar am vrut să mă fac… Ziceam de mineri… că am început s-o iau razna… aşa mi se întâmplă când beau… nu-s învăţat… Acolo oamenii erau uniţi nu numai în abataje, dar şi afară, aş zice că afară erau la fel de uniţi ca înăuntru… Acolo toţi erau o familie, toţi mergeau unul la altul, cununau, botezau, duceau la înmormântare ortacii. Aşa se scurgea viaţa. Aici, la noi, suntem uniţi doar când lucrăm: ştim fiecare ce avem de făcut, uneori ne păruim, dar, după servici, nici nu mai ştim cum ne cheamă. Uite, lucrez cu dânsul de zece ani, dar eu în casă la el n-am fost şi nici el la mine. Cu toate astea la şedinţă, mai dăunăzi, când m-a criticat, zicea că dumnealui nu-i vine greu să mă critice, că suntem prieteni…

— Nici chiar aşa, măi Pantelie. Adică ce-ai vrea, mă rog? Am copii, am nevastă. Eu după lucru mă dezbrac în pijama şi sunt fericit. Doar n-ai vrea să viu în Drumul Taberei la tine, că numai până acolo pierd două ore! Omul are drept la viaţa lui personală.

— Are, cum să n-aibă. Dar uite că azi am primit o lecţie despre viaţa asta personală, de n-o să-mi iasă din cap cât trăiesc… Stau oamenii în acelaşi bloc, pe aceeaşi scară şi etaj şi nu se cunosc. De multe ori nu-şi dau nici bună ziua. Tu crezi că dacă se găsea cineva să le zică ălora, Blidaru, sau cum naiba îi cheamă, că aşa şi pe dincolo, ar fi ajuns aici?… Săraca profesoară, ea ce-a mai făcut pentru ei, ea ce s-a mai zbătut… N-ai văzut ce mică era şi neputincioasă? Ce zici, tovarăşe maior, că văd că dumneata nici nu bei nici nu zici nimic?

Bunicul îşi stinse ţigara şi se uită la Pantelie. Era simpatic oţelarul şi profund mişcat de fiecare lucru pe care îl zicea. În sinea lui, Bunicul îi dădea dreptate.

— Tovarăşe Pantelie, punctul dumitale de vedere se referă la o lume ideală. O asemenea lume ideală n-avem. Altfel la ce atâta luptă ca să ajungem la ea? Acolo, la Aninoasa, necazurile îi uneau pe oameni, sărăcia, sentimentul pericolului iminent, aşa cum acelaşi sentiment ne-a unit pe noi acum… Au dispărut doi copii, un copil al colegului dumneavoastră, altul al unui coleg de al meu. Nu vreau să trag nicio concluzie, nu vreau să mă pripesc, dar îndelungata mea experienţă îmi spune de ce unul dintre ei, băiatul colegului meu, a preferat să-şi pună la grea încercare părinţii, ca să fugă cu celălalt. Motivele lui nu erau reale, iar puştiul, prin structura lui, nu e un aventurier, dimpotrivă, e un copil studios, cu înclinaţii romantice însă şi cu un mare spirit de sacrificiu în el. Nu judec dacă a făcut bine ce-a făcut, mai ales că încă nu ştiu nimic precis; vreau doar să spun că acest sentiment preţios de care vorbeai dumneata, tovarăşe Pantelie, este treaz în conştiinţa oamenilor, chiar dacă aceşti oameni de care vorbesc eu sunt încă nişte copii. Întotdeauna când se pierde un sentiment preţios sau viaţa pe care o trăim, (o viaţă agitată ne face să uităm de acest sentiment), răbufneşte cu forţă şi mai mare în cei ce ne urmează; răbufneşte ca un semnal de alarmă, vrea să ne dea de ştire că ceva este pe cale de dispariţie, iar altceva pe cale de a se naşte. Până la urmă echilibrul se restabileşte, iar acest echilibru înseamnă de fapt noua societate spre care tindem şi pentru care luptăm…

— Aşa e, tovarăşe maior, aşa! spuse maistrul Gligor…

— Noi, în săptămâna asta care a trecut, am avut opt şedinţe, după orele de program…

— Şi în niciuna din ele n-am discutat decât de producţie, spuse Leordean.

— Pentru că acum producţia înseamnă de fapt totul, sau aproape totul, voi să pună, oarecum, lucrurile la punct Gligor.

— Şi atunci cu omul cum rămâne, cu sufletul lui, cu relaţiile lui? interveni Pantelie…

— Tocmai pentru asta, tovarăşe Pantelie, vă propun să mergeţi toţi trei până la Apostol, la colegul dumneavoastră. Ştiu că nu vă e uşor, da’ aveţi un motiv, unul serios: aţi fost la proces şi el n-a fost…

— Mie mi-e ruşine, spuse Pantelie.

— Păi, cum să nu-ţi fie ruşine dacă până acum n-ai făcut altceva decât să ne ţii lecţii despre umanitate, despre relaţiile dintre oameni şi naiba mai ştie ce?

În dreptul grădinii se opri o maşină. Era Buickul lui Panaitescu.

— Maestre, unde dumnezeu umbli? spuse şoferul când îl zări pe Bunic. Te-am căutat tot oraşul.

— Din moment ce m-ai găsit, înseamnă că oraşul nu-i chiar aşa de mare, spuse Bunicul.

— Hai maestre că-i de oaie. Am găsit în lac servieta lui Apostol Vasile.

Bunicul se ridică. Gligor lăsă câteva hârtii de cinci lei pe masă şi se ridică şi el.

— E grav, tovarăşe maior?

— Dacă s-a găsit numai servieta înseamnă că e exact atât de grav pe cât mă aşteptam.

— Adică, tovarăşe maior?…

—Părerea mea este să mergeţi la Apostol, ba nu va suparăţi daca n-o sa va mulţumească, pentru că aţi întârziat această vizită cu câţiva ani. E dreptul lui. Un om nu e bine să fie lăsat singur la necaz, iar necazurile lui, pare-se, n-au luat sfârşit.

17

Cu încuviinţarea locotenentului Aioanei, cu care în prealabil vorbise căpitanul Alexiu, Alina şi Doru luară de la crescătoria miliţiei, contra semnătură, doi câini lup. Ciudat, dacă nu chiar foarte ciudat, câinii se numeau Păcală şi Tândală şi, după

spusele subofiţerilor în grija cărora se aflau, îşi justificau pe deplin numele. Păcală era un Alsacian suplu, înspicat pe spate, cu urechile mereu treze ca nişte antene aflate permanent într-o mişcare circulară, şugubăţ şi cu porniri care-o uimiră pe Alina. În apropierea pădurii Băneasa, lăsat pentru câteva clipe din lesă, Păcală, nici mai mult nici mai puţin, prinse în bot un trunchi de arţar tânăr şi timp de aproape un sfert de oră se căzni să-l scoată din rădăcină ca să-l ia cu el. Toate protestele Alinei se dovediră zadarnice şi numai ingeniozitatea lui Tândală, care udă fără jenă şi din belşug trunchiul, îl făcu pe Păcală să renunţe, căci avea un dispreţ suveran faţă de Tândală şi, mai ales, nu-i putea suferi mirosul.

— Mare brânză n-o să facem noi cu câinii ăştia, spuse Alina şi avu aproape convingerea că faima acestor patrupede, de care li se vorbise atâta, nu era decât o simplă exagerare. În faţa grădinii zoologice, Păcală, iarăşi scăpat de sub controlul Alinei, se îndreptă spre un chioşc unde se coceau gogoşi; mirosi de la distanţă îndelung, apoi se duse în dosul barăcii şi lătră ca turbat. Vânzătorul, neştiind despre ce e vorba, se grăbi să deschidă uşa din spate, timp suficient pentru Păcală ca să revină în faţă şi să înhaţe o gogoaşă. Alina nu avu altceva de făcut decât să lase doi lei pe tejghea, spre hazul oamenilor care asistaseră la acest „furt calificat”.

În acest timp, Tândală moţăia la soare, cu urechile vizibil pleoştite şi se uita în sus, spre astrul de foc, încercând cu mintea lui puţină să priceapă taine pe care nici oamenii nu erau în stare să le dezlege. Cum soarele îşi schimba direcţia şi umbra pomului se alungea şi ea, Tândală făcea mereu rotaţii cu capul când spre bulgărele de foc, când spre umbra care se îndepărta de el, socotind probabil această relaţie cu totul anormală, începu să latre la soare şi când văzu că soarele nu se sperie de el, voi să muşte umbra, lucru la fel de imposibil.

— Cu asemenea javre n-o să facem nimic, spuse Doru, contrariat, şi se întoarseră din nou spre crescătorie, voind să renunţe la ajutorul dinilor.

— V-am spus că fără însoţitorii lor n-o să vă fie de niciun ajutor, spuse un sublocotenent chipeş, scos ca din cutie.

Însoţitorii erau sergentul Nicolae Ion şi plutonierul Ion Nicolae, amândoi din aceeaşi comună de lângă Bucureşti, amândoi absolvenţi cu brio ai şcolii de dresaj. Numele lor puteau fi uşor

confundate, în schimb cei doi consăteni erau destul de diferiţi ca înfăţişare: Nicolae Ion, prelung şi slab, iar Ion Nicolae scund, încât aveai impresia că cizmele cu carâmbii înalţi porneau de undeva de la şold, când de fapt porneau normal, de sub genunchi în jos. Nicolae Ion prinse lesa de zgarda lui Păcală şi Ion Nicolae de cea a lui Tândală.

Când ajunseră în dreptul gogoşeriei, Nicolae Ion cumpără două gogoşi, una o mâncă el şi pe cea de a doua i-o dădu câinelui, în timp ce Ion Nicolae şi cu Tândală stăteau amândoi şi se uitau la pomii din pădure şi la lumina care se cernea printre ei ca prin sită.

— Vine vara, spuse Ion Nicolae şi Tândală aprobă mişcându-şi o ureche, fiindu-i, pesemne, lene să le utilizeze pe amândouă.

Odată ajunşi acasă la Alina, fata lui Alexiu se convinse că faima câinilor era adevărată. Cum le trecu pe la bot un ciorap de-al lui Andrei, Păcală închise un ochi, Tândală pe amândoi, până ce nările li se umflară cu mirosul pe urmele căruia urmau să plece, apoi, cu o grabă nestăvilită, ieşiră din casă, trăgând după ei şi pe cei doi subofiţeri care abia, abia, se puteau ţine după ei. Alina şi Doru mergeau în urma lor.

— Uite cum trage al meu, se lăudă Nicolae Ion.

— Tot al meu are miros mai bun. Să vezi că până la urmă eu o să-i găsesc, nu se lăsă mai prejos celălalt.

— Păcală are coada stufoasă, ca o vulpe, zise Nicolae Ion.

— Bine că recunoşti că nu e rasă pură…

— Al meu nu e rasă pură?

— N-ai zis tu că are coada ca o vulpe? Un câine lup veritabil are coada lăsată în jos, aşa cum o are Tândală.

— Păi de-aia îl şi cheamă Tândală, că n-are putere să şi-o ţină în sus.

În timpul acestui dialog dintre cei doi însoţitori, câinii îşi vedeau de misiune, mirosind lacom locurile pe lângă care treceau. Erau atât de siguri pe miros, încât îl prindeau din zbor, aşa că pe-o distanţă de un kilometru, până la o staţie de tramvai, cei doi patrupezi nici nu se osteniră să-şi piardă timpul mergând cu capul în jos. Şi-l ţineau sus, mândri şi siguri pe ei.

În staţia de tramvai, se opriră amândoi şi începură să scheaune.

— Ioane, ia te uită tu: ce tramvaie trec pe-aici?

— Cinci şi treişpe…

— Tu ia-o pe linia lui treişpe de la bifurcaţie, eu pe-a lui cinci. De acolo ne despărţim. Mirosul trebuie regăsit în staţia în care au coborât.

Alina rămase cu Nicolae Ion şi Doru cu Ion Nicolae…

— Bine, şi cum o să dea de miros, tovarăşe sergent? întrebă Alina, mirată din cale afară de această decizie rapidă a celor doi miliţieni de a se despărţi.

— Muncă grea, domnişoară, tare grea, dar nici nu ştiţi ce frumos e! Păi uite cum facem. Mergem pe linia tramvaiului pe care l-am ales. Trebuie că puştii au coborât undeva, nu? Ei bine, în staţia în care au coborât o să-l vedeţi pe Păcală ce-o să facă.

— Şi dacă nu s-au urcat în tramvaiul cinci?

— Atunci s-au urcat în tramvaiul treisprezece şi dă Ion de ei.

Alina zâmbi.

— Bine, să zicem că s-au urcat în tramvaiul pe urmele căruia mergem noi şi au coborât la Moşilor, iar acolo s-au urcat în alt tramvai.

Nicolae Ion îşi trase chipiul mai spre frunte şi se scărpină la ceafă…

— Domnişoară, nu de pomană sunteţi fiica tovarăşului căpitan Alexiu. Ştiu la ce vă referiţi. La Moşilor opresc cinci tramvaie, plus troleibuze şi autobuze. În cazul ăsta urmărim fiecare tramvai până la capăt.

— Bine, dar asta înseamnă că faceţi pe jos zeci de kilometri!

— Aşa-i, ăsta e adevărul. Aşa e munca noastră.

Ajunseră într-o staţie de tramvai şi Păcală, după ce se uita la însoţitor, traversa strada.

— Vezi, domnişoară, aici au coborât şi au luat-o pe jos.

— Şi în cazul ăsta, colegul dumitale…

— O să facă el kilometrii pe care altfel i-aş fi făcut eu. Las’ că tot mai trebuie să slăbească. Acum, ca să vă spun adevărul, noi de obicei, mergem cu maşina. În dreptul staţiilor oprim, câinele miroase şi dacă nu dă semne de nervozitate o luăm din loc. De data asta nu e cazul.

— Cum nu e cazul? spuse Alina, revoltată. Cred că tocmai de data asta e cazul. Adică, atunci când urmăriţi un pungaş oarecare vă grăbiţi, iar când e vorba de copilul superiorului dumneavoastră. Asta-i bună!

— Domnişoară, locotenentul Aioanei a zis să nu ne omorâm cu firea. Noi suntem oameni disciplinaţi, la noi fără disciplină…

Alina se opri locului, cu toate că Păcală trăgea zdravăn de lesă, încât Nicolae Ion era, de câteva ori, cât pe-aci să fie doborât.

— Asta-i bună! Auzi, să nu ne omorâm cu firea! Poate că în clipa asta fratele meu se află cine ştie unde, nemâncat, poate că nici nu… mai spuse Alina şi se opri la timp, nevoind să rostească presupuneri prea grave în privinţa fratelui ei.

Câinele lătră puternic; oamenii de pe stradă se opreau, neştiind despre ce e vorba. Mulţi credeau că tânăra e o infractoare şi că miliţianul a surprins-o într-o situaţie incompatibilă cu legea.

Îşi continuară drumul. Spre surprinderea Alinei, se aflau în cartierul în care locuia Bunicul. Câinele făcea eforturi disperate să scape din lesă. Alinei îi fu milă de strădania lui zadarnică şi atunci desfăcu lesa, fără ca însoţitorul să mai aibă timp s-o oprească.

— Ce-ai făcut, domnişoară? Pentru numele!…

Câinele o zbughise ca din puşcă, fără să se mai uite înapoi şi Nicolae Ion se văzu silit să alerge în urma alsacianului cu coadă de vulpe.

— Domnişoară, domnişoară! mai spuse Nicolae şi, ştergându-şi din mers transpiraţia de pe frunte, o luă la stânga pe o ulicioara, unde văzuse dispărând câinele. Dar, odată ajunşi acolo, nu-l mai văzură pe Păcală.

— Acu’ i-al de unde nu-i! spuse Nicolae, vădit supărat pe fată. Un câine ca ăsta, domnişoară, nu găseşti, să-l cauţi cu lumânarea. Să vezi ce perdaf o să capăt. Ce zic eu! Fără el nici nu mă mai pot întoarce…

Nicolae tăcu. De undeva se auzi un lătrat, apoi o hărmălaie îngrozitoare de câini care se bat. Porniră din nou la goană. Alina, fiind mai iute de picior, o luase înainte, iar Nicolae, gâfâind, după ea. Lătrăturile se auzeau acum tot mai distinct şi Alina nu avu nicio îndoială că celălalt câine, cu care se bătea Păcală, nu era altul decât Alsacianul Bunicului. Aşa era. După o sută de metri ajunseră în faţa curţii Bunicului şi-l văzură pe Păcală trântit la pământ, iar pe Alsacian peste el, cu colţii lipiţi de gâtul confratelui său mai tânăr.

— Copile, copile! strigă Alina, dar Alsacianul nu voia să se clintească. Nici Rodovica, care apăruse cu o mătură, nu fu în stare să-l gonească pe bătrânul patruped.

— Lua-v-ar dracu de jigodii! tună Rodovica şi, numai după ce veni din casă cu căldarea cu apă rece, numai după ce-i aruncă conţinutul pe cei doi câini, Alsacianul, jignit la culme de acest gest brutal, se ridică şi, încet, se scutură cu demnitate. Apoi, fără să se mai uite la Păcală, se postă în faţa uşilor duble de la pivniţă. Nicolae se uită la gâtul lui Păcală. Noroc că zgarda de metal atenuase muşcătura, altfel cine ştie ce s-ar fi întâmplat.

— Ce-i, domnişoară Alina?

Alina ridică din umeri, nu atât ca răspuns la întrebarea Rodovichii, cât mai mult la propria ei întrebare: „De ce Păcală venise tocmai la casa Bunicului?“

— Tovarăşe Nicolae, păi aici locuieşte Bunicul, prietenul lui tata…

Nicolae ridică şi el din umeri:

— De unde să ştiu eu de ce-a venit tocmai aici?

— Probabil că a dat de o urmă mai veche, de miros… Andrei venea la Bunic în fiecare săptămână.

Din colţul străzii se auzi claxonul atât de particular al maşinii lui Panaitescu. Maşina opri în faţa porţii şi din ea sări sprinten Bunicul, urmat la scurt timp de Panaitescu în persoană, care transpirase abundent.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Bunicul, dar, după ce se uită la cei doi câini îşi dădu repede seama cam ce se putuse întâmpla.

Alsacianul la vederea stăpânului său îşi întoarse capul într-o parte, în timp ce Păcală, prinzând curaj, lătră ca un apucat, fără să uite, la răstimpuri egale, să adulmece aerul care venea de la bucătărie: aer îmbietor de carne prăjită.

Bunicul se apropie de Alsacian, dar câinele, lucru neobişnuit, începu să latre şi să-şi arate colţii.

— Maestre, să nu fi turbat! Uite ce roşu îi e ochiul.

Pentru o clipă Bunicul intră la idei, apoi ceva îi trecu prin minte şi, câtva timp, rămase într-o tăcere desăvârşită.

Se întoarse spre Nicolae şi, zâmbind, îl întrebă:

— Tovarăşe Nicolae, ăsta-i Păcală?

— Asta, să trăiţi, tovarăşe maior!

—Înseamnă că-i progenitura nepotului Alsacianului.

— Al strănepotului, să trăiţi! Aşa scrie pe actul de origine.

— Rodovico! strigă Bunicul şi femeia apăru la fereastra bucătăriei, cu o furculiţă în mână de parcă ar fi vrut s-o înfigă în cineva.

— Da, unchiule, care-i baiu’?

— Gata friptura?

— Gata, da!

— Atunci, pune-o pe masă, nu în frigider şi te rog să vii afară!

— De ce să viu?

— Vino, odată, dacă ţi-am spus! insistă Bunicul, revoltat de încăpăţânarea femeii.

18

Nimeni nu mai înţelegea nimic. Bunicul îi scosese pe toţi din casă şi din curte, inclusiv pe Rodovica, care bombănea întruna, nedespărţită de furculiţa ei cu miros de friptură, încât bietul Păcală suferea cumplit. Întregul grup traversă strada şi intră într-o grădină plină de pomi şi de arbuşti de zmeură şi agrişi. Deci, ceea ce înţelesese Nicolae Ion, Alina, Panaiteseu şi Rodovica era că ieşiseră dintr-o curte şi intraseră, peste drum, în alta. Dar de ce, în ce scop? Aceasta constituia o taină a cărei dezlegare numai Bunicul era în stare s-o dea în vileag. Deocamdată însă Bunicului nu-i ardea de aşa ceva.

— Să trăiţi, tovarăşe maior! îl întâmpină pe Bunicul cetăţeanul în grădina căruia intraseră, un bărbat mic de statură, cu ochii ageri şi cu mâinile mari cât lopata, pe care o ţinea în mână; tocmai răsădea nişte roşii.

— Salutare Şaptefeţe! Cum o mai duci? Nu te-am văzut de două zile, mi se pare, spuse Bunicul şi, bucuros, strânse mâna vecinului.

Cu Şaptefeţe era o întreagă poveste. Hoţ de buzunare de la zece ani, părtaş la mai multe furturi în prima tinereţe, îşi petrecuse mai bine de şase ani prin penitenciarele ţării, de unde, lucru curios, ieşise cu caracterizări din cele mai bune şi, ce era mai important, hotărât să-şi schimbe definitiv modul de viaţă. Şaptefeţe, pe numele lui adevărat Niţă Vătafu, se ţinuse de cuvânt. Bunicul îl ajutase, după ieşirea din puşcărie, să se angajeze la un depozit de ciment, ca, după câţiva ani de muncă pe brânci, timp în care îşi schimbase meseria, să apară la Bunicul în prag, îmbrăcat impecabil, cu toate că în preajma lui

plutea un miros ciudat. Îi spusese vesel că de-acum erau vecini, şi că era proprietar. Asta era prin treizeci şi cinci. Până la ieşirea sa la pensie, Şaptefeţe – căci Bunicul aşa continua să-l numească – nu-şi abandonase meseria mănoasă de vidanjor, la început vidanjor cu sacaua, apoi cu pompa şi în ultimul an de serviciu, şef peste o cisternă cu furtun – treapta cea mai de sus pe care Niţă Vătafu reuşise sa ajunga. Îşi încropise la început o casa din paiantă, pe care mai apoi o dărâmase ca să-şi facă alta, din cărămidă. Vieţuisera ca doi vecini buni şi Bunicul mânca în fiece an zmeură proaspătă şi agrişe de la Şaptefeţe, iar în puţinul lui timp liber, detectivul mai făcea câte o partidă de table pe care Şaptefeţe – cu toate că era mare as în materie – îl lăsa de regulă să o câştige, spre satisfacţia bătrânului detectiv. Se însurase cu o femeie de treabă, lucrătoare la fabrica de încălţăminte. Crescuseră doi copii care zburară din casa părintească, fiecare la treburile lui, munci cinstite: unul reglor la o uzină, altul gestionar la un magazin: ei erau fericirea lui Şaptefeţe. Rămas acum singur cu „bătrâna”, cum îi zicea soţiei sale, îşi ducea anii de pensie în linişte, făcând pe grădinarul şi vânzând la vecini ceapă şi usturoi, lăptuci şi măcriş, produse proprii, proaspete şi curate, cum îşi prezenta el marfa, de fiecare dată când la poarta casei se ivea câte un muşteriu dornic de prospături.

— Ce zici, tovarăşe maior, de vulcanul ăsta Etna, aşa-i zice? Ai auzit că erupe din nou?

— Lasă să erupă, vecine, altă treabă n-are! răspunse Bunicul grăbit, preocupat de treburile cu care venise şi neavând vreme să dezbată ca în alte dăţi probleme ştiinţifice cu Şaptefeţe. Asta era pasiunea lui, vulcanii. Îi ştia pe toţi pe de rost, fără să aibă habar în ce loc se găsesc: importanţi pentru el erau numai vulcanii şi nu ţările şi cu atât mai puţin locul unde aceste ţări se aflau pe glob.

— Vecine, te rog să ne laşi să ne urcăm în pod, am o treabă importantă, zise Bunicul, după ce calculă, în minte, un anumit unghi de vizibilitate.

— Cu plăcere, vecine, se poate! zise Şaptefeţe, care, cu toate că voia faţă de străini să-l numească pe Bunic oficial, îl numi tot aşa cum îl numea de obicei.

— Săftico, fă cafele cum ştii tu şi, pentru câinele ăsta, dă ceva din oasele strânse pentru Alsacian.

— Nu te deranja vecine, n-am venit în ospeţie, cu toate că, după atâta nesomn, o cafea n-ar strica.

Săftica, o femeie la fel de mică ca şi bărbatul ei, dacă nu chiar mai mică, se spăla pe mâini la cişmeaua din curte şi, punându-şi în faţă un şorţ apretat, intră în bucătăria de vară ca să pregătească cafelele cerute de soţul ei, din a cărui vorbă n-ar fi ieşit pentru nimic în lume.

Şaptefeţe le arătă scara podului şi urcară pe rând. Numai Păcală rămase jos, apreciind că de acolo, din bucătărie, va primi acel nemaipomenit os, al cărui miros îl adulmecase încă de când intraseră pe poartă.

Ajunseră în pod. O fereastră de două palme dădea spre curtea Bunicului.

„Al naibii, ăsta de aici îmi vedea toată casa” îşi spuse Bunicul, referindu-se la priveliştea pe care o avea Şaptefeţe, în cazul că ar fi dorit să urmărească mişcările Bunicului în propria lui curte şi casă.

— De ce-am venit aici, Bunicule? îndrăzni Alina să întrebe, dar Bunicul, radicand mâna, în semn că dorea tăcere, îşi scoase dintr-un buzunar un binoclu mic, asemănător celor care se utilizau la operă şi urmări mişcările Alsacianului, care continua să stea cuminte, însă în acelaşi timp foarte atent, în faţa uşilor de la pivniţă.

— Tovarăşe maior, aţi dat de o pistă? întrebă Nicolae Ion, şi maiorul încuviinţă. Acesta era raţionamentul pentru care se urcase în podul vecinului.

Stătură aproape o jumătate de oră, dar nimic special nu se întâmplă. Alsacianul căscă doar aprig de câteva ori, apoi începu să moţăie, trăgând, din când în când, cu ochiul sănătos spre soarele care se ridicase sus, spre mijlocul cerului. Bunicul se uită şi el la ceas. Era unsprezece şi jumătate.

— Ioane, unde e Niculaie? întrebă Bunicul şi sergentul, după ce îşi dădu seama că nu putea să ia poziţie de drepţi, ar fi însemnat să-şi scoată capul prin acoperiş, se mulţumi să răspundă din acea poziţie chircită care îl făcea să nu-şi mai simtă gleznele.

— Să trăiţi, umblă creanga, cu Tândală! El a luat-o pe linia lui treişpe — cifră fără noroc, tovarăşe maior.

— Şi dacă el e norocosul? îşi permise Bunicul.

Nicolae Ion se încruntă.

— Adică cum, tovarăşe maior, credeţi că?...

— Nu cred nimic, am spus doar...

— Bine, dar atunci, de ce câinele a venit aici? Ştiţi că are cel mai bun miros...

— Uneori mirosul înşeală, îşi permise să precizeze Bunicul şi îşi îndreptă din nou binoclul spre ochiul ferestrei de la pod.

— Pentru mine e clar că au coborât în staţie la Rozelor, altfel Păcală...

— Vom vedea exact la ora douăsprezece dacă au coborât sau nu...

Era douăsprezece fără zece minute.

Săftica urca scările podului. Scândurile trosneau uşor sub paşii ei dar, până la urmă, ajunse teafără sus, iar cafelele aburinde, cu aromă puternică îşi păstraseră caimacul neatins.

— Mulţumesc, Săftico! Cafea ca la tine n-am băut în viaţa mea, o lăudă Bunicul pe drept cuvânt.

— Păcat că nu rămâneţi la prânz la noi, am un papricaş minunat.

— Papricaş? se miră Bunicul şi, după privirile lui şi mai ales după nările fine care începură să tremure, femeia îşi dădu seama că nici papricaşul ei nu era, în aprecierile detectivului, un papricaş oarecare.

Se auzi un sunet de sirenă. Era ora douăsprezece: aşa suna sirena de la fabrica Globus, la fiecare jumătate de zi, pentru pauza de prânz.

Bunicul deveni nervos. Îşi duse binoclul la ochi, apoi îl puse deoparte, deoarece se vedea foarte bine şi fără el.

Alsacianul, care moţăise până atunci, deveni dintr-o dată neliniştit. Se ridică greoi pe labele din faţă, adulmecă aerul, apoi se duse la poartă. O deschise cu aceleaşi labe din faţă şi, câteva minute în şir, cercetă strada cu o suspiciune care o uimi pe Alina, cocoţată pe o scândură, lângă Bunic.

— Se vede ceva? tovarăşe maior, întrebă Nicolae Ion, cel mai puţin favorizat dintre toţi, deoarece trebuia să stea în şezut ca să nu se lovească de acoperiş. Gleznele cedaseră de oboseală şi sergentul preferase această poziţie cu mult mai comodă, cu toate că nu avea în ea nimic milităresc.

Alsacianul mai cercetă cât mai cercetă strada, lătră de câteva ori, apoi adulmecă aerul cu botul ridicat în sus. Bunicul, cu

ajutorul binoolului, îi văzu nările cum tremurau şi o clipă se sperie de posibila reacţie a lui Păcală, care se afla legat în curte.

— Ioane, coboară, să nu latre cumva strănepotul odraslei mele, că s-a dus totul de râpă.

Mai mult târâş, sergentul se strecură până la gura îngustă a podului, apoi coborî scările, fericit pentru acest ordin care-i dădea prilejul să-şi mai desmorţească oasele. Păcală stătea la umbra unui cireş şi înfuleca de zor resturile garnisite cu zgârciuri, destinate în mod obişnuit Alsacianului.

Nicolae Ion făcu un semn cu mâna, din care câinele înţelese exact ceea ce trebuia să înţeleagă, adică pentru nimic în lume să nu latre sau să mârâie; apoi se întoarse spre bucătărie, de unde mirosul fripturii şi al papricaşului, venit în valuri dense până în grădină, îi dăduse târcoale, ademenindu-l şi învăluindu-l plăcut.

La ochiul de fereastră din pod, Bunicul îşi continua, cu maximă atenţie, observaţiile, în vreme ce Rodovica, neavând ce face – nimeni n-o rugase să se urce în pod, dar ea se urcase totuşi – scărmăna nişte lână găsită într-un sac, timpul pentru ea însemnând înainte de toate trudă, indiferent de locul şi condiţiile în care se afla. Asta era deviza ei, s-o vadă „unchiul” harnică şi nu voia să piardă un asemenea prilej, mai ales că de faţă era şi domnişoara Alina, pentru care asemenea îndeletniciri erau de-a dreptul ieşite din comun.

— Uite, Bunicule…

— Unde?

— Acolo la dreapta.

Alsacianul, ascuns pentru o clipă după un pom din curte, reapăru, tăie grădina în două cu mersul lui domol, ca şi cum ar fi vrut pur şi simplu să se plimbe, mai făcu un ocol cu aceeaşi lene în mers, ca dintr-odată, înviorat, după ce se convinse, sări dintr-un salt cele trei scări care duceau spre vestibulul casei şi, cu o dexteritate caro o uimi pe Alina, apăsă clanţa cu o labă iar cu cealaltă întredeschise uşa. Mai cercetă o dată scările şi tot ce se vedea de acolo de sus şi intră în casă.

— A intrat în casă, spuse Alina.

Bunicul răsuflă uşurat; îi amorţiseră picioarele şi le întinse pe rând, apoi îşi reluă locul la observator.

Trecură mai bine de zece minute, timp în care în curtea vecină nu se văzu nimic deosebit.

— Bunicule, interveni din nou Alina, dar Bunicul observase şi el ceea ce atât de bine văzuse şi colaboratoarea lui.

Alsacianul ieşise din casă cu un coş între dinţi şi, cu o grijă deosebită, se opri pe scări. Privi din nou în stradă şi în curte, lăsă coşul pe treapta de piatră îşi băgă botul în el şi scoase de acolo un şniţel de toată frumuseţea pe care cu mişcări deloc grăbite, începu să-l înfulece...

— Are dinţii stricaţi pe partea dreaptă, pentru asta roade pe stânga, sărăcuţul, o informă Bunicul pe Alina, deşi pe fată puţin o interesa dantura câinelui în clipa aceea.

După ce se linse îndelung pe bot, a mulţumire, câinele apucă din nou coşul şi se îndreptă cu el spre fundul grădinii, făcând şi de data asta un ocol destul de mare.

— Uite, Alina! fu rânduil Bunicului să se mire.

Alsacianul ajunse la pivniţa veche, pe care de multă vreme nu o mai folosea nimeni şi mârâi: un mârâit, fără îndoială, cu valoare de semnal, căci uşa se deschise şi apăru o mână care, cu iuţeală, luă coşul cu merinde. Uşa putredă a pivniţei se închise din nou şi Alsacianul reveni la locul lui, în faţa uşilor de la pivniţa de sub casă.

— Deci aici sunt fugarii! îşi spuse Bunicul şi se şterse pe frunte de transpiraţie. Bun loc şi-au găsit, tocmai în curtea mea, acolo unde nimeni nu şi-ar fi închipuit că ar putea fi.

19

Când dădură uşa în lături, priveliştea care apăru în faţa Bunicului îl făcu să zâmbească. Andrei Alexiu şi Vasile Apostol, aşezaţi pe doi butuci, se înfruptau de zor din delicatesele aduse de Alsacian. Nici prin minte nu le trecuse copiilor că vor fi descoperiţi motiv pentru care, de uimire, Andrei scăpă şniţelul din mână.

La o privire fugară, Bunicul descoperi patul său pliant, una din păturile lui pe care de câteva zile n-o mai văzuse şi chiar tranzistorul, pe care şi-l ştia la loc sigur în dulap.

— Frumos Andrei, frumos din partea ta! spuse Bunicul, ţinându-şi mâinile în şold, semn de supărare medie; supărarea maximă - și Andrei ştia foarte bine lucrul acesta - era atunci

când detectivul îşi ţinea mâinile la spate, lovindu-şi uşor degetele unei palme de căuşul celeilalte, ceea ce nu se petrecuse acum şi Andrei remarcă amănuntul nu fără o oarecare bucurie.

În ciuda „alimentaţiei consistente”, copiii erau destul de jigăriţi: murdari de praf pe obraz, hainele ca vai de ele. Un miros greu se răspândea dintr-un colţ, mai precis dintr-un borcan care, în timpul iernii, găzduia cele mai gustoase murături făcute de Rodovica.

— Afară! strigă Bunicul cu jumătate de glas şi copiii se grăbiră să îndeplinească ordinul.

La poartă apăru Ion Nicolae, Doru şi Tândală, ultimul cu limba scoasă de un cot de căldură şi mai ales de atâta umblat.

— Nimic, tovarăşe maior. Câinele, după ce am făcut vreo cincisprezece kilometri, ne-a adus aici, spuse Nicolae dar, când văzu pe cei doi copii, se miră neştiind ce să creadă.

— Eu am fost primul, se iuţi Nicolae Ion şi, bucuros, îşi mângâie câinele în creştet.

— Vă mulţumesc, tovarăşi! se adresă Bunicul celor doi subofiţeri şi ca să răsplătească pe cei doi câini, dădu fiecăruia câte o bucată de zahăr, pe care Bunicul, în momentele de suprem efort, obişnuia să-l consume chiar el.

Păcală lătră o dată la Alsacian, în semn ca el ieşise până la urma învingător, în ciuda păruielii primite şi, dând din coadă, se luă după Tândală care, cu coastele supte, se uita la pântecul fratelui său a cărui mărime vorbea de la sine de cantitatea de mâncare îngurgitată.

— Andrei, de ce-ai făcut asta? întrebă Doru, folosind o clipă când cuvintele lui nu puteau fi auzite de niciunul din cei de faţă.

Andrei tăcea.

— Andrei, să ştii că îmi pare rău pentru tot ce-am făcut, spuse Alina, dar cu toate astea, vreau să ştii că, dacă ţi-aş fi tată, te-aş cârpi de nu te-ai vedea.

— Alina! sări Bunicul. Mai bine du-te şi dă un telefon căpitanului şi mamei tale!

În ciuda cuvintelor aspre, fata se duse şi-l îmbrăţişă pe Andrei; îşi purtă degetele mâinii prin părul lui mătăsos, apoi îl strânse din nou la piept cu duioşie. Cu lacrimi abia reţinute, se îndepărtă grăbită să îndeplinească porunca detectivului.

— Vino, Andrei, cu mine! spuse Bunicul patern şi-l apucă pe băiat de mână; o undă de duioşie se iscă în sufletul maiorului când simţi în palma lui mare şi zbârcită mâna mică, firavă şi tremurătoare a lui Andrei.

— Bunicule, începu Andrei, dar Bunicul nu voi să-l asculte. Deocamdată mai avea de dat dispoziţii; timp pentru discuţii avea de acum înainte destul.

— Rodovico, te rog dă-i să mănânce lui Vasile. Deschide şi conserva cu şuncă… Pe dulap am cutia cu rahat!…

— N-o mai ai Bunicule, îşi permise să spună Andrei şi Bunicul înţelese pe dată de ce n-o mai avea şi mai ales cine anume o luase.

Intră în aceeaşi pivniţa părăsită, în care, vreme de aproape două zile, cei doi copii îşi găsiseră adăpost şi Andrei, când văzu în ce loc îl ducea detectivul, avu un moment de ezitare.

— Ia loc Andrei, acolo pe patul pliant; pe butuc am să stau eu.

Andrei se aşeză, îşi împreună mâinile murdare, apoi cu greu îşi ridică privirile spre detectiv.

— Ştiam că ai să mă descoperi Bunicule, da… Da’ nu credeam că aşa…

— Aşa iute, îi luă detectivul cuvântul din gură.

— Cred că am făcut undeva o greşeală, nu-i aşa?

— Chiar mai multe Andrei, dar cea mai mare greşeală n-ai făcut-o în planul tău, ai făcut-o înainte, când te-ai hotărât să procedezi cum ai procedat.

Copilul înghiţi în sec, dar nu zise nimic.

— Deci, despre această greşeală, nu vrei să spui nimic Andrei!… Păcat… Puteai să te consulţi cu mine, puteai să-i spui lui Panaitescu înainte de a pleca de acasă… De ce n-ai făcut asta? Un copil care provoacă dureri şi necazuri părinţilor lui, într-un cuvânt familiei, indiferent de greşelile acestei familii faţă de el, în ochii mei nu se mai poate bucura de stimă.

— Ce ştii dumneata, Bunicule? Nu ştii nimic…

— Adică trebuie să înţeleg că nu eşti de acord cu mine?

Puştiul îşi şterse nasul, se murdări şi mai rău decât era, apoi începu să-şi tragă un fir de aţă de la pantaloni, îndeletnicire mai veche şi în urma căreia nicio pereche de pantaloni nu mai era întreagă la genunchi.

— Mi-am ajutat un prieten, nu poţi să ştii…

— Un prieten se poate ajuta în mai multe feluri, Andrei.

— Eu am crezut de cuviinţă că numai aşa îl pot ajuta.

— Adică, ai ales mijlocul cel mai dramatic cu putinţă. Cinic mijloc, Andrei. Tu nu ştii ce-a fost în sufletul meu în aceste două zile, ca să nu mai vorbesc în ce situaţie ţi-ai pus părinţii, pe Alina, pe Doru, ca să nu mai vorbim de ceilalţi care, cu siguranţă, la ora asta ştiu şi ei de dispariţia ta. Procedeul tău este de condamnat Andrei şi aici nu pot să nu fiu de acord cu Alina.

— Da, pentru că dumneata totdeauna ai iubit-o pe ea mai mult. Nea Panaitescu m-ar înţelege, da, numai el îmi este adevărat prieten şi Vasile.

— Bine, dar atunci de ce nu l-ai cruţat pe Panaitescu, dacă pe ai tăi şi pe mine n-ai vrut!

— Nu puteam, spuse Andrei gata să plângă, dar suficient de demn ca să nu-şi dea drumul la lacrimi ca un mucos oarecare.

— Dacă discutăm aşa, să ştii că nu putem ajunge prea departe Andrei, trebuie să recunoşti şi tu.

Andrei trase puternic aer în piept, ca şi cum ar fi fost pe punctul să se sufoce şi zise:

— Bunicule, după tot ce s-a întâmplat în casă la Vasile, el a zis că nu mai are rost să rămână cu ai lui. Să ştii că Vasile e un băiat serios, aş zice chiar foarte serios, da’ el a zis că pleacă de acasă. Mi-a şi arătat biletul pentru Turnu Severin, acolo voia să plece, cu toate că acolo n-are pe nimeni. Voia să se angajeze, să câştige bani şi să-şi ajute mama. Aveam de ales între a-l lăsa să plece şi a-i propune altceva… Eu am venit cu propunerea… Mă mir că nu mă întrebi, Bunicule, de ce nu l-am lăsat să plece… Poate că ar fi cazul să mă întrebi… Dar, dacă nu mă întrebi, eu îţi pot spune, da, îţi pot spune, că între două rele am preferat să aleg răul cel mai puţin periculos. El n-a călătorit cu trenul niciodată singur, n-a plecat niciodată nicăieri, iar cât despre angajare, ce să mai zic, la anii lui! Degeaba eşti, Bunicule, supărat pe mine, degeaba, eu cred că n-am făcut rău… Pe urmă m-am gândit că, dacă pleacă, totuşi, miliţia are să dea de el, are să-l aducă înapoi… Eu n-am vrut ca părinţii lui să se despartă și, de fapt, asta nu dorea nici el… Mi-am zis, că dacă fugim amândoi, până o să ne daţi de urmă o să treacă timp, ori peste câteva zile noi începem tezele. Asta ar fi însemnat, ce să mai zic, ce-ar fi însemnat asta şi pentru el şi pentru mine!… Am făcut planul, dinadins l-am făcut cu câteva greşeli ca dumneata

să ne dai mai repede de urmă... Bunicule, continuă Andrei după o scurtă pauză, eu te ştiu un om bun, priceput şi pe nea Panaitescu îl ştiu... M-am gândit de la început că ai să faci o legătură între dispariţia mea şi a lui Vasile şi odată făcând această legătură ai să te duci pe la el acasă să vezi cum stau lucrurile, ai să intervii, că mata nu eşti omul care să se mulţumească numai să descopere şi cu asta gata... Pe asta m-am bizuit, că ai să te duci la ei, că ai să-l cunoşti pe tatăl lui, pe mama lui, că ai să intervii şi ai să-i faci, da, să-i faci să înţeleagă că ce-au hotărât ei e o mare prostie. Dacă nu mă ascundeam şi eu cu el, dacă n-aş fi dispărut, mata nu l-ai fi căutat pe Vasile, mata nici nu ştiai cine e Vasile. Hai, să zicem că ţi-aş fi povestit eu amarnica lui poveste. Ce-ai fi făcut? N-ai fi avut niciun motiv să te duci la el, n-ai fi intervenit. Toate le-am calculat, Bunicule. Absolut toate. Nu credeam, însă, că o să daţi aşa iute de noi. Eu mă aşteptam la cel puţin patru, cinci zile... Înseamnă că am făcut greşeli mai mari decât am stabilit eu cu mama. Andrei făcu ochii mari, se dăduse de gol fără să vrea, şi acum îi părea rău, rău din cale afară, căci lacrimi mari îi ţâşniră brusc din ochi.

— Mama a ştiut? întrebă Bunicul năucit de această veste.

— N-am vrut să spun, dar acum te rog să nu mă dai de gol... Nu voiam ca mama să sufere, nu voiam să-i dau griji în plus. I-am spus ce vrea să facă Vasile şi i-am împărtăşit planul meu.

— Şi mama a fost de acord cu tine, să te ascunzi?

— Nu, mama n-a fost de acord, dar mama a fost de acord să-mi ajut prietenul. M-a rugat ca pentru nimic în lume să nu-l las pe Vasile să plece singur şi, în acelaşi timp, m-a implorat, pentru liniştea tatii, să nu fac ce-am zis că am de gând să fac. N-am avut de ales. Am plecat fără voia ei, dar, în sinea mea, eram mângâiat totuşi de faptul ca ştie, că nu ni s-a întâmplat nimic, că ştie unde sunt...

— Cum, ştia şi unde eşti?

— I-am spus unde avem de gând să ne ascundem. Din moment ce am plecat de acasă, cred că şi-a dat seama că m-am ascuns cu Vasile în locul de care îi vorbisem. Bunicule, te rog să nu te superi, dar aseară te-am şi urmărit, am şi ascultat la uşă ce vorbeaţi. Când am văzut-o pe Alina că vine aici şi că stă la telefon, mi-am zis că planul meu a dat roade. Crede-mă, Bunicule, dacă nu făceam aşa, ar fi plecat numai Vasile şi cine ştie ce s-ar fi întâmplat cu el!

— Adică, la toate te-ai gândit, Andrei?

— Dumneata mi-ai spus, nu o dată, că omul, înainte de a întreprinde ceva trebuie să se gândească la toate…

— Andrei, Andrei, spuse Bunicul, ce şmecher ai ajuns!

— Nu-s şmecher Bunicule, zău. Măcar dacă l-aş fi putut ajuta pe Vasile, dar acum că ne-aţi găsit aşa iute, cred că totul a eşuat…

— Poate că nu, Andrei, poate că felul tău de a proceda şi-a avut logica lui… Cred că logica ta a învins, cu toate că procedeul, ce să zic! Acum nu mai pot să zic nimic…

— Bunicule, crezi, într-adevăr, că părinţii lui Vasile…

— Nu ştiu, Andrei, vreau însă să-ţi mărturisesc că ai ticluit bine scrisoarea. Era cu adevărat emoţionantă, te-ai transpus admirabil în situaţia prietenului tău.

— Nu mi-a fost greu… Mi-am închipuit că tata vrea s-o părăsească pe mama… Am simţit dintr-o dată că, da, că eu sunt de fapt cel care trebuie să plec de acasă, de altfel şi eu plecam odată cu Vasile: nu mi-a fost foarte greu… Dar de unde ţi-ai dat seama că…

— Simplu, i-am văzut caietul lui Vasile la română şi mai ales notele… Acolo nu prea străluceşte. Mi-am dat imediat seama de contribuţia ta. Pentru asta nici n-am vrut de la început să i-o arăt tatălui său… La urmă, mi-am zis că sentimentele prietenului tău nu erau departe de cuvintele tale. De altfel, din clipa când ţi-am citit compunerea mi-am dat seama de intenţiile tale şi am fost sigur că nu vi s-a întâmplat nimic rău. După ce Panaitescu a găsit servieta lui Vasile în apă, servietă în care nu era decât caietul de matematică al colegului tău, am înţeles exact pista pe care ai vrut să ne arunci…

— Nu pe dumneata, Bunicule, nu pe dumneata! Ştiam exact cum ai să reacţionezi, dar ştiam, tot atât de exact că, odată descoperit planul meu, ai să înţelegi motivele care m-au determinat să acţionez şi că n-ai sa spui nimănui. Dimpotrivă, ai sa laşi sa pară situaţia din ce în ce mai gravă pentru ca să-i poţi spune tatălui lui Vasile şi celorlalţi cele ce merită…

— Să zicem că am acţionat întocmai cum credeai tu, Andrei, că lucrurile se vor sfârşi aşa cum sufletul tău curat te-a îndemnat să faci, dar nu înţeleg de ce te-ai ascuns chiar la mine? De ce aici şi nu în altă parte?

— Bunicule, mi-am amintit de hoţul ăla de care mi-ai povestit, care era căutat de toată poliţia şi el era ascuns la Izbăşescu, comisarul şef… Păi, cui să-i treacă prin minte că o să ne ascundem în casa dumitale? Pe urmă, m-am gândit că tata are să întrebuinţeze câinii şi mi-am zis că dacă câinii vor veni aici, aşa cum s-a şi întâmplat, lucrul o să pară firesc deoarece eu am fost de atâtea ori în casa dumitale.

— Bine, dar tot aşa te puteai ascunde la Panaitescu.

Andrei trase din nou aer în piept şi îşi continuă povestirea, fără să îndrăznească să se uite, însă, la detectiv:

— M-am gândit şi la asta, dar, nea Panaitescu, ştii cum e, încuie totul cu şapte lacăte. Nu ştiam cât o să stăm ascunşi şi n-aveam hrană şi nu-l aveam nici pe Alsacian ca să ne-o aducă. Când mi-am făcut planul, da, adică cu trei zile înainte, ţii minte că am venit aici? Atunci am făcut cu el antrenamente. Ştii cât de mult mă iubeşte câinele! M-a înţeles ca un om şi m-a ajutat ca un prieten. Pe urmă, mi-am făcut socoteala că Alsacianul, la un caz, ne poate apăra dacă vin câinii miliţiei. Lui Vasile îi e frică de câini, aşa că a trebuit să mă gândesc şi la asta. Când i-am povestit planul l-am atacat, aşa cum ai dumneata obiceiul, din toate părţile şi nu i-am găsit niciun cusur, în afară de greşeala pe care am făcut-o, da, am făcut-o cu voia mea: geanta şi caietul de aritmetică… Ştiam că ai să-ţi dai imediat seama că nu e ceva serios, dar asta numai dumneata… După planul meu, trebuia să-ţi pui întrebarea, dar de ce în geantă e un singur caiet? Unde sunt cărţile?…

— Mi-am şi pus-o, Andrei. Mai mult, mi-am şi dat seama de ce anume ai pus în geantă caietul de matematică şi n-ai lăsat un altul, să zicem de geografie.

Andrei îşi ridică privirile.

— Pentru că lui Vasile îi place matematica şi ţie nu şi, în acest fel, fără să-ţi dai seama, voiai să te răzbuni şi pe cifre. Am dreptate?

— Bunicule, eu la asta nu m-am gândit, da, adică n-am făcut-o anume. Nici eu nu ştiu de ce-am ales tocmai caietul de matematică.

— Exact din motivele pe care ţi le-am spus. Numai că, de data asta, la tine a lucrat subconştientul. Uite, de la acest subconştient al tău am înţeles că, de fapt, tu ai aruncat servieta în apă şi tu ai făcut selecţia. Abia atunci m-am liniştit pe deplin.

Trebuie însă să recunosc că ascunzătoarea a fost foarte bine aleasă şi, dacă Alsacianul nu se dădea de gol...

— El s-a dat de gol?

— El... De doisprezece ani mănâncă la aceeaşi oră: s-a învăţat după sirena fabricii Globus... Ştiam că se va duce să mănânce, dar nu ştiam ce va face cu restul de mâncare. În plus, cu o zi înainte a dispărut din frigider şunca. Mi-am zis că Rodovica o fi făcut ceva cu ea. În realitate, şunca... El vă hrănea cu ce-i plăcea lui şi aşa v-a dat de gol... Pe urmă m-am întrebat, înainte de a vă aduce el de mâncare, de ce s-a luat la bătaie cu Păcală: îi ştiam prieteni buni, nu s-au încăierat niciodată. Am înţeles că are ceva de apărat. Această bătaie m-a îndemnat să supraveghez. Când ne-am urcat în podul vecinului, nici prin cap nu-mi trecea că voi sunteţi în curte: am crezut tot timpul că el se va duce după voi într-un loc anume, dar acel loc nu-l ghicisem încă.

— Deci, Alsacianul ne-a dat de gol?

— El.

— Dar, Bunicule, dacă un câine înţelege să ajute oamenii... de ce oamenii...

— Nu te sfătuiesc să mergi cu raţionamentele prea departe, Andrei.

— Bine, Bunicule, nu merg... dar îmi pare rău. Dacă toată vânzoleala asta s-a făcut de pomană şi dacă Vasile, pentru care am făcut totul, n-a câştigat nimic...

— Nu-mi dau seama ce-a câştigat, Andrei, ştiu însă un lucru, că, după toate emoţiile prin care au trecut ai lui, au avut timp să mediteze, au avut posibilitatea să-şi dea seama că familia este un lucru sfânt, serios, de care nu-i bine să-ţi baţi joc.

— Eu numai pentru Vasile, Bunicule...

— Nu numai pentru el, Andrei. Aveai şi tu nişte poliţe de plătit: Alinei, lui Doru şi chiar căpitanului, celui mai bun prieten al meu. Dacă tu îţi aperi prietenul, dă-mi voie să mi-l apăr şi eu; toţi avem dreptul să ne apărăm acest bun de preţ care se cheamă prietenie... Adică, pe lângă ce-ai făcut pentru Vasile, ai tras nişte foloase şi tu...

— Mici de tot, Bunicule, spuse Andrei spăşit.

— Ai tras, totuşi.

— Am tras, recunoscu puştiul. Dumneata nici nu ştii că eu în casă eram socotit un fel de servitor... Andrei, fă-mi aia, Andrei,

fă-mi asta, Andrei în sus şi în jos, Andrei… Ce vină am eu că m-am născut ultimul? Bunicule, un singur lucru te rog, să nu afle nimeni că mama ştia. Bănuiesc ce a fost în sufletul ei când a văzut că nu m-am întors acasă, îmi dau seama ce greu i-a fost să nu-mi trădeze secretul, mai ales să nu-i spună tatii. Mama este un înger, Bunicule, nu o mamă şi, dacă există într-adevăr îngeri, numai aşa pot arăta cum arată ea, numai aşa pot fi de buni cum e mama.

Andrei se şterse la ochi. Nu plângea, dar lacrimile erau sub pleoape şi numai marea lui putere de stăpânire le ţinea tăinuite, ascunse privirilor Bunicului.

— Ai dreptate în privinţa mamei tale, Andrei.

— Dacă nu ne prindeaţi încă două zile, ar fi fost mai bine, dar tâmpitul de Goanţă.

— Ce-i cu Goanţă? întrebă Bunicul.

— A venit aici şi ne-a spus; seara a venit. N-are în el stofă de detectiv, cu toate că vrea să intre şi el la şcoala de ofiţeri a miliţiei. Dacă se întâmplă să fii pe-acolo, Bunicule, să-l respingi. Nu-i bun de nimic.

— A făcut şi el câteva greşeli…

— El e şeful clasei noastre. El ştia de planul nostru. Avea şi sarcina ca, dacă nu vom avea merinde, el să ne mai aducă. Deşteptul! Spune că a fost cu noi la baie. El care nu ştie să înoate. Pe urmă ne trece prezent, iar noi suntem absenţi. A vrut să fim şi dispăruţi şi prezenţi. Pe urmă, nici nu mai ştia că fizica se face într-a şasea. Îmi venea să dau cu el de pământ, când mi-a spus.

— Deci ştia şi el de fuga voastră?

— Ştia… Mai bine nu ştia!

— Andrei, să ştii însă că, dacă tata are să te certe sau are să-ţi dea câteva la fund, eu nu mă pot amesteca.

— Ştiu, Bunicule. Tata are să mă certe, de asta sunt sigur, dar tata are un suflet drept. Pentru ce-am vrut să fac, el n-o să mă bată; pentru cum am vrut să fac acest bine, suport orice ceartă şi orice bătaie… Nu totul se poate face în viaţă fără riscuri. Le-am calculat şi pe astea, spuse Andrei şi, ridicându-se în picioare, se dezbrăcă de pantaloni meticulos şi-i arătă Bunicului fundul pantalonilor: pe dinăuntru era prinsă o perniţă, un pui de pernă. N-o să mă doară, că tata nu m-a lovit niciodată cu cureaua decât la fund… Zice că de acolo se îmbogăţeşte mintea…

Afară se auzi o maşină frânând brusc, apoi glasul lui Alexiu.

— Ţine-mi pumnii, Bunicule…

— Ţi-i ţin, Andrei, dar tu nu-ţi întinde prea tare pantalonii la fund, lasă-i slobod: aşa loviturile se amortizează.

— Andrei! se auzi vocea de afară.

— Da, tată! răspunse Andrei şi ieşi urmat de Bunicul.

— Adică aşa dragul tatii! spuse Alexiu şi, din mers, îşi desfăcu centura de la veston.

— Căpitane, te rog foarte mult să asculţi întâi explicaţiile mele şi pe urmă dacă vrei n-ai decât să-l pedepseşti. Merită să fie pedepsit, dar noi suntem oameni ai legii, şi nu putem condamna până nu ascultăm părţile, până nu vedem ce circumstanţe atenuante putem acorda împricinaţilor. Şi, după părerea mea, asemenea circumstanţe există…

— Bunicule, după tot ce-a făcut?

— Da, după tot ce-a făcut… Este un caz cu totul special, unic şi care sper că nu se va repeta niciodată…

— Bine, Andrei, stăm noi de vorbă acasă!

— Tată, dacă vrei mă poţi bate acum, ştiu că merit şi, dacă vrei, eu sunt gata să suport… N-am nevoie de circumstanţe atenuante… Ştiu că n-am făcut bine… Dar n-am avut timp pentru un plan mai bun.

Alexiu se uită cu ochii măriţi la Bunic. Acesta nu făcu altceva decât să-şi lase privirile în jos.

20

Până în Strada Armenească mai era încă drum destul, dar Bunicul prefera să meargă pe jos. Lângă el păşea, aproape în acelaşi pas, Apostol Vasile, colegul lui Andrei: mers bătrânesc aproape, cu mâinile lăsate slobode pe lângă trup, mâini nefireşti de lungi, cu palmele mari, de om matur, după cum remarcă Bunicul cu o duioşie pe care cu greu şi-o putea ascunde. Şi chipul puştiului avea în el o gravitate care îi depăşea vârsta: ochii încercănaţi, fruntea cu o cută subţire la mijloc, iar buzele strânse a hotărâre, de om care ştie ce face şi ce vrea. Hainele lui Vasile erau cam boţite, cu toate încercările Rodovichii de a le aduce la o stare cât de acceptabilă: cele două zile de trai, în

pivniţa prăfuită şi umedă, îşi lăsaseră o amprentă cenuşie pe cămaşa cu gulerul şifonat sub care, o cravată lucioasă, probabil una din cravatele purtate ale tatălui său, scotea şi mai mult în evidenţă, prin culorile ei şterse, neorânduiala întregii ţinute. Copilul păşea agale, nici mai repede nici mai încet: mers calculat, de om care ştie că tot acolo va ajunge unde a pornit, că un minut câştigat sau pierdut nu-l va ajuta cu nimic, nici pe el, nici pe cei la care mergea. Din când în când, Vasile îşi ridica ochii negri, cercetători, spre Bunicul: ar fi vrut ca acesta să-i spună ceva, dar detectivul tăcea cuprins de una din acele stări speciale când omul nu e capabil să zică nimic. Vasile încetase pentru el să fie un copil străin; Vasile parcă era al lui, un om foarte apropiat, mai mult decât o rudă oarecare. Intrase în viaţa copilului, ştia prea multe despre ea, despre traiul lui şi al părinţilor. Se stabiliseră între ei, pe căi nevăzute, apropieri ce nu puteau fi şterse, legături mai presus de legăturile de sânge, afinităţi sufleteşti care-i legau pentru totdeauna. Vasile era parcă copilul lui, un copil nemulţumit, care se întorcea acasă în virtutea unor obligaţii şi nu din pornire de dragoste; ori Bunicul tocmai această stare încerca s-o alunge din copil. Va putea, oare? Era mai mult ca sigur că nu. Nu putea, în câteva minute, să răstoarne, în mintea fragedă, înţelesuri despre viaţă sedimentate în el mai de demult, ajunse vechi prin repetare, până la a fi socotite trainice şi de neînlăturat. Ar fi vrut ca Vasile să nu considere întoarcerea acasă ca un eşec al încercărilor lui şi ale prietenului lui, ci dimpotrivă, ca o victorie a lor, ca un câştig de cauză pentru marele sentiment al omeniei, indiferent că pe faţă, Bunicul era împotriva procedeului lor. În sinea lui, Bunicul apreciase gestul făcut de Andrei şi de prietenul său la adevărata lui valoare, mai ales gestul lui Andrei care socotea că prieteniei i se cuvine totul. Dar nu putea să strige nici în gura mare, nici să mărturisească altfel opţiunea lui pentru tot ceea ce făcuse Andrei, nici să-şi manifeste aprobarea pentru curajul lui Vasile care voise să ia, la anii lui fragezi, viaţa în piept, pentru a-şi ajuta mama, pentru a-şi salva familia prin propriul lui sacrificiu. Nu putea spune nimic din toate astea. Dar, sufleteşte, cu toţi anii lui, mulţi la număr, era de partea acestor gângănii de copii, aparent copii, deoarece judecata lor era de oameni maturi. Dacă cu Andrei lucrurile se rezolvaseră simplu, cu Vasile era mai greu: nu ştia cum are să-l primească Apostol, nu ştia în

ce măsură sentimentele celor doi oameni erau frânte, dacă se mai poate lega ceva la loc, iar dacă traiul lor se mai putea lega, nu ştia cât de trainic şi durabil va fi el. În ciuda purtărilor lui Apostol-tatăl, Bunicul văzuse în acest om, dincolo de manifestările lui de suprafaţă, altele, cu mult mai profunde. Dar aici nu avea un etalon ca să înţeleagă dacă aceste sentimente profunde veneau în sprijinul împăcării sau împotriva ei. Apostol nu venise la tribunal, nu venise nici nevasta lui. Dar asta, oare, era suficient pentru a trage concluzia că gândurile lor de împăcare erau cele care avuseseră câştig de cauză? E greu să intri în sufletul oamenilor, e greu să legi într-o zi ceea ce se destramă cu anii şi Bunicul, datorită experienţei lui, îşi dădea perfect de bine seama de acest adevăr. El făcuse tot ce putuse, mai mult nu era posibil. Credea însă sincer că întâmplările prin care trecuse Apostol tatăl nu se vor uita repede, că scrisoarea scrisă de Andrei, din suferinţa şi durerile prietenului său, fusese destul de convingătoare. Mai credea Bunicul în bunătatea aceea a lui Apostol tatăl, bunătate reală, neatrofiată, capabilă încă de căldură şi de afecţiune pentru copiii faţă de destinul cărora îşi luase greaua sarcină a răspunderii. Ce putea să-i spună puştiului de lângă el, cum să înceapă?

— Pot să vă spun, tovarăşe? întrebă deodată Vasile, uitându-se la Bunicul. Aşa cum îi spun tovarăşei profesoare?

Bunicul se simţi fericit că discuţia o începuse Vasile şi că o începuse aşa.

— De ce nu, chiar dacă sunt un tovarăş cu mult mai bătrân ca tine, tot tovarăşi suntem.

— L-aţi certat pe Andrei. Sunt sigur că l-aţi certat, altfel n-aţi fi stat cu el atâta de vorbă. N-am putut mânca, mâncarea îmi stătea în gât, parcă aveam în gură clei de lemn, cu care mi-am lipit eu zmeul. Nu puteam înghiţi. Andrei n-are nicio vină, tot ce a făcut, a făcut pentru mine, cu toate că eu n-am dorit să vină cu mine. Dacă vreţi să ştiţi, tovarăşe de la miliţie, m-am opus să stea ascuns cu mine. El are părinţi buni, nici nu ştiţi câte mi-a povestit de dumneavoastră şi de părinţii lui şi de nea Panaitescu. Noaptea ne-a fost frică să dormim, n-am dormit, am tot povestit şi pe urmă am plâns. Eram atât de singuri şi de ai nimănui! Nici nu ştiţi cât de rău e să fii singur. Nici nu ştiu ce m-aş fi făcut fără Andrei, cu toate că mie nici prin minte nu mi-a trecut să cer de la el un asemenea sacrificiu.

— Adevăraţii prieteni trebuie să facă totul unul pentru celălalt. Dar vreau să-ţi răspund totuşi la prima întrebare: nu l-am certat aşa cum ţi-ai închipuit, gestul lui mi s-a părut firesc şi el l-a făcut dezinteresat. Adevăraţii prieteni la greu se cunosc, ori bănuiesc că din moment ce ţi-a fost greu, era normal ca el să se comporte aşa.

— Mă bucur dacă nu l-aţi certat. Numai eu merit să fiu certat… De altfel eu sunt şi obişnuit.

— N-aş vrea, Vasile, să porneşti de la convingerea că tatăl tău, tatăl tău adoptiv, nu te iubeşte, că…

— N-am spus niciodată asta. Am înţeles, însă, că poate lipsa mea le-ar uşura lor traiul, n-ar mai avea motive de discuţie şi niciun om mare lângă ei care să se amestece în treburile lor. Poate am greşit şi eu, nu zic, poate am fost, cum mi-a zis Andrei, prea băţos, poate prea îl suspectam numai pe motiv că nu era tatăl meu, cel adevărat: dar toate astea le-am gândit fiind singur cu Andrei. Când eram cu ai mei nu le puteam gândi. O să vi se pară ciudat, dar eu îl iubesc pe tatăl meu adoptiv, şi tocmai pentru asta nu i-am putut ierta unele ieşiri, ori… nici nu ştiu cum să le zic…

Bunicul înghiţi în gol. Îşi aprinse o ţigară şi pufăi alene, vădit impresionat de maturitatea copilului cu care stătea de vorbă şi care mai era copil doar după ani…

— Şi tu eşti dator să-ţi ajuţi părinţii, Vasile, în felul tău, aşa cum poţi… Tovarăşii de la uzina o să vă dea altă casă, o să puteţi trăi altfel şi n-ar strica, mai mult, cred că ar fi foarte bine, dacă tatăl tău şi-ar continua studiile, dacă… Şi Bunicul se opri.

— Credeţi că se vor împăca?…

— În orice caz nu s-au prezentat la tribunal.

— Credeţi că din pricina mea?

— Nu ştiu, Vasile, s-ar putea ca şi din această pricină. Se poate să fie şi alte pricini, pe care nu le cunosc… Eu totdeauna am crezut în oameni, chiar şi atunci când alţii au crezut mai puţin…

— Ce bine ar fi dacă s-ar împăca, dacă ar înţelege că de fapt eu n-am plecat de acasă ca să le forţez inima: am plecat de acasă ca să nu le fiu o povară, (lui, că mamei mele nu i-am fost niciodată o povară)… Nici nu ştiţi ce-aş face dacă s-ar împăca: aş freca podelele, aş face cumpărături, pe cel mic l-aş legăna… Ce n-aş face!… Nici nu ştiţi ce rău e fără părinţi… Numai o

noapte n-am dormit acasă, dacă vreţi… Dar ce să zic, e foarte rău să n-ai pe nimeni!…

— Asta-i şi părerea mea, Vasile, e foarte rău să n-ai pe nimeni, tocmai de aceea trebuie apărat ceea ce ai şi la un moment dat nu ştii să preţuieşti.

Vasile văzu în calea lui o minge de tenis spartă şi lăsată, cine ştie de cine, în părăsire şi, luându-şi avânt, o lovi cu piciorul.

— E adevărat că Ţiriac şi cu Năstase sunt buni prieteni?

— Adevărat.

— Ei nu pot juca unul fără altul?

— Uneori pot.

— Eu cu Andrei n-o să ne despărţim niciodată. El e cel mai bun prieten al meu, mă credeţi?

— De ce să nu te cred?

— Dumneavoastră aveţi prieteni?

— Am.

— Mulţi?

— Nu foarte mulţi, dar buni.

— Şi aţi fi în stare să faceţi pentru ei un mare sacrificiu?

— Depinde de ce sacrificiu este vorba.

— Uite eu n-aş sta pe gânduri dacă ar fi vorba de Andrei.

— Sunteţi chiar atât de buni prieteni?

— Chiar! Dacă vreţi să ştiţi eu nu i-am povestit nimic de necazurile mele, zău… Dar el mi le-a ghicit. El, cum zice mama, mi-a uns rănile şi am zis că, dacă un om are timp şi pentru necazurile altuia, înseamnă că omul acela e un adevărat prieten.

— Să ştii că mulţi prieteni de felul ăsta există pe lume.

— Ştiu. Dar dumneavoastră puteţi să-mi fiţi prieten? Dacă sunteţi prietenul lui Andrei, puteţi fi şi prietenul meu, nu-i aşa…?

— N-am nimic împotrivă.

— Aş vrea, din când în când, să viu la dumneavoastră, să mă joc cu câinele. Ce mai câine aveţi!

Ajunseră în strada Armenească. La colţul străzii Bunicul văzu maşina lui Panaitescu şi pe el la volan. Plutonierul major veni în întâmpinarea Bunicului.

— Ceva nou, Panaitescule?

— Nimic, şefule. Vânt bun.

— Aşteaptă-mă, vin şi eu îndată.

Intrară în subsolul clădirii şi Bunicul sună la uşă.

Deschise fratele lui Vasile.

— Mi-ai adus ceva?

— Ce să-ţi aduc?

— Ciocolată, că mama a zis că ai plecat după ciocolată.

— Am să-ţi aduc, bâigui Vasile, galben la faţă ca ceara.

Apostol era aşezat pe pat şi la intrarea Bunicului şi a lui Vasile se ridică, liniştit, aşa cum îi era felul.

— Tată, te superi dacă spun faţă de prietenul meu să mă ierţi?

— N-am de ce să te iert, Vasile. Poate eu ar trebui să-mi cer iertare, deşi cred că nu de vorbe ai tu nevoie. Mai bine du-te şi cumpără pâine, că se răceşte ciorba şi i-ai lui Pavel o ciocolată, tot i-ai promis când ai plecat ieri de acasă.

— Bine, tată… Mamă…

Leonora era în cămăruţa cea mică, întoarsă cu spatele spre cei aflaţi în camera mare; îşi hrănea copilul, copilul cel mic; îl hrănea cu lapte praf, cu apă şi cu lacrimi.